
T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRUPA BİRLİĞİ ANABİLİM DALI
AVRUPA BİRLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KÜÇÜK VE ORTA BOY
İŞLETMELER POLİTİKASI ÇERÇEVESİNDE
TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMALARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Latife YARDIM

Danışman
Doç. Dr. Oğul ZENGİNGÖNÜL

2006

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi / Doktora Tezi / Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak sunduğum “Avrupa Birliği'nin Küçük ve Orta Boy İşletmeler Politikası Çerçevesinde Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Latife Yardım

İmza

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı :
Anabilim Dalı :
Programı :
Tez Konusu :
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün ..... tarih ve ..... Sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliğinin 18.maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini ..... dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OY BİRLİĞİ ile O
DÜZELTME O* OY ÇOKLUĞU O
RED edilmesine O** ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. O***
Öğrenci sınava gelmemiştir. O**

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir. O Evet

Tez mevcut hali ile basılabilir.
 O Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.
 O

Tezin basımı gerekliliği yoktur.
 O

JÜRI ÜYELERİ

İMZA

..... Başarılı Düzeltme Red .....

..... Başarılı Düzeltme Red .....

..... Başarılı Düzeltme Red .....

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Avrupa Birliği'nin Küçük Ve Orta Boy İşletmeler Politikası Çerçevesinde
Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi
Latife YARDIM

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimleri Enstitüsü
Avrupa Birliği Anabilim Dalı
Avrupa Birliği Programı

Günümüzde Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ) ekonominin dinamik motorları, ekonomik büyüme ve istihdam için en önemli yapı taşları olarak görülmektedir. Bu sebepten ülkeler KOBİ'lere yönelik politikalar geliştirmekte ve destek mekanizmaları yaratmaktadır. Avrupa Birliği'nde (AB) de KOBİ politikası en önem verilen konulardan biridir. Adaylık statüsü ve Avrupa'ya dönük yüzüyle Türkiye'deki KOBİ politikası da değişime uğramaktadır ve Türkiye'deki KOBİ'ler birçok AB programına katılabilmektedir.

Bu çalışmada, AB'nin KOBİ Politikası çerçevesinde Türkiye'deki KOBİ Politikasındaki değişim ve bu KOBİ'lerin AB Programları hakkında bilgi düzeyleri ile bu programlara katılımları ve başarıları hem güncel bilgilerin taranması hem de yapılan anket yoluyla incelenmiştir. Bu amaca yönelik olarak birinci bölümde KOBİ kavramı ve tanımı ele alınmış, Türkiye ve Avrupa Birliğindeki KOBİ tanımlamasına yer verilmiştir. İkinci bölümde, AB KOBİ Politikası ve buna verdiği önem ile bu çerçevede Küçük İşletmeler için Avrupa Sözleşmesi ve Çok yıllık Program ile AB'de KOBİ'lerin yararlanabileceği doğrudan ve dolaylı tüm fırsatlar incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Türkiye'deki KOBİ Politikası ve buna verdiği önem, kurumsal yapılanma ve KOBİ Politikası ve Eylem Stratejisi'ne yer verilmiş, Türkiye'deki KOBİ'lere açık AB Programları ve KOBİ'lerin bu programlara katılımı ve başarısı incelenmiştir. Dördüncü bölümde, Otomotiv Sanayi alanında faaliyet gösteren KOBİ'lere AB programları hakkında bilgi düzeyleri ve bu programlara katılımlarını

ölçmeyi amaçlayan bir anket çalışması yapılmıştır Otomotiv sektörünün seçilmesindeki sebepler KOBİ’de imalat sanayini yansıtması, gelişmekte olan bir sektör olması ve anket çalışmasında kolay ulaşılabilirliğidir. Anket çalışması, KOBİ’lerin AB KOBİ politikası ve KOBİ’lerin yararlanabileceği programlar ve fonlar hakkındaki bilgi yetersizliklerinin nedenlerine ulaşmayı ve AB programları hakkında danışabilecekleri kuruluşların tanınırlığını ölçmeyi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: 1)KOBİ, 2)AB KOBİ Politikası, 3)Türkiye KOBİ Politikası, 4) Fon olma olanakları, 5) KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı

ABSTRACT

Master Thesis

Assesment of Aplication in Turkey in the Frame Work of European Union Small and
Medium Enterprises Policy

Latife YARDIM

Dokuz Eylul University
Institute Of Social Sciences
Department of European Union

Today Small and Medium Size Enterprises (SME) are the leading engines of economies and most important building stones of the economical improvement and employment. So that governments design policies and supporting mechanisms for SME's. SME policies are one of the most important policies of European Union also. Turkey's SME's policy is also changing and SME's in Turkey became able to participate many of European Union Programs as a candidate country.

In this study, the change of SME policy in Turkey in the framework of EU SME's policy and the knowledge level of the SME's about EU programs and their participations and achievements of these SME in EU programs is searched in the light of recent information and data gathered by a survey. In the first part concept and definition of SME's in EU and Turkey have been discussed. In the second part, besides EU SME policy and importance of SME in EU, European Charter for Small Enterprises with The Multi-Annual Programme for Enterprise and Entrepreneurship and all direct and indirect funding opportunities for SME's in EU have been analyzed. In the third part, SME's policy in Turkey, importance and institutional structure of SME's policy in Turkey and SME's Strategy and Action Plan and participations and achievements of SME's in EU programs which is open for SME's in Turkey have been researched. In fourt part, a survey has been conducted to SME's working in automotive industry in order to measure the knowledge level of the SME's about EU Programs and their participations to this program. The reasons behind the selection of automotive industry for this survey are automotive industry reflects fabrication industry in SME's, being a developing sector and easy access in

survey. In our survey we aimed to define SME's knowledge deficiencies about EU's SME politics and fundings and programs which available for SME's. We also try to measure recognition level of consulting corporations about EU fundings.

Key World: 1) SME, 2)EU SME Policy, 3)Turkish SME Policy 4)
Funding opportunities, 5) SME's Strategy and Action Plan

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	x
TABLO LİSTESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ	xiv
EKLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE VE TÜRKİYE'DE KOBİ TANIMI

1.1.Avrupa Birliği'nde KOBİ Tanımı	3
1.2.Türkiye'de KOBİ Tanımı	5

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KOBİ POLİTİKASI

2.1. AB'nin KOBİ Politikasına Önem Vermesinin Nedenleri	13
2.2. Küçük İşletmeler için Avrupa Sözleşmesi	15
2.3. Avrupa Birliği İşletme ve Girişimcilik için Çok Yıllı Program	16
2.3.1. Avrupa Bilgi Merkezi Ağı	18
2.3.2. Finansal Araçlar	20
2.3.3.Politika Geliştirme	23
2.4.AB'de KOBİ'lere Sağlanan Destekler	25
2.4.1. KOBİ'ler için Direk Başvurabilecekleri Fon Olanakları	26
2.4.1.1.Çevre ve Enerji	26
2.4.1.2.Yenilikçilik ve Araştırma	27
2.4.1.3.Eğitim ve Öğretim	27
2.4.2.Yapısal Fonlar	29
2.4.3. Finansal Enstrümanlar	31
2.4.4. Diğer Tür Destekler	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ KOBİ POLİTİKASI

3.1.Türkiye'nin KOBİ Politikasına Önem Vermesinin Nedenleri	35
3.2. Türkiye KOBİ Politikasında Kurumsal Yapılanma	38
3.3.Türkiye'deki KOBİ Politikası, KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı	40
3.4.Türkiye'de KOBİ'lere dönük AB Mali Yardımları ve Topluluk programları	45
3.4.1.Çok Yıllı Program	46
3.4.1.1.Çok Yıllı Program ve Türkiye	46
3.4.1.1.1.Avrupa Bilgi Merkezi Ağı	47
3.4.2.1.2.Finansal Enstrümanlar	49
3.4.2.1.3.Politika Geliştirme	50
3.4.1.2.Çok Yıllı Program'ın Geleceği	53
3.4.2.Leonardo Da Vinci II	54
3.4.2.1.Genel Bilgiler	54

3.4.2.2. Programın Genel Amacı	55
3.4.2.3. Programın Faaliyet Çeşitleri	55
3.4.2.4. Program Dâhilinde Geline Aşama	56
3.4.3. AB Altıncı Çerçeve Programı	61
3.4.3.1. Genel Bilgiler	61
3.4.3.2. Programın Uygulama Araçları ve Bütçesi	64
3.4.3.3. Altıncı Çerçeve Programı ve KOBİ'ler	66
3.4.3.4. Program Dâhilinde Geline Aşama	69
3.4.4.E-Avrupa+Girişimi ve E-İçerik Programı	75
3.4.4.1.Genel Bilgiler	75
3.4.4.2.E-İçerik Programı	77
3.4.5.Cinsiyet Eşitliği	79
3.4.6. AB Bölgesel Kalkınma Programları Hibe Programı	80
3.4.6.1.Doğu Anadolu Kalkınma Programı	81
3.4.6.1.1.Programın Amaçları	81
3.4.6.1.2.Programın Öncelik Alanları ve Bütçesi	82
3.4.6.1.3.Program Dâhilinde Geline Aşama	84
3.4.6.2.TRA2	87
3.4.6.2.1.Programın Amaçları	87
3.4.6.2.2.Programın Öncelik Alanları ve Bütçesi	87
3.4.6.2.3.Program Dâhilinde Geline Aşama	89
3.4.6.3. Tr82	89
3.4.6.3.1. Programın Amaçları	90
3.4.6.3.2.Program Bileşenleri ve Bütçesi	90
3.4.6.3.3.Program Dâhilinde Geline Aşama	92
3.4.6.4.TR 90 Düzey 2	94

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANKET ÇALIŞMASI

4.1.Anket Sonuçları	96
SONUÇ	117
KAYNAKLAR	120
EKLER	127

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ABKF	Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu
ABM	Avrupa Bilgi Merkezi
AEA	Avrupa Ekonomik Alanı
AEB	Avrupa Ekonomi Bankası
AR-GE	Araştırma Geliştirme
ASF	Avrupa Sosyal Fonu
ATGYF	Avrupa Tarımsal Garanti ve Yönlendirme Fonu
AYB	Avrupa Yatırım Bankası
AYF	Avrupa Yatırım Fonu
AYKB	Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası
bkz.	Bakınız
BP	Bütünleşmiş Projeler
BYMA	Balıkçılık Yönlendirme Mali Aracı
DAKP	Doğu Anadolu Kalkınma Programı
DiE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DTM	Dış Ticaret Müsteşarlığı
EFTA	Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi
G2G	Gate2Growth
GİDEM	Girişimci Destekleme Merkezleri
GSMH	Gayri Safi Milli Hâsıla
İPG	İşletme Politika Grubu
İTKİB	İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçıları Birlikleri
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
KGf	Kredi Garanti Fonu
KOBİ	Küçük ve Orta Boy İşletme
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÜGEM	Küçük İşletmeler Geliştirme Merkezleri
MA	Mükemmeliyet Ağları
MEDA	Avrupa Akdeniz Ortaklığı Programı
MFSB	Merkezi Finansman ve Sözleşme Birimi
OSD	Otomotiv Sanayicileri Derneği
ÖUKP	Ön Ulusal Kalkınma Programı
PYK	Proje Yönlendirme Komitesi
RCM	Risk Sermaye Vekâleti
s.	Sayfa No
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TASEV	Türkiye Ayakkabı Sektörü Araştırma Geliştirme ve Eğitim Vakfı
TAYSAD	Taşıt Araçları Parça Sanayicileri Derneği
TEKMER	Teknoloji Geliştirme Merkezleri
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu

TESKOMB	Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOSB	Taşıt Aracı Yedek Parçaları Organize Sanayi Bölgesi
TPE	Türk Patent Enstitüsü
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TTGV	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜDEV	Türk Deniz Eğitim Vakfı
TÜRKAK	Türk Akreditasyon Kurumu
UDK	Uygunluk Değerlendirme Kurumları
5.ÇP	5.Çerçeve Programı
6.ÇP	6.Çerçeve Programı
7.ÇP	7.Çerçeve Programı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: AB’ndeki KOBİ Tanımlaması	s.4
Tablo 2: Türkiye’de Kullanılan KOBİ Tanımları	s.8
Tablo 3: 2000 yılı AB Ekonomisinin Temel Belirleyenleri İçinde KOBİ’lerin Durumu	s.35
Tablo 4: İmalat Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmelere İlişkin Veriler	s.37
Tablo 5: 01 Ekim 2004 tarihli B tipi Proje Çağrısında Destek Almaya Hak Kazanan Projeler.	s.60
Tablo 6: 6ÇP Bütçesi (milyon Avro)	s.66
Tablo 7: 6ÇP Projelere 9 Ocak 2004 itibarı ile Türkiye’nin Katılımı	s.70
Tablo 8: 6ÇP Projelerine 9 Ocak 2004 İtibarı ile Desteklenmek Üzere Kabul Edilen Projelere Türkiye’nin Katılımı	s.72
Tablo 9: DAKP Bütçesi	s.84
Tablo 10: DAKP Bilgilendirme Günlerine ve Eğilimlerine Katılım	s.85
Tablo 11: 19 Nisan 2005 Tarihindeki Teklif Çağrısı Geçerli Başvuru Sayısı	s.86
Tablo 12: TRA2, TR72, TR52 ve TRB1 Bölgesel Kalkınma Programı Bütçesi	s.88
Tablo 13: Tr82, Tr83 ve Tra1 Bölgesel Kalkınma Programı Bütçesi	s.92
Tablo 14: Tr82, Tr83 ve Tra1 Bölgesel Kalkınma Programı Bilgilendirme Günlerine ve Eğitimlere Katılım	s.93
Tablo 15: 4 Mayıs 2005 Tarihli Teklif Çağrısına Başvuru Sayısı	s.93
Tablo 16:Anketi Yanıtlayanların Profili	s.96
Tablo 17:Anketi Yanıtlayan Firmaların Kuruluş Yıllarına Durumu	s.96
Tablo 18:Şirket Türü Profili	s.96
Tablo 19:Firmada Çalışanların Sayısı	s.97
Tablo 20:Departman Sayısına Göre Şirketler	s.97
Tablo 21:Firmalarda Akrabalık Bağlı Olan Çalışan Sayısı	s.98
Tablo 22:Uluslararası Ticarete Aracı Kullanımı	s.98
Tablo 23:Avrupa Birliği Bilgi Düzeyi	s.99
Tablo 24:AB Programlarının Duyulma Oranı	s.103
Tablo 25:KOBİ’lere Yardımcı Kurumlardan Yararlanma	s.103
Tablo 26:AB Fonlarına Başvurma ve Başarılı Olma İle Aile Şirketi Olup Olmamanın Etkisi	s.104

Tablo 27: AB Fonlarından Haberdarım Diyen KOBİ'lerin Bildikleri Program Sayısı	s.106
Tablo 28 : AB Fonlarına Başvuran KOBİ'lerin Faydalandığı Kurumlar	s.107
Tablo 29: AB Fonlarından Yararlanmış KOBİ'lerin Faydalandıkları Kurumlar	s.110

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Toplam Projeler İçinde Kurumların Durumu	s.58
Şekil 2:KOBİ'lerin AB Desteklerinden Yararlanmama Nedenleri	s.100
Şekil 3:Devlet Desteklerinden Haberdar Olma Yolları	s.101
Şekil 4: Departman Sayısına Göre AB Fonlarında Başarılı Olma	s.105
Şekil 5 : AB Fonlarından Haberdarım Diyen KOBİ'lerin Bildikleri Program Sayısı	s.106
Şekil 6 : AB Fonlarına Başvuran KOBİ'lerin Faydalandığı Kurumlar	s.107
Şekil 7: AB Fonlarına Başvurma ve Başarılı Olmada İle Aile Şirketi Olup Olmamanın Etkisi	s.108
Şekil 8: Departman Sayısına Göre AB Fonlarında Başarılı Olma	s.109
Şekil 9: AB Fonlarından Yararlanmış KOBİ'lerin Faydalandıkları Kurumlar	s.110
Şekil 10: AB Bilgi Düzeyine Orta ve Üzeri Arasında Puan Verenlerin AB Programlarından Hakkındaki Bilgi Düzeyleri	s.111
Şekil 11: Kuruluş Yıllarına göre KOBİ'lerin Fon Almadaki Başarısı	s.112
Şekil 12: Sanayi Üniversite İşbirliğinin AB Fonlarına Başvurma ve Kazanma Üzerindeki Etkisi	s.112
Şekil 13: AR-GE Çalışmalarının AB Fonlarına Başvurma ve Kazanma Üzerindeki Etkisi	s.113
Şekil 14: AB Bilgi Düzeyleri ile AB Fonlarına Başvuru ve Kazanma Oranları	s.114
Şekil 15: Çalışanlarını Eğitime Gönderen Firmaların AB Fonlarından Haberdar Olma Oranı	s.115
Şekil 16: AB'de KOBİ'lere Fon Sağlayan Programlar Arasında Kobi'ler Tarafından Bilinme Düzeyleri	s.116

EKLER LİSTESİ

EK A: Dördüncü Çerçeve Programı'na Türkiye'nin Katılımı

EK B: Beşinci Çerçeve Programına Türkiye'nin Katılımı

EK C: AB'nin Türkiye'de Desteklediği Programlar ve KOBİ'ler

EK D: Anket Soruları

GİRİŞ

Dünyanın çoğu ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de ekonomik yapının temel taşlarını KOBİ oluşturmaktadır. Çalışma yaşamında gelişen teknoloji ve insan ihtiyaçlarının hızlı değişimi ile çok yeni sektörler doğmakta ve birçok sektör de çok hızlı yok olmaktadır. KOBİ'ler esnek yapıları, küresel gelişmelere çabuk adapte olabilmeleri, teknolojik değişimlere açık ve daha az bürokratik yapıları, çalışanlarıyla daha yakın ilişkilerde olmaları dolayısıyla hızlı adaptasyonda çok önemli bir avantaja sahiptirler.

İşsizliğin hızla arttığı, ekonomik durgunluğunu aşmada güçlük çeken, özellikle ekonomisi Amerika ve Japonya'nın gerisinde kalan AB için KOBİ'ler vazgeçilmez yapı taşlarıdır. Ayrıca düşük yatırım maliyetleri, yeni ve riskli sektörlerle yatırım yapmaları nedeniyle KOBİ'ler giderek önemini arttırmaktadır. KOBİ'ler ayrıca bölgesel ve yerel kalkınmada da öncelikli bir rol üstlenmektedir. 21.yüzyılın önemli sorunlarından biri olan zenginliğin dağılımı problemine de bir çözüm olarak görülmektedir.

KOBİ'ler tüm dünyada destek görmektedir. AB'ndeki işletmelerin %99'u KOBİ'lerden oluşmaktadır. Bu da KOBİ'lere verilen önemi daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu oran % 99,8 ile Türkiye'de de değişmemektedir.

AB KOBİ Politikaları 1987 yılından bu yana sürmektedir. AB, KOBİ'leri gerek doğrudan; proje bazlı desteklerle ve sermaye yardımları ile gerekse KOBİ'lere destek veren araçların kuvvetlendirilmesi yoluyla desteklemektedir.

AB birlik düzeyinde yönetilen birçok programda KOBİ'leri özellikle teşvik etmektedir. AB İşletme ve Girişimcilik için Çok Yıllı Program özellikle KOBİ'leri destekleyen araçlara sahiptir. Yine 6.Çerçeve Programı (6.ÇP) KOBİ'leri desteklemek için araçlara ve KOBİ katılımcıları için 2,1 milyar avro'luk fonu ile

dünyada KOBİ'lere verilen en büyük araştırma ve yenilik yaratma desteklerinden birine sahiptir.

Türkiye AB adaylık sürecinde birçok konuda olduğu gibi KOBİ Politikası konusunda da değişimlere uğramaktadır. AB ile uyumlaştırma çalışmaları altında KOBİ Politikası ve Eylem Planı ile kendi KOBİ politikasını AB Politikasına yaklaştırmayı amaçlamaktadır. Bu sürecin ilk meyveleri KOBİ tanımlaması ile kendini göstermektedir. Yine bu süreç içerisinde Türk KOBİ'leri birçok AB Programına katılma hakkını kazanmıştır. Bunlardan belli başlıklar şu şekildedir: Eğitim programları, Cinsiyet Eşitliği Programı, Bölgesel Kalkınma Programı, E-Europe Programı, 6. ÇP ve İşletme ve Girişimcilik için Çok Yıllı Program. Bu programlara katılım diğer ülkelerle ilişkilerin kurulmasını, ticareti ve yeni teknolojilerin kullanımı arttıracaktır. Burada önemli olan Türkiye'deki KOBİ'lerin bu olanaklardan haberdar edilmesi ve bu olanakları kullanmalarının sağlanması için kapasite geliştirilmesinin sağlanmasıdır.

Bu çalışmada, AB KOBİ Politikası çerçevesinde Türkiye'deki KOBİ Politikasındaki değişim ve bu KOBİ'lerin AB Programları hakkında bilgi düzeyleri ile bu programlara katılımları ve başarıları hem güncel bilgilerin taranması hem de yapılan anket yoluyla incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM KOBİ TANIMI

Dünyanın çoğu ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de gerek istihdam, gerek bölgesel kalkınmışlık, gerekse refah seviyesinin yükseltilmesindeki önemli işlevleri ile KOBİ'ler ekonomik yapının temel taşlarını oluşturmaktadır. KOBİ'ler ekonominin dinamik ve sürükleyici unsurlarından biri olup ülkelerin sosyo ekonomik gelişmesi açısından büyük öneme sahiptirler. Genel olarak KOBİ'ler, az sermaye kullanımı yanında daha çok el emeği ile çalışan, çabuk karar verme yeteneğine sahip, düşük düzeyde yönetim giderleri ile çalışan ve ucuz bir üretim gerçekleştiren iktisadi teşebbüsler olarak ifade edilebilir. (Uludağ ve Serin, 1990, s.14) Esneklik, yeniliklere açık ve daha yatkın olmak, teknik yeniliklerde daha fazla verimlilik, üretimdeki boşlukların hızla doldurulması, bürokrasinin ve yönetici grubunun az olması, çalışanlarla daha yakın ilişki, düşük maliyetler, istihdama katkısı, büyük işletmeleri tamamlama özellikleri, bölgesel kalkınma ve çevre korunmasına katkısı gibi özellikler ile KOBİ'ler büyük işletmelerle rekabette önemli artılara sahiptir.(Türkoğlu. 2003; 276–279)

Son yıllarda meydana gelen bazı gelişmeler ülkemizdeki KOBİ'leri de yakından ilgilendirmektedir. Küreselleşmenin etkisini yoğunlukla hissettirdiği ve AB yolunda çalışmaların ivme kazandığı son zamanlarda, KOBİ'ler için bazı fırsat ve tehditler ortaya çıkmaktadır. (Topal ve Kurt, 2003; 1). Küreselleşme ve AB KOBİ'ler için ulaşabilecekleri pazarı büyümesi avantaj olsa da rekabetin fazlalığı bir tehdit olarak ortaya çıkmaktadır. KOBİ'ler piyasadaki dalgalanmaya çabuk reaksiyon vermeleri ve değişikliklere hızlı adaptasyon yetenekleri ile avantajlarını yaşarken büyük şirketlerle aynı pazardan pay almaları zorlukları da beraberinde getirmektedir. AB, KOBİ politikası ile KOBİ'lerin bu rekabetle baş etmeleri için önlemler almaktadır. Türkiye'deki KOBİ'ler de birçok AB programından yararlanabilmektedir. Gelişmekte olan bölgelerdeki ve değişim geçirmekte olan sektörler gibi birçok alanda KOBİ'ler için fon imkânları sağlanmaktadır. Ar-Ge önündeki engelleri azaltmak için programlar yürütmektedir.

Günümüzde KOBİ'lere verilen önem, KOBİ tanımlaması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. KOBİ tanımının yapılmak istenmesindeki zorunluluk, daha çok devlet desteklerinden yararlanıp, kredi imkânlarını kullanmak ve ilgili danışmanlık kurumlarından destek alıp anlaşmalar yapabilmek amacıyla ortaya çıkmaktadır. (KOÇEL 1993; 27)

AB'nde tüm devlet yardımlarının %10'u KOBİ'lere verilmektedir. Ülke bazında tüm yardımlar içinde KOBİ'lere verilen yardımların payı ise Belçika'da %25'i, Danimarka'da %1'i, Almanya'da %7'yi, Yunanistan'da %10'u, İspanya'da %5'i, Fransa'da %11'i, İrlanda'da %8'i, İtalya'da %10'u, Lüksemburg'da %21'i, Hollanda'da %31'i, İngiltere'de %12'yi bulmaktadır. (Türkiye-Avrupa Birliği Derneği İstanbul Şubesi Yayın No:6, 2000;9)

Bütün ekonomilerin temel dinamiğini oluşturmalarına rağmen, bugün Dünya literatüründe üzerinde görüş birliği sağlanmış KOBİ tanımı bulunmamaktadır. (Sarıaslan, 1994. s.12,)Bu sebepten değişik ülkelerde ve hatta aynı ülkede değişik kurumlarda farklı tanımlamalara rastlanmaktadır.

KOBİ tanımlaması yapılırken kullanılan çeşitli ölçütler bulunmaktadır. Bu ölçütleri iki gruba ayırabiliriz: bunlar nitel ve nicel ölçütlerdir. Nitel tanımlama ölçütleri; işletme sahibinin işletmede fiilen çalışması, işletme ile özdeşleşme ve tüm riski üstlenme, kurumsallaşma, sermayenin işletme sahipleri tarafından sağlanması, sermayenin sınırlı oluşu, finansal yeterlilik, bağımsız yönetim, pazar payı ve etkinliği, makine ve donanım kullanım durumu, işletmenin pazarlık gücü olarak sıralanabilir.

Nicel ölçütler ise çeşitli olmakla beraber temel olarak; işletmede istihdam edilen personel sayısı, öz sermaye ve toplam sermaye, kullanılan alan; hacim; malzeme miktarı, kullanılan enerji miktarı ve değeri, makine sayısı ve makine parkı değeri, üretim hacmi, satış hâsılatı, kar, ödenen toplam ücret ve aylıklar, ödenen vergi tutarı, sektördeki pazar payı olarak sayılabilir.

Tanımlama yapılırken kullanılan bu ölçütlerin sayıca artabilmesine rağmen, ortak bir tanımlamaya gidildiğinde tek başına hiçbir ölçüt yeterli olmamakta; diğer yandan birden fazla ölçütün kullanılması ile yapılacak tanımlama da karmaşık olabilmektedir. (Yücel,2000;5)

KOBİ'lere yönelik çalışan kurumların her biri kendine göre bazı tanımlar yapabilmektedirler. Tanımlardaki sınırlar, genellikle ülke ekonomilerinin büyüklüğüne bağlı olarak değişmektedir. Bu nedenle, KOBİ deyimini, hukuki olmaktan çok ekonomik bir anlam taşıyabilmektedir. (Akgemci, KOSGEB; 8)

AB KOBİ Politikasını çerçevesinde Türkiye'deki uygulamaları değerlendirebilmek için öncelikle AB'de ve Türkiye'de kullanılan KOBİ tanımlamalarını incelemekte fayda bulunmaktadır.

1.1.Avrupa Birliği'nde KOBİ Kavramı

AB, KOBİ tanımları konusunda gerek Ulusal gerek Birlik bazında karışıklığa neden olmamak üzere bir ortak tanım geliştirmiştir. 7 Şubat 1996 tarihli Komisyon Kararı çerçevesinde belirgin bir şekilde ortaya konulan KOBİ tanımı işçi sayısı, bilânço büyüklüğü ve bağımsızlık derecesinden oluşan ölçütleri kapsamaktadır. Yapılan bu tanım 6 Mayıs 2003 tarihli Komisyon Kararı ile yenilenmiştir. Yeni KOBİ tanımı 1 Ocak 2005'ten itibaren geçerli olmuştur.

Tanıma göre 250 işçiden az işçi çalıştıran firmaların KOBİ olduğu kabul edilmektedir. **Orta ölçekli bir işletme**; 50 ila 250 işçi çalıştıran ve yıllık cirosu 50 milyon avro'yu, yıllık bilânçosu 43 milyon avro'yu aşmayan işletme olarak tanımlanmaktadır. **Küçük işletmeye** ilişkin ölçütler ise şöyle belirtilmektedir; 50'den az işçi, 7 milyon avro'yu aşmayan yıllık ciro veya 10 milyon avro'nun altında bir yıllık bilânço değerine sahip olması. 10'dan az işçi çalıştıran işletmeler "**Çok küçük işletme**" grubuna dâhil edilmektedir. Küçük ve Orta boy işletmelerin bir başka ölçütü de sahip oldukları bağımsızlık düzeyi ile ilgilidir. Büyük ölçekli bir işletmenin veya ortaklaşa hareket eden birkaç büyük işletmenin bir KOBİ'de sahip olduğu

hissenin %25'in altında olması koşulu aranmaktadır. Commission Recommendation, 2003; Article 3.)

Tablo 1: AB'ndeki KOBİ Tanımlaması

İşletme Kategorisi	Çalışan işçi Sayısı	Yıllık Ciro	Yıllık Bilanço Tutarı
Orta	250'den az	50 milyon € veya 50 milyon € dan az (1996: < veya = 40 Millon €)	43 milyon € veya 43 milyon € dan az (1996: < veya = 27 milyon €)
Küçük	50'den az	10 milyon € veya 10 milyon € dan fazla (1996: < veya = 7 milyon €)	10 milyon € veya 10 milyon € dan fazla (1996: < veya = 5 milyon €)
Çok küçük	10'dan az	2 milyon € veya 2 milyon € dan büyük	2 milyon € veya 2 milyon € dan büyük

Kaynak: Commission Recommendation, 1996;4

AB'ne göre de KOBİ'ler ekonominin dinamik motorları kabul edildiğinden ve KOBİ politikasını oluşturmada temel amaç rakipleri yani ABD ve Japonya'yı yakalamak olarak belirlenmesinden ötürü AB'nin KOBİ tanımının yanında ABD'de ve Japonya'daki KOBİ tanımlamalarına da yer vermekte fayda vardır.

ABD'nde KOBİ'lere yönelik olarak genel kabul görmüş bir tanımlama yoktur. KOBİ'ler tanımlanırken genellikle istihdam edilen kişi sayısı temel alınmaktadır. ABD'de KOBİ'leri hedefleyen fon olanaklarından yararlanmada kullanılması için KOBİ'ler için 'büyüklük standartları'nı kullanılmaktadır. Bu standartlar hükümet bağlı bir kuruluş olan Küçük İşletmeler için Büyüklük Standartları Ofisi tarafından düzenlenmektedir. ABD de, Avrupa Birliği'nde olduğu gibi tüm endüstrilere uygulanacak ortak bir tanımlama üzerinde anlaşılammıştır. ABD her endüstri için belirlenmiş standartlar sistemini kullanmaktadır. Çeşitlilik endüstrilerin farklılıklarını

yansıtmayı amaçlamaktadır. En genel standartlar şöyledir:
(<http://www.lib.strath.ac.uk>)

- Birçok sektör ve maden endüstrisi için 500 çalışandan az
- Toptancı ve ticaret sektörü için 100 çalışandan az
- Perakende ve servis sektörünün çoğunluğu için yıllık gelir 6 milyon \$ dan az
- Genel ve ağır inşaat sektörü için yıllık gelir 28,5 milyon \$ dan az
- Tarım sektörünün çoğunluğu için yıllık gelir 0,75 milyon \$ dan az

Japonya’da KOBİ’lerin tanımlanmasında ise, istihdam kapasitesi ve yatırılan sermaye tutarına bakılmaktadır. Japonya’da sektöre göre kriterler değişmektedir. İmalat sektöründe işçi sayısı 300’den düşük olan ve yatırılan sermaye tutarı 100 milyon Yen’in altındaki işletmeler KOBİ kapsamına girerken, bu oranlar ticaret sektöründe 100 işçinin altında ve 30 milyon Yen’den az, hizmet sektöründe ise 50 işçiden az ve 10 milyon Yen’den az sermaye kriterleri olarak benimsenmiştir. (Türkiye-Avrupa Birliği Derneği İstanbul Şubesi Yayın No:6 2000; 33–34) Burada dikkate değer olan Japonya’da genel bir KOBİ tanımlamasının olmaması ve tanımın sektörlere göre değişmesidir.

1.2.Türkiye’de KOBİ Tanımı

Türkiye’de üzerinde anlaşma sağlanan bir KOBİ tanımı yoktur. Ancak AB’ye tam üyelik süreciyle birlikte KOBİ tanımına, niteliklerine ve sınıflandırılmasına ilişkin esasların belirlenmesi ve bu tanım ve esasların tüm kurum ve kuruluşlarda esas alınmasını sağlamak amacıyla yeni bir yönetmelik kabul edilmiştir. Yönetmelik Türkiye’deki KOBİ sektöründe yıllardır dile getirilen tanım karmaşasını sonlandırmayı amaçlamaktadır. Ancak yönetmeliğin yürürlüğe henüz geçmemesi ve “KOBİ’lere yönelik destek sağlayan kuruluşlar, bu yönetmelikte belirtilen sınırları aşmamak kaydıyla, kendi sektör ve büyüklük önceliklerini belirleyebilirler” (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik, 2005, Madde: 2) maddesinden yola çıkarak önce Türkiye’de şu andaki

uygulamaya verilecek ardından yönetmeliğin getirdiği düzenlemeden bahsedilecektir.

Türk hukukunda “Küçük ve Orta Ölçekli İşletme” deyimini çeşitli mevzuatlarda yer almaktadır. Ancak bu kavramın tanımı sadece, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) kurulması hakkındaki kanunda yer almaktadır. KOSGEB, ülkemiz sanayiinde önemli bir yeri olan KOBİ’leri desteklemek, rekabet güçlerini geliştirmek ve böylece ulusal ekonomiye katkılarını artırmak amacıyla 12 Nisan 1990 tarihinde 3624 sayılı yasa ile kurulmuştur. Sanayi ve Ticaret Bakanlığının ilgili kuruluşu olarak çalışmalarını sürdüren KOSGEB; Süreç Grupları, Enstitüler, Teknoloji Geliştirme Merkezleri (TEKMER) ve Küçük İşletmeler Geliştirme Merkezleri (KÜGEM) aracılığıyla faaliyetlerini çeşitli illerde sürdürmektedir. (KOSGEB, 2000; 9)

KOSGEB hakkındaki kanunun “tanımlara” ilişkin 2.Maddesinde kanunda geçen “işletmeler” deyiminden ne anlaşılması gerektiği şöyle belirtilmektedir; “imalat sanayi sektöründe 1–50 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri küçük sanayi işletmelerini; 51–150 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri orta ölçekli sanayi işletmelerini ifade eder”.

KOSGEB, KOBİ’leri üniversite ve yüksekokul mezunu nitelikli eleman istihdamına yönlendirmek ve bu faaliyetlerinin desteklenmesi ile verimliliklerini artırarak ulusal ve uluslararası ticarete güçlenerek rekabet edebilmelerini sağlamak amacıyla uyguladığı “İstihdam Desteği”nden, yararlanmak isteyen işletmelerden; “1–150 arasında işçi çalıştırmak, imalat sanayinde faaliyet göstermek ve gerçek usulde defter tutmak” koşullarını istemektedir. Aynı şekilde, “Ortak Kullanım Atölyesi/Laboratuvarına Yönelik Makine-Teçhizat Desteği” kapsamında da işgören sayısı ile ilgili aynı rakamlara rastlanmaktadır. (Akgemci, 2001;8–9)

KOBİ’ler hakkında birçok tanım yapılmasına rağmen bunların tam olarak birbiriyle örtüştüğü söylenemez. KOSGEB dışındaki tanımlamalara bakacak olursak;

Türkiye' de KOBİ' lere finansman desteği sağlayan **Türkiye Halk Bankası'** nın yaptığı tanımlar şöyledir; Halkbank, teşvik belgeli işletmelerde işgören sayısı 1–150 arası olup, sabit yatırımları 100 milyar TL'yi aşmayanları; normal KOBİ'lerde ise işgören sayısı 1–250 arası olup, toplam makina ve ekipmanlarının kayıtlı net deleri 400 milyar TL' yi aşmayanları KOBİ olarak değerlendirmektedir. (Akgemci, 2001;8–9)

Hazine Müsteşarlığı KOBİ'leri en çok 150 işçi çalıştıran, kanuni defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine teçhizat, tesis araç ve gereçleri toplam net değeri 50 milyara kadar olan işletmeler KOBİ olarak değerlendirilmiştir.

Devler İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) KOBİ tanımında dörtlü bir sınıflandırmaya gidilmektedir. Buna göre:1–9 işçi çalıştıran işletmeler çok küçük işletme;10–49 işçi çalıştıran işletme; 50–99 işçi çalıştıran orta ölçekli işletme ve 100'den fazla işçi çalıştıran işletmeler de büyük işletmeler olarak tanımlanmaktadır. (Aksu. 2003;4)

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın (DTM) ihracata yönelik devlet yardımı tebliğlerinde yapılan KOBİ tanımlarına göre: 1–200 arasında işçi çalıştıran, imalat sanayi alanında faaliyet gösteren, gerçek usulde defter tutan, arsa ve bina hariç mevcut sabit sermaye tutarı, bilanço net değeri itibariyle 2 milyon Dolar karşılığı TL'yi aşamayan işletmeler KOBİ'dir. (Aksu. 2003;4)

Eximbank ise, KOBİ'lere yönelik kredi teşvik programında, KOBİ'leri 200 işçiye kadar işçi çalıştırılan işletmeler olarak tanımlamıştır. (Gök.2004;108)

18 Ocak 2001 tarih ve 2429 sayılı **KOBİ Teşvik Kararnamesi'**nde yer alan tanımlama ise şöyledir: İmalat ve tarımsal sanayi sektöründe faaliyette bulunan işletmelerden; kanuni defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine ve teçhizat, tesis taşıt araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşları toplamının net tutarı 400 milyar TL'yi geçmeyen işletmelerden; “1 ile 9 arası işgören çalıştıranlar mikro ölçekli, 10 ile 49 arası işgören çalıştıranlar küçük ölçekli, 50 ile 250 arası işgören çalıştıranlar ise orta ölçekli işletme sınıfına girmektedir.

KOBİ tanımının yapılmak istenmesindeki zorunluluk, daha çok devlet desteklerinden yararlanıp, kredi imkânlarını kullanmak ve ilgili danışmanlık kurumlarından destek alıp anlaşmalar yapabilmek amacıyla ortaya çıkmaktadır. (KOÇEL, 1993; 27)

Tablo 2: Türkiye’de Kullanılan KOBİ Tanımları

KURULUŞ	TANIM KAPSAMI	TANIM KRİTERİ	MİKRO ÖLÇEKLİ İŞLETME	KÜÇÜK ÖLÇEKLİ İŞLETME	ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETME
KOSGEB	İmalat Sanayii	İşçi sayısı	-	1–50 işçi	51–150 işçi
HALKBANK	İmalat Sanayii, Turizm, Yazılım Geliştirme	İşçi Sayısı	-	-	1–250 işçi
		Sabit Yatırım Tutarı (avro)	230.000	230.000	230.000
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	İmalat Sanayii, Turizm, Tarımsal Sanayi, Eğitim, Sağlık, Yazılım Geliştirme	İşçi Sayısı,	1–9 işçi	10–49 işçi	50–250 işçi
		Yatırım Tutarı, KOBİ Teşvik Belgesine Konu Yatırım Tutarı (avro)	350.000 (avro)	350.000 (avro)	350.000 (avro)
DTM	İmalat Sanayii	İşçi Sayısı,	-	-	1–200 işçi
		Sabit Yatırım Tutarı (avro)	-	-	1.830.000 (avro)
EXİMBANK	İmalat Sanayii	İşçi Sayısı			1–200 işçi
DİE	İmalat Sanayii	İşçi Sayısı	1–9	10–49	50–99 işçi

Kaynak: DPT, 2004;27

KOBİ’lerin ortak bir tanımlamasının pek çok faydasının olacağı bütün kesimler tarafından kabul edilmektedir. İşletmelerin ortak bir tanımının yapılabilmesi

için sınıflandırılmaları ve gruplandırılmalarının her ölçekteki işletmelerin geliştirilmeleri ve desteklenmesine yönelik tedbirlerin alınması ve politikaların belirlenmesine imkân sağlayacaktır. (Oktav, 1990, s.2) Bu düşünceden hareketle tanımlardaki ayrılığı sona erdirmek için yeni bir yönetmelik yayımlanmıştır. Bu yönetmelik esas olarak AB'nin KOBİ tanımına uyumun sağlanması hususu, Türkiye'nin, AB'ye adaylık sürecinde Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanarak ülkemize sunulan İlerleme Raporlarında ve 2003 yılında Türkiye için hazırlanan Katılım Ortaklığı Belgesinin kısa vadeli tedbirleri arasında da vurgulanması dolayısıyla taahhütlerin yerine getirilmesi amacını da taşımaktadır. (DPT, 2004, s:26)

25997 sayılı yönetmeliğe göre: Mikro işletme; on kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı ya da mali bilânçosu bir milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan çok küçük ölçekli işletmeler olarak, küçük işletme; elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı ya da mali bilânçosu beş milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan işletmeler olarak ve orta büyüklükteki işletme ise iki yüz elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı ya da mali bilânçosu yirmi beş milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan işletmeler olarak tanımlanmıştır. (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik, 2005, Madde: 5)Yönetmeliğe göre devlet yardımları dışındaki uygulamalar için sadece çalışan sayıları dikkate alınabilir. (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik, 2005, Madde; 2)

Yine yönetmeliğe göre bir işletmenin KOBİ olabilmesi için gerçek veya tüzel kişilerin sahip olduğu ve ortak veya bağlı işletme sayılmayan bir işletme olması gerekmektedir. Bir işletmenin bağımsız bir işletme olması için başka bir işletmenin % 25 veya daha fazlasına sahip olmaması, herhangi bir tüzel kişi veya kamu kurum ve kuruluşu veya birkaç bağlı işletme tek başına veya müştereken bu işletmenin % 25 veya daha fazla hissesine sahip olmaması gerekmektedir. Ayrıca işletme, konsolide edilmiş hesaplar düzenlememesi ve konsolide hesaplar düzenleyen başka bir işletmenin hesaplarında yer almaması ve bu nedenle bağlı bir işletme olmaması durumunda bağımsız işletme kabul edilmektedir. (Küçük ve Orta Büyüklükteki

İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik, 2005; Madde: 8)

Tanımlama AB standartları temel alınarak yapılmış bir tanımlamadır. Böylece AB ile Türkiye arasında KOBİ tanımında hiçbir ayrılık bulunmamaktadır. Bu tanımlama işletmelerimizin hemen hemen tamamının KOBİ niteliğinde olduğu yolundaki tezleri haklı çıkartmıştır. (Aksu. 2003;4)

KOBİ tanımdaki standartlaşma KOBİ'lerimiz için AB fonlarının daha rahat kullanabileceği sonucunu da beraberinde getirmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KOBİ POLİTİKASI

AB'nin KOBİ politikasının esas olarak, Küçük İşletmeler Sanayi yılı olan 1983 yılında KOBİ'ler için ilk eylem planının kabul edilmesi ile başladığı kabul edilebilir. İkinci eylem planı ise 1987 yılında düzenlenmiştir. Komisyon bünyesinde işletme politikasından sorumlu yeni bir genel müdürlük kurulması ise 1989 yılında gerçekleşmiştir. (<http://www.deltur.cec.eu.int>.)

AB KOBİ politikasına, 1992 yılında imzalanan Maastricht Antlaşması'nın 157. maddesinde yer verilmiştir. Bu madde ile sanayinin rekabet gücünün artırılması için sorumluluk AB'ye ve üye devletlere verilmiştir. AB'nin sanayi politikasında temel amacı, sanayinin yapısal değişime uyumunun ve KOBİ'lerin gelişimi için gerekli olan elverişli iş ortamının sağlanması ve teknolojik araştırma ve geliştirme alanında var olan potansiyelden daha fazla yararlanılması olarak belirlenmiştir. (İKV.2001:10)

1993 yılında hazırlanan Beyaz Kitap'ta belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla Komisyon, KOBİ'ler ve küçük sanayi için bir çalışma programını 1994 yılında kabul etmiştir. KOBİ'ler için Üçüncü Çok Yıllı Program (1997–2000) ise Amsterdam Antlaşması çerçevesinde düzenlenmiştir.

Topluluğun İşletme Politikasından sorumlu olan Genel Müdürlüğün, Sanayi ve Enformasyon Toplumu konularından sorumlu genel müdürlük ile birleştirilmesi sonucunda, 1 Ocak 2000 tarihinden itibaren Müdürlük, İşletmeler Genel Müdürlüğü (DG Enterprise) adını almış, böylece, geçmişte iki ayrı politika olarak ele alınan sanayi ve KOBİ politikaları, bir bütün olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Genel Müdürlük, işletmelerin rekabet gücünü artırıp, gelişmelerini sağlamanın yanı sıra girişimciliği, yeniliği ve üretkenliği teşvik edecek ve girişimci bir iş ortamının yaratılması için çalışacaktır. Genel Müdürlüğün temel görevleri arasında Avrupa Bilgi Merkezlerinin kurulması da yer almaktadır. (Commission Of The European Communities. 2000: 3–16)

2000 yılında kabul edilen AB'nin Lizbon stratejisi çerçevesinde, bilgiye dayalı daha rekabetçi bir ekonomi yaratılmasında önemli rol KOBİ'lere düşmektedir. Lizbon Stratejisi'ni destekleyen AB'nin girişimcilik politikasına istinaden Girişimler Genel Müdürlüğü, "Girişimcilik Politikası için Çalışma Programı 2000–2005" başlıklı bir rapor hazırlayarak, girişimcilik faaliyetlerinin desteklenmesi için çeşitli tedbirler önermiştir.

19–20 Temmuz 2000 tarihlerinde gerçekleştirilen Feira Avrupa Konseyi Zirvesi'nde ise, KOBİ'lerin desteklenmesi amacıyla temel alanlarda hareket planı oluşturulması yönünde karar alınmıştır. Zirve'de KOBİ'lerin özellikle yeni hizmetler sağlama, istihdam yaratma, sosyal gelişme ve bölgesel kalkınmayı artırma gibi yararları ve girişimciliğin önemi vurgulanmış, Küçük İşletmeler için Avrupa Şartı diye bilinen çalışmalar çerçevesinde Komisyon, on başlık altında hareket planı belirlenmiştir. Böylece AB'nin 2000 yılında yayınladığı Sosyal Politika ve İstihdamın Geliştirilmesi için "Strateji 2000" raporuyla bir uyum sağlanmıştır. (<http://www.deltur.cec.eu.int>.)

Komisyon, 10 Kasım 2005 tarihinde "Büyüme ve İstihdam için Lisbon Programı Modern KOBİ Politikasının Uygulanması" başlığı altında bir tebliğ yayınladı. Bu çalışma ile bütün AB politikalarında "Önce Küçük Düşün" prensibini aktif kılmayı amaçlamaktadır. Bu belge, KOBİ'lerin karşılaştıkları günlük problemleri göz önünde tutarak, piyasadaki yerlerini güçlendirmek için yeni faaliyetler önermekte, büyüme ve iş yaratımı için KOBİ'ler ve hisse sahipleri arasında diyalogu ve koordinasyonun sağlanması için yeni yolların altını çizmektedir. Komisyon 5 alanda özel faaliyetler tasarlamaktadır. İstihdamı arttırmak başlığı altında KOBİ işgücünün piyasanın ihtiyaçlarına göre yapılandırılmasını sağlamayı planlamaktadır. KOBİ'lerin piyasaya ulaşımını arttırmak altında Komisyon yeni araçlar ile KOBİ'lerin iş ortaklıklarına ve arabuluculuk faaliyetlerine katılımını arttırmayı hedeflemektedir.

Üçüncü olarak "Önce Küçük Düşün" prensibi ile AB politikaları ile yasa ve yönetmeliklerin daha basitleştirilmesi ve finansal desteklerin arttırılmasını

amaçlamaktadır. KOBİ hisse sahipleri ile diyalogu ve konsültasyonun güçlendirilmesi başlığı altında Komisyon ABM ağı ile KOBİ'lerden politika yapımı alanında hızlı ve kolay bir danışma mekanizması kurulmasını planlamaktadır. (Commission of the European Communities, 2005; 3-11)

2.1.AB'nin KOBİ Politikasına Önem Vermesinin Nedenleri

Girişimcilik; yeniliğin, rekabetin ve büyümenin temel sürükleyicisidir. Bilgi temelli aktiviteler ve hizmet sektörü gibi anahtar sektörlerdeki güçlü varlıkları sebebiyle küçük girişimler ve işletmeler bugün AB ekonomisinde merkezi bir role sahiptir. Girişimcilik ve ekonomik performans arasında; büyüme, firma ömrü, yenilik, istihdam yaratma, teknolojik değişiklik, verimlilik artışı ve ihracat konularında pozitif ve sağlam bir ilişki bulunmaktadır. (Audretsch, 2003; 2–13)

Ancak Avrupa'daki KOBİ'lerin genel durumuna baktığımızda, çok parlak bir tablo çizilememektedir. Avrupalı işletmelerin %98'i 10 kişiden az eleman çalıştırmaktadır. Bu işletmelerden % 93'ü mikro, % 6'sı küçük, %1'i orta boy işletmeler ve sadece %0,2 si büyük işletmelerden oluşmaktadır.* Toplam 20 milyon işletme bulunmaktadır. Piyasadaki bütün işlerin üçte ikisi KOBİ'ler, üçte biri ise büyük işletmeler tarafından sağlanmaktadır. Bu sebepten daha iyi işleyen bir pazar için mikro kredilerle KOBİ'lerin desteklenmesi gerekmektedir. (European Commission, 2003; 43) KOBİ'lere gereken önem ve destek verilmediği takdirde işleyen sağlıklı bir pazara sahip olmak mümkün görünmemektedir.

AB, ABD ile arasında oluşan Gayri Safi Milli Hâsıla (GSMH) açığını daraltmakta başarılı olamamakta ve üretim açığı da giderek açılmaktadır. Geleceğe ilişkin çalışmalar öngörmektedir ki, eğer Avrupa ekonomisinde bir yükseliş yaşanmazsa Avrupa ekonomilerinin dünya üremindeki payları azalacak, çok yüksek üretim sıçramasıyla hızla gelişen Asya ekonomileri ile aralarındaki açık ise kapanacaktır. (Commission, 2003; 6–7) Avrupa; ABD ve Japonya'ya yetişmek için mücadele verirken elinde bulundurduğu pazar payını da çok hızlı büyüyen Asya

---

* Yuvarlama işleminden dolayı yüzdelerin toplamı 100 etmeyebilir.

ülkelerine karşı korumak zorundadır. Avrupa, ekonomik pozisyonunu güçlendirmek için daha fazla girişimciliğe ihtiyaç duymaktadır.

AB, girişimcilik potansiyelini tam anlamıyla kullanamamaktadır. İnsanları girişimciliğe teşvik etmekte yeterince başarılı olamamaktadır. AB İstatistik Ofisi Eurostat'ın düzenlediği Eurobarometer sonuçlarına göre Avrupalıların % 47'si kendi kendinin patronu olmak isterken bunlardan sadece % 17'si bu isteğini yerine getirmektedir. (Commission, 2004; 3-4)

Yeni bireysel girişimciliğe bakıldığında 2001-2004 arası girişimcilik ve iş yaratma oranı ABD'de % 11 iken, Avrupa devletlerinde bu oran sadece %4 dür. (Commission, 2004; 3-4) Avrupa KOBİ'lerinin % 29'unun ana hedefi büyümek olduğu halde, çok azı gözle görülür bir büyümeye ulaşabilmektedir. (Commission, 2002; 6) Avrupa ABD'nin aksine başlangıçtan sonraki büyüme oranları çok düşük. (Commission, 2004; 3-4) Son on yıl içinde Avrupa'nın en büyük şirketlerine baktığımızda bu şirketlerin hepsinin 1960'da zaten büyük oldukları, KOBİ olmadıkları görülmektedir. (White Paper, 2001; 5)

Diğer taraftan ABD'deki girişimciler tasarılarını planlama aşamasından hayata hızla geçirebilmekte ve eğer başarılı olurlarsa hızla gelişebilmektedir. Avrupa'da ise birçok iş fikri uygulanmadan önce kağıt üstünde çok fazla sorgulanarak hiçbir zaman piyasaya sunulmamaktadır. Eurobarometer göstermektedir ki Avrupalıların % 44'ü "Eğer başarısız olma riski varsa o işe başlanmamalıdır" görüşünde birleşirken, ABD'de bu oranın % 29 olduğu görülmektedir. (Scarpetta,2002; 6)

Ayrıca Avrupa'da nüfusa bağlı olumsuzluklar da bulunmaktadır. Nüfusun yaşlanması girişimcilik açığını daha da arttırmaktadır. Gelecek on yıllarda iş kurmada en aktif grup (25-34 yaşları arası) daralacaktır. (Reynolds, Bygrave, Autio and Hay, 2002; 29)

AB'deki girişimcilerin üçte biri çoğunlukla aile şirketleridir ve önümüzdeki on yıl içinde piyasadan çekileceklerdir. Bu da her sene 610 000 firma ve 2,4 milyon işe

eş değerdir. Aile şirketlerinde aile içine gittikçe daha az transferler gerçekleşmektedir. Yeni kuşaklar aile işlerini devam ettirmemektedir. Şirketlerin varlıklarını sürdürebilmesi için daha fazla aile şirketinin işverenlere veya üçüncü kişilere transferi gerekmektedir. Birçok Avrupalı işveren ise eski bir aile şirketini almaktansa yeni bir tane açmayı tercih etmektedir. (European Commission, 2002; 2)

AB'de var olan bu sorunlar AB bütününde ele alınması gereken ana sorunlardan biri olarak görülmeye başlanmıştır. Bu gerekliliğin bir sonucu olarak AB'nin, KOBİ politikası giderek önem kazanmıştır. Bundan sonraki bölümde bu politikanın gelişimi anlatılacaktır.

2.2. Küçük İşletmeler için Avrupa Sözleşmesi

AB'de KOBİ'ler Avrupa ekonomisinin belkemiği olarak görülmektedir. AB, Lizbon'da sürdürülebilir ekonomik büyüme, daha fazla ve daha iyi iş ve daha büyük toplumsal kenetlenme sağlayabilecek, dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgiye dayalı ekonomisi olmayı hedef edinmiştir. Bu hedeflere ulaşabilmek için Konsey Küçük İşletmeler için Avrupa Sözleşmesini benimsemiştir.

Küçük İşletmeler için Avrupa Sözleşmesi, Genel İlişkiler Konseyi tarafından 13 Haziran 2000'de kabul edilmiş ve Feira Avrupa Konseyi tarafından 19/20 Haziran 2000'de benimsenmiştir. Deklerasyonda küçük girişimlerin Avrupa'da yenilik ve istihdamın yanında toplumsal ve yerel bütünleşme için de ana itici güç olarak düşünüldüğü belirtilmiştir. Sözleşmenin çalışma alanı, küçük işletmelerin ihtiyaçları dikkate alınarak belirlenmiştir. Buna göre; (Küçük İşletmeler için Avrupa Sözleşmesi, 2000; 2-4)

1. Girişimcilik öğretimi ve eğitimi
2. Daha ucuz ve daha hızlı iş kurma süreçleri geliştirilmesi
3. Daha iyi yasalar ve yönetmelikler
4. Nitelikli personel eğitiminin gerçekleştirilmesi
5. İnternet üzerinden erişim ve anında işlem imkânlarının geliştirilmesi
6. Yeni pazarlara açılma

7. Vergilendirme ve mali konularda iyileştirme
8. KOBİ'lerin teknoloji ve yenilikçilik kapasitesinin geliştirilmesi
9. Başarılı e-ticaret modelleri ve en üst düzeyde küçük işletme desteği
10. Birlik düzeyinde ve ulusal düzeyde küçük girişimlerin çıkarlarının daha güçlü ve daha etkin bir şekilde temsil edilmesi

2.3. AB İşletme ve Girişimcilik için Çok Yıllı Program

23–24 Mart 2000 tarihinde Lisbon'da yapılan zirve'de AB gelecek on yılı için temel hedef teşkil eden kararlar almıştır: sürdürülebilir ekonomik büyüme, daha fazla ve daha iyi iş ve daha büyük toplumsal kenetlenme sağlayabilecek, dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgiye dayalı ekonomisi olmak. Bundan yola çıkarak, Komisyon Nisan 2000 tarihinde bu hedeflere ulaşmak için Birlik Girişimcilik Politikasını düzenleyen bir program kabul etmiştir. (Commission Staff Working Document. 8 May 2000:1- 4)

Bu program çerçevesinde idari ve yasal düzenlemeler açısından iş ortamının basitleştirilmesi ve iyileştirilmesi; işletmeler açısından mali ortamın iyileştirilmesi; KOBİ'lerin Avrupalılaşmalarına ve stratejilerinin uluslararasılaştırmalarına yardımcı olunması; KOBİ'lerin rekabet edebilirliğinin güçlendirilmesi ve araştırma, eğitim ve yenilikçi faaliyetlere erişiminin iyileştirilmesi; girişimciliğin teşvik edilmesi ve hedef grupların desteklenmesi hedef alınmıştır.

2001–2005 dönemi itibariyle AB'nin işletme politikası: yeni ekonomi anlayışında anahtar unsur olan girişimciliğin geliştirilmesi, yenilikçi bir iş ortamının teşvik edilmesi, ekonomide yeni iş modellerinin teşvik edilmesi, Tek Pazar'dan daha fazla yarar sağlanması, bürokrasinin azaltılması; kıyaslama, izleme ve uyumlu eylemler olmak üzere yeni eşgüdüm yöntemlerinin oluşturulmasını kapsamaktadır.(Commission Staff Working Document. 8 May 2000:1- 4)

AB'nin girişimcilik politikasının başarılmasında kullanılan en büyük araç AB İşletme ve Girişimcilik için Çok Yıllı Programıdır ve özellikle KOBİ'ler içindir.

Dördüncüsü biten İşletmeler ve Girişimcilik İçin Çok Yıllı Programlar (2001–2005) sayesinde, daha sistematik bir yaklaşımla, üye ülkeler arasında kıyaslama ve iyi uygulamaların karşılıklı aktarımı sağlanmaktadır.(Council Decision. 2000; 84–91) Bu program 25 AB ülkesini, Avrupa Ekonomik Alanı (AEA), Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA) ülkelerini ve aday ülkeleri kapsamaktadır. Çok Yıllı Program'ın yönetiminde, Komisyon'a Girişimcilik Programı Yönetim Komitesi yardımcı olur. Girişimcilik Politikası Yönetim Komitesi üye ülkelerin temsilcilerinden oluşur ve Çok Yıllı Program bu Komite tarafından onaylanan ve denetlenen Yıllık program temelinde yürütülür. EFTA ve Avrupa Ekonomik Bölgesi Ülkeleri ve Üye Ülkeler program faaliyetlerine katıldıklarından, bunların temsilcileri Komite toplantılarına gözlemci olarak katılabilirler.

Çok Yıllı Programın yönetiminde üye devletlerden genel müdürler ve çeşitli alanlardan uzmanların katılımıyla oluşan ikili yapısıyla İşletme Politika Grubu (İPG) da rol oynar. İPG, işletme politikasıyla ilgili genel konuları inceler ve Komisyona iyi uygulamaların belirlenmesi ve yaygınlaştırılması konusunda yol gösterir.

Çok Yıllı Program çerçevesinde, Avrupa Komisyonu, bürokratik engellerin hafifletilmesi, bilgi/iletişim ağlarının geliştirilmesi, eğitim destekleri, Ar-Ge ve bilgi toplumuna geçişin hızlandırılması, çevre koruma, Avrupa ve uluslararası pazarlara açılım, kredi/finansman ortamının geliştirilmesi ve KOBİ politikalarının önceliklerinin tespiti konularındaki projeleri yürürlüğe koymuştur. İşletmeler ve Girişimcilik Çok Yıllı Programın, ekonomik reformları vurgulayan Cardiff sürecinin, istihdam politikalarına vurgu yapan Lüksemburg sürecinin ve diğer Topluluk programlarının, işletmelerin ve girişimciliğin desteklenmesi için seferber edileceği belirtilmektedir. Ayrıca, üye devletler ulusal politikalarını açık koordinasyon yöntemi kullanarak yakınlaştırmaya çalışacaktır. Üye devletlerin kaydettikleri gelişmelerin Komisyon tarafından hazırlanan bir raporla bahar zirvelerinde tartışılacağı vurgulanmaktadır. Programla, küçük işletmelerin performanslarını artırabilmeleri için öğrenme süreçleri ve tüm alanlarda en iyi uygulamalardan haberdar edilmelerinin sağlanması da amaçlanmaktadır. (Tanrısever. 2004;20)

Çok Yıllı Program doğrudan yardımları içermez. Çerçeve de görülen Teklif için çağrılar ve hibelerle ilgili düzenlemeler Girişimcilik erişim (web) sitesinden takip edilebilmektedir. Ayrıca çağrılar Avrupa Komisyonu Resmi Gazetesinin Eklerinde yayınlanmaktadır.(<http://europa.eu.int/comm/enterprise.htm>.)

Ocak 2001'den 31 Aralık 2005'e kadar sürecek 5 yıllık bir dönem için 450 milyon Euro Program bütçesi olarak ayrılmıştır.

Çok Yıllı Program'ın beş amacı bulunmaktadır: (ÇOLAKOĞLU.2002:22)

1. Bilgi temelli uluslararası ekonomi içinde ekonomik büyümeyi ve rekabeti arttırmak,
2. Girişimciliği teşvik etmek,
3. KOBİ'lere yönelik yasal ve bürokratik düzenlemelerin sadeleştirilmesi ve geliştirilmesi ve böylece araştırma, yenilik ve iş geliştiriminin artırılması,
4. KOBİ'lerin finansal imkânlarının güçlendirilmesi,
5. Topluluk desteklerine, programlara ve ağa daha kolay erişim ve koordinasyonun geliştirilmesi,

Çok yıllık Program ile amaçlanan hedeflere ulaşmak için kullanılan 3 araç bulunmaktadır:

1. Avrupa Birliği Merkezi (ABM) Ağı,
2. Finansal Araçlar,
3. Politika Geliştirme.

2.3.1. Avrupa Bilgi Merkezi Ağı: ABM'ler, Avrupa Kurumları ile yerel aktörler arasında arakatman olarak çalışırlar. Avrupa ile ilgili alanlarda çok geniş bir kapsamda girişimciliği ilgilendiren konularda KOBİ'leri haberdar etme, onlara danışmanlık yapma ve yardım etme görevini yerine getirirler. Böylece doğrudan ya da dolaylı bir şekilde bu konuların daha kolay ve verimli bir şekilde KOBİ'lere sunulmasını sağlarlar. Ayrıca Komisyona KOBİ sorunları ve çıkarları hakkında geri bildirim de sağlarlar.

1987’de kurulan ABM’ler bugün 46 ülkede 280 şehirde faaliyet göstermektedir. Ağ bugün AB’nin en uzak yedi bölgesi, aday ve yeni katılan ülkelerdeki Avrupa Serbest Ticaret Birlikleri de dâhil olmak üzere 300’ü aşkın ABM’yi içermektedir. ABM bulunan ülkeler: Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Şili, Hırvatistan, Kıbrıs Rum Kesimi, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Almanya, Mısır, Yunanistan, İspanya, Estonya, Makedonya, Fransa, Macaristan, İrlanda, İzlanda, İsrail, İtalya, Ürdün, Kosova, Letonya, Lübnan, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Norveç, Avusturya, Polonya, Portekiz, Romanya, Sırbistan Karadağ, Slovakya, Slovenya, İsviçre, Finlandiya, İsveç, Suriye, Tunus, Türkiye, Ukrayna, İngiltere, ABD

ABM'lerin temel işlevleri:

- İşletmelerin özellikle AB'nin çalışmaları hakkındaki bilgi ihtiyacının karşılanması,
- İşletmelere, AB enstitüleri ile olan işlemlerinde yardımcı olunması ve rehberlik edilmesi,
- AB Komisyonunun işletmelere yönelik sunduğu programları geliştirmesinde destek olunmasıdır.

ABM Ağı Topluluk iş desteği ağı ile işbirliği yapması amacını taşıyan B2Europe inisiyatifinin bir parçasıdır. B2Europe girişimi şirketlere ve özellikle KOBİ’ler ile potansiyel girişimcilerin rekabet etmeleri ve başarılı olmalarında destek vermek amacıyla kurulmuş Avrupa iş destek ağlarıdır. Bu inisiyatif kapsamında, ABM’ler bir KOBİ’yi gerektiği takdirde daha uzmanlaşmış başka bir ağa göndererek, bir şirketin ihtiyaç duyduğu uzmanlığa hızlı biçimde ulaşmasını sağlarlar. (<http://www.eic.org.tr>) B2Europe girişimi altında bulunan ağlar: (<http://europa.eu.int>)

1. ABM

2. **Yenilik Aktarım Merkezi (IRC):** Yenilikler konusunda bir arabulucu olan yenilik aktarım merkezleri ağı, KOBİ’ler arasındaki teknoloji ortaklıklarının ilerletilmesi ve geliştirilmesi için temel bir Avrupa ağıdır.

3. **İş ve Yenilik Merkezi:** Yenilikçi işlerin yaratılması için gereken tüm hizmetlerin sağlanması ve varolanların da uluslararası alanda daha yenilikçi olabilmeleri ve bunun en yüksek verimle uygulanabilmesi için destek vermeyi amaçlayan ekonomik gelişim için yerel yenilikçi araçtır.

4. Diğer araçlar:

- **EURES:** AEA ülkeleri ve İsviçre'deki kamu iş servislerini ve Avrupa Komisyonunu birbirlerine bağlayan ağıdır.
- **6.ÇP Ulusal Kontak Noktaları**
- **COOPECOS:** Latin Amerika'da yatırımı ve sanayi işbirliğini destekleyen Avrupa ağı
- **EUROCENTRES:** AL-INVEST* Programı altında gerçekleşen aktivitelerin organizasyonu ve tanıtımından sorumlu olan organizasyonların desteği altında kurulan Latin Amerika organizasyonları ağı

ABM, insiyatifin bir parçası olarak, KOBİ'lere daha özelleştirilmiş bir ağ da sağlayabilmekte ve firmaların uzmanlara kolay ulaşımında yardımcı olmaktadır. Bu birliktelik ABM tarafından sağlanan hizmetleri daha kaliteli kılmaktadır.

2.3.2. Finansal Araçlar:

Avrupa Yatırım Fonu (AYF) tarafından idare edilen finansal araçlar işletmeler, özellikle de KOBİ'ler için finansal piyasasının bir türlü kapatamadığı boşlukları doldurarak finansal ortamı geliştirmeyi amaç edinmiştir. KOBİ'lerin finansmanı için üç adet araç bulunmaktadır.

---

* Asia Invest, AB'nin Avrupa ve Asya arasındaki işbirliğini desteklemek amacıyla kurduğu ve KOBİ'leri Asya yatırımlarında destekleyen bir programdır.

1.Teknoloji Firmaları için Başlangıç Sermayesi

Avrupa Teknoloji Firmaları için Başlangıç Sermayesi ile Komisyon, uzmanlaşmış risk sermayesi fonları aracılığıyla yeni kurulmuş KOBİ'lere risk sermayesi sağlamaktadır. Komisyon tarafından desteklenen fonlar, yeni kurulmuş, kuruluşunun ilk aşamasında ya da yenilikçi olan ve büyüme potansiyeline sahip KOBİ'lere yatırım yapmak üzere tasarlanmış fonlardır.

Başlangıç sermayesi fonlarına, iş geliştiricilere (incubator) ve AYP'nin katıldığı benzer kuruluşlara destek (ilave yatırım yöneticilerinin uzun süreli işe alınması) yoluyla, büyüme ve iş olanağı yaratma potansiyeline sahip yenilikçi yeni işletmelerin kurulması için sermaye arzını canlandırmak amacıyla tasarlanmış bir kolaylıktır.

Başlangıç Sermayesi;

- Başlangıç sermayesi fonlarına
- İş geliştiricilere
- Küçük veya yeni kurulmuş fonlara
- Bölgesel çalışan fonlara
- Özel endüstriler ve teknolojilere odaklanan fonlara
- Ar-Ge sonuçlarını geliştirmeyi amaç edinen fonlara yatırım yapmaktadır.

Başlangıç Sermayesi, iş geliştirici veya fonun taahhüt edilen toplam sermayesi içinde %10 ile 25 arasında değişen küçük bir miktarına tekâmül eder. Ayrıca her bir fon veya iş geliştirici için en fazla 10 milyon Euro yatırım olanağı mevcuttur. Ancak gerekliliği kanıtlanabilen durumlarda yatırım küçük iş geliştiriciler veya fonlar için 5 milyon daha arttırılabilir.

2.KOBİ Kredi Garantisi ;

Avrupa iş yaratma potansiyeli olan küçük işletmeler için borç sermayenin kullanılabilirliğini arttırmak ve sermayeye ulaşmayı kolaylaştırmak için tasarlanmıştır. 1998 yılında AB Büyüme ve Gelişme İnsiyatifinin bir parçası olarak

uygulanmaya başlamış, Aralık 2001 yılında AYF Avrupa Komisyonu ile yeni bir anlaşma yaparak bu aracı Çok Yıllı Program çerçevesine yerleştirmiştir.

KOBİ Garanti Kolaylığı:

- Kredi Garantisi
- Mikro Kredi Garantisi
- Sermaye Garantisi
- ICT Kredi Garantisi olmak üzere 4 çeşit araca sahiptir.

3. Çekirdek Sermayesi :

Büyüme ve istihdam yaratma potansiyeli olan yenilikçi işletmelerin kurulması için sermayeye ulaşımı teşvik etmek amacıyla başlangıç sermayeleri sağlamak için kurulmuş bir araçtır. AB'nde işletmelerin kurulmasının teşvik edilmesi ve işe yeni başlayan ve planları gelişme ve yenilikler ile sonuçlanabilecek yenilikçi KOBİ'lere öz sermaye sağlanarak yeni işletmelerin yaşama şanslarının artırılmasını amaçlamaktadır.

Komisyon'un öncülüğünde 24 başlangıç sermayesi fonu kurulmuştur. KOBİ'ler, beş yıl boyunca işletme giderlerinin yüzde 50'sini karşılayan ve geri ödenmesi gereken avanslardan yararlanmaktadırlar.

Sözkonusu 24 fondan AB tarafından yardım sağlanan bölgelerde kurulan 15'i, ayrıca bu bölgelerdeki İş ve Yenilik Merkezleri yoluyla da Komisyon'dan sermaye katkısı almaktadırlar. Bu fonların sadece işe yeni başlayan veya yeni kurulmuş bulunan ve yönetim ve finansman desteğine ihtiyacı olan işletmelere yatırılması gerekmektedir.

Fonlardan yararlanan tipik projeler, genellikle yeni teknoloji içeren, yüksek risklerle karşı karşıya bulunan, fakat potansiyel olarak büyük kazançlar doğurabilecek projelerdir. Fon yönetimi, finanse etmeyi istediği projelerin seçiminde

tam bir serbestîye sahiptir. Seçilebilirlik ölçütleri sadece projelerin büyüklükleriyle ilgili olup; (Sayın ve Fazlıoğlu. 1997; 19–20)

- İşletme kurma projelerinin sermaye ihtiyaçları 350.000 avro'yu aşmaması,
- Yeni kurulmuş bulunan işletmelerin hukuken ve mali açıdan bağımsız olmaları koşullarını
- Mevcut risk sermayesi yatırımının 1.500.000 avro'yu aşmaması,
- Yıllık satışların 100.000 avro 'yu aşmaması,
- 10'dan az işçi çalıştırılması,
- Toplam sermayenin 1.500.000 avro 'yu aşmaması koşulları ile karşılanmasını öngörür.

2.3.3.Politika Geliştirme

Üye Devletler ve diğer paydaşlarla yakın koordinasyon içindeki Komisyon, işletmelerin faaliyet gösterdiği genel ortamı iyileştirmeye yönelik analizler ve çalışmalar yapar. Bu amaçla, bazı kıyaslama faaliyetleri, en iyi projeler için hazırlık çalışmaları ve veri toplama ve yayın gibi diğer girişimler yürütülmektedir.

Komisyon girişimcilerin içinde bulunduğu ortamın nasıl geliştirebileceği hakkında Üye Ülkelerle yakın ilişki içinde bulunarak analizler gerçekleştirmekte ve çalışmalar yapmaktadır. Bu alanda en özel ilgi, Komisyon ve ulusal yönetimlerin aktif olarak birlikte çalışarak iş dünyasını ilgilendiren çeşitli konuların en iyi uygulamalarına ulaşmak, bu en iyi uygulamayı tanımak ve politika seçenekleri geliştirmek olanağına sahip olduğu, En İyi Prosedür projelerine verilmektedir. (<http://www.map.kosgeb.gov.tr>)

En İyi Prosedür, Avrupa Konseyinin açık koordinasyon yöntemiyle uyumludur. Kıyaslama veya diğer yöntemlerle, iş ortamında sürekli gelişimi teşvik etmek suretiyle üye devletlerin en iyi uygulamaları belirleme ve değişim çabalarını destekleyen projeler için bir çerçeve sağlamaktadır.

En İyi Prosedür projeleri üye devletler ile İPG’nda kararlaştırılan politik öncelikleri temsil etmektedir. Bu projeler, firmaların faaliyet ömürlerinde özel önem taşıyan, açık ve net bir şekilde tanımlanmış ve ıslah gerektiren alanlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. En İyi Prosedür projeleri politika değişikliği yaratmayı, yani üye devletlerin politikalarında iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla, bu projeler Küçük İşletmeler için Avrupa Şartının stratejik tavsiyelerini yerine getirmek için İşletme Genel Müdürlüğü tarafından kullanılan araçlardan biridir. (<http://www.map.kosgeb.gov.tr>)

Politikaçından da ilgi çekmek ve sinerji yaratmak için En İyi Prosedür projelerinin AB başkanlığını elinde bulunduran üye devletlerin çeşitli girişimleriyle (konferanslar, seminerler ve diğer forumlar) bağlantılandırılması öngörülmektedir.

En İyi Prosedürünün nihai amacı, ulusal politikalarda somut değişiklikler yapmak ve iş çevresini geliştirmek üzere üst düzey politik ilgiyi, iş örgütlerine danışılarak hükümetler tarafından kararlaştırılmış, anahtar konulara odaklandırmaktır. Daha ayrıntılı bir biçimde En İyi Prosedürü aşağıdakiler amaçlamaktadır: (<http://www.map.kosgeb.gov.tr>)

- Üye ülkelerde işletmeler için önemli alanlarda ve iş çevresini iyileştirmeye yönelik olarak politika değişikliğini başlatmak,
- Üst düzey politikacıların, Bakanların, üst düzey bürokratların ve iş çevrelerinin ilgisini çekecek açık ve uygulanabilir sonuçlara ulaşmak,
- Çok Yıllı Programın ve Küçük İşletmeler için Avrupa Şartı'nın politika amaçlarına hizmet etmektir.

En İyi Prosedürün Temel Özellikleri: (<http://www.map.kosgeb.gov.tr>)

- En İyi Prosedür Projeleri üye ülkelerin performansında iyileştirmelerin gerektiği, konu-odaklı, yüksek profilli politika alanlarına odaklanmaktadır.
- Bu politika alanları İşletmeler Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan çeşitli raporlar tarafından belirlenmektedir.

- En İyi Prosedür Projeleri üye ülkelerde politika değişikliği yaratmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle kapsam ve hedeflerinin ulusal hükümetler ve iş çevreleri tarafından kabul edilmesi gerekmektedir. İPG bunun sağlanmasına yönelik bir araçtır.
- Çok Yıllı Program ve Şartın hedefleri sektörel olmaktan ziyade yataydır. Bir çok sektörü hedef almaktadır. En İyi Prosedür Projeleri de bu paralelde sektörel olmaktan ziyade tüm sektörleri kapsamaktadır.
- Bütün En İyi Prosedür Projeleri Çok Yıllı Program kapsamında finanse edilmektedir. Projeler, Çok Yıllı Program'a katılım sağlayan aday ülkelere de açıktır. Üye ülkeler gibi onların da katılımlarını aktif olarak izleyebilecekleri projelerle sınırlandırmaları önerilmektedir.

Programın Planlanmasında Komisyon, Girişimcilik Politikası Yönetim Komitesine yardımcı olmaktadır. Girişimcilik Politikası Yönetim Komitesi Üye Ülkelerin temsilcilerinden oluşmaktadır. EFTA/EEA Ülkeleri ve Aday Ülkeler programın aktivitelerine katılmakta ve Komite toplantılarında ise temsilcileri gözlemci olarak yer almaktadır.

2.4. AB'nde KOBİ'lere Sağlanan Destekler

AB, üye ve aday ülkelerdeki KOBİ'lere yardım sağlamaktadır. Bu yardım hibe, kredi ve bazı zamanlarda garanti şeklinde olabilir. KOBİ'ler bu desteğe doğrudan ulaşabilecekleri gibi ulusal düzeyde AB Yapısal Fonları aracılığıyla da ulaşabilirler. KOBİ'ler bunların yanında finansal destek haricinde destek veren programlardan ve iş destekleme servislerinden yararlanabilirler. Bu sebepten AB'nde KOBİ'lere sağlanan destekler 4 ana bölüm altında incelenecektir: (Enterprise Directorate-General. 2004:2-13)

- KOBİ'ler için direk başvurabilecekleri fon olanakları,
- Yapısal fonlar,
- Finansal araçlar ve
- Diğer tür destekler

2.4.1.KOBİ'ler için Direk Başvurabilecekleri Fon Olanakları:

AB'nde KOBİ'ler özellikli hedeflerle belirlenmiş tematik alanlarda; araştırma, çevre, eğitim ve sağlık gibi, Avrupa Komisyonu'nun değişik bölümlerince tasarlanan ve uygulanan fonlara başvurabilmektedir. Başarılı olan projelerin uluslararası yönü olan, katma değer yaratan ve sürdürülebilir projeler olması beklenmektedir. Bu tür projelere AB yardımı tüm bütçenin %50'si kadardır. AB'de KOBİ'lerin doğrudan başvurabileceği 4 alanda toplanan programlar bulunmaktadır. Bunlar:

1.Çevre ve Enerji alanında KOBİ'lerin başvurabilecekleri programlar:

- **LIFE III-Çevre Programı:** LIFE III, Çevre için Finansal Araç, AB çevre politikasının ana araçlarından biridir. Life programının özellikli hedefleri AB Çevre Politikasının gelişiminin geleceği yolunda yenilikçi, bütünleşmiş teknikler ve metotlar geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Program dâhilinde proje teklifleri üye ülkelerde kurulu olan tüm yasal oluşumlar tarafından (kurumlar da denebilir) sunulabilir; KOBİ'lerle işbirliği özellikle teşvik edilir. Teklif tek başvurucu tarafından yapılır ancak ortaklık adı altında işbirlikleri yapılabilir.
- **Avrupa için Akıllı Enerji Programı :** Enerji alanında 2003–2006 yılları arası dönem için yeni çok yıllık program; yenilenebilir enerjiler, enerji verimliliği ve taşımacılıkta enerji alanlarında yerel, bölgesel ve ulusal insiyatiflere mali destek sağlar. 4 temel program altında faaliyetlerini yürütür. Yenilenebilir enerjiler için ALTENER, verimli enerji alanlarını güçlendirmek için SAVE, varolan uluslararası faaliyetleri yenilemek için COOPENER ve yeni faaliyet alanı: taşımacılıkta enerjiyi ortaya çıkarmak için STEER.
- **Marco Polo Programı:** 2003–2010 yıllarını kapsayan Marco Polo programının hedefi yollardaki sıkışıklığı azaltmak, AB içerisinde nakliye sisteminin çevresel performansını geliştirmek ve birden çok taşıma türü kullanımını geliştirmek, bu sayede verimli ve sürdürülebilir bir taşıma sistemine katkıda bulunmaktır. Bu amaca ulaşabilmek için program toplu taşımacılık, lojistik ve benzeri sektörlerdeki hareketleri desteklemektedir.

2.Yenilikçilik ve Araştırma alanında KOBİ'lerin başvurabilecekleri programlar aşağıdaki gibidir:

- **AB 6.ÇP:** AB'nin bilimsel araştırma ve teknoloji geliştirme kapasitesini artırmak, bu yolla sosyal ve ekonomik kalkınmayı sağlamak temel amaçlarındandır. Birlik bu amaca ulaşabilmek için 1984 yılında yürürlüğe giren ilk çerçeve programından bu yana Çerçeve Programlar yürütmektedir. Diğer birçok Topluluk programı gibi Çerçeve Programı da amaçları ve bütçesi ile belli bir dönem için tasarlanmış, çok yıllık programlardır. KOBİ katılımcıları için 2,1 milyar avro'luk fonu ile dünyada KOBİ'lere verilen en büyük araştırma ve inovasyon desteklerinden birine sahiptir.
- **EUREKA- Pazar Hedefli Ar-Ge için Ağ:** Eureka Programı pazar hedefli endüstriyel Ar-Ge organizasyonları için bir ağdır. Uluslararası rekabet aracılığı ile Avrupa şirketlerinin rekabetçiliğini baştanbaşa 34 ülke arasında bağlantılar ve yeni fikir ağları oluşturarak destekler.
- **E-İçerik (2002–2005):** E-İçerik küresel ağ içindeki Avrupa dijital içeriğinin gelişimini canlandırmak ve bilgi toplumundaki dilsel çeşitliliği arttırmak için oluşturulmuş çok yıllık bir programdır. E-İçerik Programı Avrupa dijital içeriğinin ulaşılabilirlik, kullanım ve dağılım alanlarında özellikle yenilikçi, uygulanabilir içerikli çok uluslu ve sektörler arası ortaklığı içeren projelerini destekler. Fonlar üç faaliyet alanında gerçekleştirilmektedir; kamu sektörü için bilgi, içerik üretimi ve dijital içerik pazarı.
- **E-Ten Programı:** Bu program trans-avrupa boyutlarında iletişim ağı servislerinin (e-servis) kurulmasını kolaylaştırmak için tasarlanmıştır. Programın ana hedefi "herkes için bilgi toplumu" dur. eTen içinde başvurulabilecek 6 tematik alan bulunmaktadır. Bunlardan biri rekabet düzeyini arttırmayı hedefleyen e-ekonomideki KOBİ'ler arası işbirliğidir.

3.Eğitim ve Öğretim alanında KOBİ'lerin başvurabilecekleri programlar:

- **Socrates** Eğitim alanındaki AB faaliyet programlarından biridir. KOBİ'ler aşağıda verilen SOCRATES programlarının içerisindeki belirli faaliyetlere katılabilirler. Sekiz ana bölüme ayrılan Sokrates Programı'nın her ana

bölümün altında “Aksiyon Programları” adlı alt bölümler mevcuttur ve programlar bunlar üzerinden yürütülür. Bu ana alt bölümler Comenius, Erasmus, Grundtvig, Lingua, Minerva ve eğitim sistemleri ve politikalarının izlenmesi, ortak eylemler ve diğer eylem alanlarında yer almayan destek tedbirleridir.

Comenius Programı'nın temel amacı, "Okul Eğitimi" alanında Avrupa ülkeleriyle işbirliği yapmak suretiyle eğitimde kaliteyi artırmak ve kültürel diyalogu sağlayarak dil öğrenimini teşvik etmektir. Bu program, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim alanlarını kapsamaktadır. KOBİ'lerin katılabilecekleri alanlar; Faaliyet 2; “Örgün eğitim personelinin eğitimi için imkânlar” ve Faaliyet 3; “İletişim ve işbirliği ağlarının oluşturulması”dır.

Erasmus programının amacı, Avrupa'da yüksek öğretimin kalitesini artırmak ve Avrupa boyutunu güçlendirmektir. Bu hedef, Avrupa'nın değişik ülkelerindeki iyi uygulamaları Avrupa'nın bütününün istifadesine sunmak olarak özetlenebilir. KOBİ'lerin katılabilecekleri alan; Faaliyet 3 ; “Uzmanlık Ağları”dır.

Grundtvig eyleminde temel amaç öğrenmeye arzulu her bir bireyin bu talebini gerçekleştirecek yolların geliştirilmesini sağlamaktır. Grundtvig yetişkin eğitiminin ülkeden ülkeye değiştiğindedir. KOBİ'lerin katılabilecekleri alan; Faaliyet 1 ; “Ülkelerarası işbirliği projeleri”dir.

Lingua Programı'nın amacı; programlara üye ülkelerde yabancı dillerin öğrenilmesini teşvik ederek, dil öğretim araç-gereç ve materyallerinin sürekli geliştirilmesini sağlamaktır. İlk hedef anadil + 2 yabancı dildir. *Lingua* Programı'nın amacı; programlara üye ülkelerde yabancı dillerin öğrenilmesini teşvik ederek, dil öğretim araç-gereç ve materyallerinin sürekli geliştirilmesini sağlamaktır.

Minerva Eğitimde, bilgi ve iletişim teknolojileri ve açık ve uzaktan öğrenme alanında Avrupa'da işbirliğini hedefler.

Eğitim Sistemleri ve Politikalarının İzlenmesi ve Bu Alanlarda Yenilik programında diplomaların, mesleki niteliklerin ve eğitimde geçirilen sürelerin karşılıklı tanınmasına yönelik faaliyetlerin, çalışmaların, incelemelerin, pilot projelerin ve bilgi alışverişinin desteklenmesi, Ulusal Akademik Tanıma ve Bilgi Merkezleri Ağı faaliyetleri gibi birçok amacı gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Diğer Avrupa Programları ile Ortak Eylemlerde ise amaç mesleki eğitim ve gençlik programları ile işbirliği ve ortak proje imkânlarının geliştirilmesidir.

Son olarak, Diğer Eylem Alanlarında Yer Almayan Destek Tedbirleri ise Socrates hakkında genel bilgilendirme ile bilinç oluşturma ve artırma amaçlı faaliyetler, Socrates programının uygulanmasında etkinliği artırmaya ve engelleri kaldırmaya yönelik faaliyetleri kapsar.

- **Leonardo Da Vinci Programı:** Leonardo programı ülkelerarası işbirliğinin kullanılarak mesleki eğitim sistemleri ile uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, yeniliklerin teşvik edilmesini ve Avrupa boyutunun yükseltilmesini amaç edinmiştir. Teklifler kamu ve özel firmalar, özellikle KOBİ'ler ve meslek odaları tarafından yapılabilir.

4.Sağlık ve Güvenlik alanında ise Avrupa İşyerinde Güvenlik ve Sağlık Ajansı (The European Agency for Safety and Health at Work) KOBİ'lerin iş yerlerinin sağlık ve güvenlik standartlarını arttırmasına yardımcı olacak eylemlerini desteklemektedir.

2.4.2.Yapısal Fonlar

Yapısal fonlar, AB üye ülkeler arasındaki gelişmişlik farklarını ortadan kaldırmak, hayat standardını yükseltmek ve üye ülke ekonomileri arasında daha sıkı bir işbirliği sağlamak amacıyla oluşturan bir finansman aracıdır. Avrupa Komisyonu üye ülkelerde tarım, bölgesel politika, istihdam ve sosyal politikalar alanında yapılan bölgesel ve yerel faaliyetlere ortak finansman sağlamaktadır.

Yapısal araçların etkinliğini geliştirmek için 2000–2006 yılları için arasında KOBİ'lerin yararlanabileceği özel araçlar bulunan 3 hedef geliştirilmiştir:

- “Hedef 1: Gelişmişlik düzeyi düşük olan bölgeler” kapsamında KOBİ destek yapılarının geliştirilmesi ve kuvvetlendirilmesi,

- “Hedef 2: Yapısal sorunlar yaşayan bölgelerin dönüşümü” kapsamında geniş ölçekli geleneksel endüstrilerin düşüşe geçtiği yerlerde girişimciliğin ve alternatif iş fırsatlarının yaratılması,
- “Hedef 3: Eğitim sistemlerinin modernleştirilmesi ve istihdamın artırılması” kapsamında insan kaynaklarının gelişiminin desteklenmesi KOBİ'lere yönelik araçlardır.

Yukarıda bahsedilen 3 hedef; dört araç ve dört Komisyon İnsiyatifi yoluyla uygulanır. Bu dört araç: (Gençkol, Metin.2003:22–25)

- Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ABKF), finansal altyapı, iş yaratımı, yöresel gelişme projeleri ve küçük firmalara yardım konularında çalışmalar yapan bir araçtır.
- Avrupa Sosyal Fonu (ASF), işe alma yardımlarını ve eğitim araçlarını finanse ederek işsiz ve dezavantajlı grupların iş yaşamına geri kazandırılmasını arttırmayı amaçlayan bir araçtır.
- Balıkçılık Yönlendirme Mali Aracı (BYMA), balıkçılık endüstrisinin adaptasyonu ve modernizasyonuna destek amacını taşımaktadır.
- Avrupa Tarımsal Garanti ve Yönlendirme Fonu (ATGYF), Kırsal kalkınmanın desteklenmesi, tarımsal yapıların dengelenmesi, yeniden organizasyonu ve güçlendirilmesi, tarımsal yapıların ve kırsal gelişme önlemlerinin uyumunu teşvik edilmesini amaçlayan bir araçtır.

Komisyon İnsiyatifleri: (Gençkol, Metin.2003;20)

- *INTERREG III Programı*, sınırlar arası işbirliğini geliştirmek ve AB'nin iç ve dış sınır bölgelerinde ortaya çıkabilecek çeşitli sorunlara ortak çözümler getirmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu programın finansman kaynağı, ABKF finanse edilmektedir.
- *LEADER + Programı*, çerçevesinde hedef, yerel faaliyetler ve kırsal kalkınmanın desteklenmesidir. Bu girişimin amacı kırsal kalkınmayı teşvik etmeyi sürdürmektir ve bu nedenle kırsal kalkınmayı öngören projelere

finansmanı sağlar. Leader + girişimin finansman kaynağı ATGYF – yönlendirme bölümü olarak belirlenmiştir.

- *EQUAL* Programının temel amacı, istihdam piyasasına girişte her türlü ayrımcılık ve eşitsizliği önlemektir. Bu nedenle istihdam piyasasındaki ayrımcılık ve eşitsizlik ile mücadeleye yönelik ve uluslar – ötesi işbirliğini öngören projelere finansman sağlanır. Equal girişimi ASF’ndan finanse edilmektedir.
- *URBAN II Programı*, sürdürülebilir kentsel kalkınmayı teşvik etmek amacıyla yöneliktir. AB üye ülkelerin krizdeki şehir ve komşu şehirlerin ekonomik ve sosyal açıdan canlandırılmasına yönelik girişimlere finansman sağlamaktadır. Urban II programın finansman kaynağı, ABKF olarak belirlenmiştir

2.4.3. Finansal Araçlar

KOBİ’ler finansal araçlardan birçoğuna ulusal finansal araçlar kullanılarak sadece dolaylı yoldan ulaşılabilmektedir. Komisyon, 2001–2005 Çok Yıllı Program aracılığıyla, 305 milyon Avronun üzerinde bir bütçe sağlamıştır. Bu finansal araçlar AYF tarafından yönetilmektedir.

Finansal araçlar KOBİ’lere doğrudan bir fon imkânı sunmamaktadır. KOBİ’lere uygun kredilerin miktarı arttırmak ve KOBİ kredi kapasitelerini geliştirmeleri için bankaları desteklemektedir. Dört adet finansal araç bulunmaktadır. Bunlar:

1. Avrupa Yatırım Fonu

AYF, KOBİ’lerin kuruluşunu, büyümesini ve gelişmesini desteklemek üzere girişim sermayesi ve garanti araçları sağlayan bir AB finans kurumudur. AYF'in ortakları Avrupa Yatırım Bankası (AYB) (%61), Avrupa Komisyonu (30%), ve bazı Avrupa bankaları ve finans kurumlarıdır (%9). AYB Statüsününün 30. Maddesi uyarınca kurulmuş olmasına karşın AYF'in kendi tüzel kişiliği ve mali özerkliği vardır.

AYF'nin aktiviteleri her ikisi de KOBİ'leri desteklemek için finansal araçlara AYB tarafından sağlanan küresel fonlara karşılıksız destek olan iki araca dayanır.

Avrupa Yatırım Fonu'nun risk sermayesi aracı risk sermayesi fonlarında özkaynak yatırımlarını ve özellikle yeni kurulacak teknoloji orijinli KOBİ'leri destekleyecek iş geliştiricilere* ihtiva eder.

AYF kendi yatırım politikasına ek olarak Avrupa Komisyonu adına Çok Yıllı Programın finansal araçları olan 3 aracı da yönetir; Avrupa Teknoloji Yeteneği için Başlangıç Kolaylığı, KOBİ Garanti Kolaylığı, Başlangıç Sermayesi.*

2. Avrupa Yatırım Bankası

AB finans kurumunun görevi üye ülkelerin ekonomik ve sosyal birleşme ve gelişimine ve bütünleşmeye katkıda bulunmaktır.

Avrupa Yatırım Bankası büyük çaplı projeleri finanse eder, KOBİ'ler bundan dolayı olarak yararlanırlar. Örnek olarak: bilim parkları, garanti kolaylığı, iş geliştiriciler... gibi.

Global Krediler AYB'nın KOBİ'lere sağladığı kolaylıklardan biridir. AYB KOBİ'lere finansal araçlar aracılığıyla küresel krediler verir. Bu kredilerle faiz oranlarını düşürerek KOBİ'lerin ulaşabileceği finans olanaklarının artırılmasına katkıda bulunur.

AYB'nın KOBİ'lere sağladığı kolaylıklardan bir diğeri ise Yenilikçilik 2010 İnsiyatifidir. Bu insiyatif AYB tarafından insan kaynakları yanında bilgi toplumu, araştırma ve geliştirme, yenilikçilik ve rekabet alanlarında yatırımları desteklemek amacıyla kurulmuştur. KOBİ'lerin gelişimi ve girişimciliğini de kapsayan 5 alanında finansman sağlamaktadır.

---

* Bu kavram yeni kurulacak teknoloji orijinli şirketleri için bir binada ortak kullanıma sunulmuş araştırma imkanları, sekreterlik servisi, toplantı salonları, bedava muhasebe hizmetleri, danışmanlık servislerini içerir.

* Burada bahsi geçen 3 araç 18-20 sayfaları arasında detaylı olarak anlatıldığından yeniden değinilmeyecektir.

3.Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (AYKB)

1991 yılında kurulan Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası, Avrupa ve Merkez Asya'da 27 ülkede yatırım araçlarını kullanarak market ekonomisi kurmaya yardımcı olur. AYKB bankalara ve dolaylı olarak endüstrilere ve işletmelere projeler için finansman sağlar. Ayrıca, yeni katılan ülkelerin yerel finansman araçları ile kredi ve sermaye işlemlerine ulaşmalarını kolaylaştırarak KOBİ'lerin büyüme ve gelişmesini desteklemek için AYKB bünyesinde AB- AYKB KOBİ Finans Kolaylığı (Merkez ve Doğu Avrupa Ülkeleri için) kurulmuştur.

4.Gate2Growth İnsiyatifi “Finansmana Erişim”

Avrupa Komisyonunun desteği ile işverenler, yatırımcılar, servis sağlayıcılar ve tematik gruplar ağı için bir portaldır. Gate2Growth (G2G) inisiyatifinin amacı Avrupa'daki yenilikçi girişimleri desteklemektir ve veri bankaları yardımı ile yatırımcılar ve yenilikçi girişimciler arasında kontak kurmaktır. G2G yenilikçi girişimcilerin yanında onların destekçilerine araç, altyapı ve destek servisleri sağlar, “iş planı” yapmalarına yardımcı olur.

2.4.4. Diğer Tür Destekler

Diğer tür destekler çoğunlukla uluslararası alanda faaliyet gösterir ve genellikle finansal olmayan desteklerden oluşur:

- **AL Invest:** Al Invest, aynı sektörde bulunan şirketler arasında buluşmalar organize etmek için Avrupa ve Latin Amerika'daki işbirliklerinin operasyonel ağıdır. Her yıl Komisyon Avrupa ve Latin Amerika'dan şirketleri ticaret linkleri ve stratejik birlikler kurmaları için sektörel toplantılar finanse eder.
- **Asia Invest:** Asia Invest, Avrupa ve Asya arasındaki işbirliğini destekler ve gelişimine yardımcı olur: Program, KOBİ'ler arasındaki işbirliği anlaşmaları amacıyla fırsatları ve karşılıklı yararı olan ortaklıkları kolaylaştırmak için aracı organizasyonlara yardım sağlamaktadır.

- **Asia IT&C**, Yenilikçi ve rekabetçi çözümler ve standartlar arayışında Avrupa-Asya ortaklıklarının kalitesini arttırmayı amaçlamaktadır. Uygun başvuruçular ve ortaklar kar amaçlı olmayan organizasyonlar ve bazı koşullarda KOBİ'ler olabilir. Bu koşullar KOBİ kar amaçlı olsa bile eğer ortaklarına servis sağlayıcı iseler destekten yararlanabilirler.
- **Japonya ve Kore'de Yönetici Eğitimi Programı**: Bu programın amacı Avrupa şirketlerinin yöneticilerine Japon ve Kore piyasalarına girişlerine yardım etmektir. Ülke içinde gerçekleşen eğitim programı; dil kursları, yerel firmalarla çalışanlardan birinci el deneyimler ve iş çevresi hakkında seminerlerden oluşur. Japonya ve Kore'de aktif olarak çalışan AB şirketleri, Kore ve Japonya'ya ihraç eden veya gösterilebilir bir yatırım ve ihracat stratejileri olanlar bu programa başvurabilir. Katılımcıların %50'si KOBİ'dir.
- **“Gateway to Japan”** : Bu program Avrupa ürünlerinin Japon piyasasına tanıtımını desteklemektedir. Japonya'da yüksek potansiyele sahip olduğu düşünülen sektörlerde, her bir AB Üye ülkesince yürütülen tanıtım aktivitelerini için katma değer ve tamamlayıcı aktiviteleri içerir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ KOBİ POLİTİKASI

3.1. Türkiye'nin KOBİ Politikasına Önem Vermesinin Nedenleri

AB'nde bütün şirketlerin % 99,7'ini, toplam istihdamın % 66'sını KOBİ'ler oluşturmaktadır. İstihdam artışı büyük işletmelere göre KOBİ'lerde daha fazladır. Genel olarak baktığımızda tüm Avrupa'da istihdamın üçte ikisi ve milli gelire katkının % 60'ı KOBİ'ler tarafından karşılanmaktadır. (Bkz. Tablo 3)

Tablo 3: 2000 yılı AB ekonomisinin temel belirleyeni içinde KOBİ'lerin durumu (yuvarlama işleminden dolayı yüzdelerin toplamı 100 etmeyebilir)*

BÜYÜKLÜK GRUBU	İŞYERİ SAYISI İÇİNDEKİ ORAN (%)	ORTALAMA ÇALIŞAN SAYISI İÇİNDEKİ ORAN (%)	KATMA DEĞER İÇİNDEKİ ORAN (%)
	100,00	100,00	100,00
1-9 Mikro Ölçekli	89,1	27,8	20,8
10-49 Küçük	9,1	21,9	19,9
50-249 Orta	1,5	17,1	19,0
250+ Büyük	0,3	33,1	40,3
KOBİ	99,7	66,8	59,7

Kaynak: {COM(2003) 26} s.16

Türkiye'de KOBİ'lerin sayısı tüm işletmelerin sayısının % 99,8'ini ve KOBİ'lerde mevcut istihdam da tüm istihdamın % 76,7'sini teşkil etmektedir. KOBİ

* Konuyla ilgili yeni veriler vardır. Ancak Türkiye ile karşılaştırma yapabilmek için Türkiye KOBİ Politikası ve Eylem Planında kullanılan veri yılı olan 2000 yılına ait veriler kullanılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

yatırımları tüm yatırımların % 38'ini oluşturmakta ve KOBİ'ler toplam katma değerinin % 26,5'ini yaratmaktadır. KOBİ'lerin toplam ihracat içindeki payı % 10 civarlarında seyretmekte olup toplam banka kredilerinin ancak % 5'i KOBİ'ler tarafından kullanılmaktadır. (DPT, 2004, s:9)

KOBİ'lere dünyada verilen önemin nedenlerinin başında milli gelire ve ekonomiye olan katkıları gelmektedir. Oysa Türkiye'de KOBİ'ler tüm şirketlerin %99,8'ini oluşturmalarına rağmen, KOBİ'lerin milli gelire katkısı sadece %26'dır. (DPT, 2004, s:9) AB geneliyle Türkiye'deki KOBİ'leri karşılaştırdığımızda en göze batan aksaklık da AB'deki KOBİ'lerin milli gelirin %60'ını üretirken Türkiye'de bu rakamın düşüklüğüdür. Ekonomilerin motoru olarak görülen KOBİ'lerin milli gelirdeki varlığı çok sınırlıdır. Ayrıca ihracat içindeki paylarının azlığı da Türkiye'de KOBİ'lere yönelik daha etkin çözümlerin üretilmesi gerekliliğinin açık bir kanıtıdır. AB; Amerika ve Japonya'ya yetişmek için hızını arttırmayave bunun için politikalar geliştirmeye çalışmaktadır. Türkiye'nin AB standartlarına ulaşmak için bile çok daha etkili bir KOBİ politikası uygulaması kaçınılmazdır.

Türkiye'de artan nüfusa paralel olarak küçük işletme sayısı artış kaydetmiştir. 1992'de 1.066.541 olan küçük işletme sayısı 2002'de %58,4 artarak 1.686.755'e ulaşmıştır. (Özgül,2005;25) Ancak bu artış rakamlarının istihdama olan katkısı şu an için tespit edilmemiştir. Küçük işletmelerin ticaret ve hizmet sektörlerindeki yeri ve öneminin imalat sektöründen daha fazla olduğu bilinmektedir. Ancak başta küçük işletmelerin tanımı olmak üzere, bazı nedenlerden dolayı bu durumun istatistiksel rakamlarla gösterilmesi henüz mümkün olmamaktadır. Bunun yanında genellikle 10 yılda bir yapılan genel sanayi ve işyerleri sonuçlarından yararlanarak küçük işletmelerin sayısal çoğunluğu belirlenebilmektedir. DİE'nin son işyeri sayısı ve istihdam sayımı sonuçları sayısal dağılımları açıklanmadığı için 1992 genel işyeri sayısı ve istihdam sayımı sonuçları kullanılmaktadır. DİE'nin rakamlarına göre 1-9 arası eleman çalıştıran işletmelerin de dikkate alınmasıyla oluşan verilere işletme sayısı en fazla olan sektör, tüm işletmelerin %57,7'sini kapsayan ticaret sektörü iken ikinci sırada %18,4 ile imalat sanayi yer almaktadır. İstihdam payı açısından imalat

sanayi %43,2'lik oranla birinci sırayı almakta ve ticaret sektörü %35'lik oranla ikinci sırada gelmektedir. (Özkan, 1998;34)

Tablo 4: İmalat Sanayiinde Faaliyet Gösteren İşletmelere İlişkin Veriler (2000)

BÜYÜKLÜK GRUBU	İŞYERİ SAYISI İÇİNDEKİ ORAN (%)	ORTALAMA ÇALIŞAN SAYISI İÇİNDEKİ ORAN (%)	KATMA DEĞER İÇİNDEKİ ORAN (%)
	100,00	100,00	100,00
1-9	94,70	31,82	7,05
10-49	3,32	10,80	7,40
50-99	0,83	7,34	5,66
100-150	0,37	5,68	5,86
151-250	0,34	8,17	10,07
251+	0,44	36,18	63,96
KOBİ'ler	99,56	63,81	36,04

Kaynak: DPT, 2004; 6

İmalat sanayiinde faaliyet gösteren işletmelerin içinde KOBİ'lerin DİE'nin 2000 yılı değerlendirmelerine göre ise, işyeri sayısı içindeki oranı % 99,56 ve çalışan sayısı içindeki oranı % 63,81 olurken KOBİ'lerin milli gelire katkısı % 36'dır. Bu değer tüm sektörler için çıkarılan sonuçta nispeten daha iyi olsa da imalat sektörü üretim anlamına geldiğinden olması gerekenden, yani iyi çalışan ve gelişen bir ekonomide olması gerekenden, çok daha düşük olduğu kesindir. (Bkz. Tablo 4) İmalat sanayii sektörüne ilişkin verilere göre kamu özel sektör ayrımı ve büyüklük gruplarına göre incelendiğinde ise toplam iş yeri sayısının % 0,1'inin devlet işletmesi, % 99,9'unun özel işletme niteliğinde olduğu görülmektedir. Kamuya ait işyerlerinde tüm çalışanların % 7,5'i istihdam edilerek, katma değer % 17,2'si yaratılmaktadır. Özel sektör işyerlerinde ise toplam istihdamın % 92,5'si ile % 82,8 oranında katma değer yaratılmaktadır.

Avrupa firma ölçekleri esas alındığında, Türk sanayii AB sanayiine göre daha çok KOBİ ağırlıklı bir yapıya sahip bulunmaktadır. Ekonominin bütünü AB ekonomisi ile kıyaslandığında ise, Türkiye’de tarım sektörü payının ve tarım sektöründe istihdam edilen kırsal alan nüfusunun AB ortalamalarından çok yüksek olduğu görülmektedir. Ancak, bu durum kentleşme hareketine paralel olarak gelişmiş ülke normallerine doğru hızlı bir değişim içindedir. (DPT, 2004; 7-8)

Öte yandan, Türkiye’nin sermaye birikimi kalkınma ihtiyaçları karşısında yetersiz kalmakta, ülkeye yabancı sermaye girişi de çok düşük bir düzeyde bulunmaktadır. Bu durumda, kentlerde ortaya çıkan ve büyük işletmelerin istihdam kapasitesinin üzerindeki işgücü fazlası karşısında en ekonomik istihdam yaratma alanı olan KOBİ’lerin geliştirilmesi, ülke için kaçınılmaz bir kalkınma seçeneğini oluşturmaktadır.

3.2. Türkiye KOBİ Politikasında Kurumsal Yapılanma

Türkiye’de uygulanan KOBİ Politikalarına baktığımızda KOBİ politikalarının oluşturulması ve uygulanması sürecinde birçok kamu kuruluşunun görev aldığı görülmektedir.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (DPT), KOBİ politikalarını da kapsayan uzun vadeli kalkınma planları ve yıllık programların hazırlanmasından sorumludur. DPT, Kalkınma Planlarının hazırlanması sürecinde ilgili tüm kamu ve özel sektör kuruluşlarının da görüşlerini alarak KOBİ’lere dair makro politikaları belirlemekte ve bu politikaların uygulanmasının etkinliğini artırmak amacıyla kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamaktadır. Buna ilaveten, gelişmeleri değerlendirerek, gerekirse, politikalar üzerinde gerekli değişiklikleri önermektedir. (DPT, 2004; 12–13)

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve ilgili kuruluşu KOSGEB, KOBİ politikalarının temel uygulayıcısı konumundaki kamu kuruluşudur. KOSGEB; KOBİ’lerin

teknolojik yeniliklere süratle uyumlarını sağlamak, rekabet güçlerini yükseltmek ve ekonomiye katkılarını ve etkinliklerini artırmak amacıyla 3624 sayılı Kanunla 20 Nisan 1990 tarihinde kurulmuştur. KOSGEB, teknoloji geliştirme merkezleri, işletme geliştirme merkezleri, laboratuvar müdürlükleri ve bu birimler arasındaki koordinasyonu sağlayan başkanlık birimleri ile hizmetlerini sürdürmektedir. Ayrıca KOSGEB, KOBİ'lere danışmanlık desteği, eğitim desteği, teknoloji destekleri, sınâi mülkiyet destekleri, bilişim destekleri, kalite geliştirme destekleri, pazar araştırma ve ihracatı geliştirme destekleri, uluslararası işbirliği geliştirme destekleri, bölgesel kalkınma destekleri girişimcilik destekleri başlıkları altında çok çeşitli destekler sunmaktadır. (DPT, 2004; 12–13) KOSGEB desteklerinin 2004 yılı için toplam miktarı 60.884.382 milyon tl olurken 2005 yılı için 37.616231 milyon tl olmuştur. 1998-2005 yılları arasında KOSGEB desteklerinin toplam tutarı 299.690.477 milyon tr dir. Yine KOSGEM destekleri ile istihdam desteği verilen kişi sayısı 2004 için 2960 kişi, 2005 için 2315 kişi ve 1997-2005 dönemi toplamında ise 52394 kişi olarak gerçekleşmiştir. (<http://www.kosgeb.gov.tr>)

Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı da bu kesime yönelik teşvik programlarının uygulayıcısı olan kuruluşlardır. KOBİ politikalarının uygulanmasında, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve TESK de ana meslek kuruluşları olarak önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, KOBİ'lere finansman ve teminat konularında T.Halk Bankası A.Ş., Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği (TESKOMB) ve Kredi Garanti Fonu (KGF) A.Ş aracılığıyla destek olunmaktadır. Faaliyet alanları kapsamında KOBİ'lere hizmet veren diğer kuruluşlar ise Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), Türk Standartları Enstitüsü (TSE), Türkiye Patent Enstitüsü (TPE) ve Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK)'dır. (DPT, 2004; 12–13)

3.3.Türkiye'deki KOBİ Politikası, KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı

KOBİ'lerin dünyadaki artan önemine koşut olarak ülkemizde de 80'li yılların sonundan itibaren KOBİ'lere yönelik bir destek sisteminin oluşturulması çalışmaları başlatılmıştır. Özellikle Gümrük Birliğine girişle birlikte başlatılan bu çalışmaların etkili bir şekilde sürdürülmesi ve geliştirilmesi önem taşımaktadır. KOBİ'lere ilişkin ulusal düzeyde oluşturulan politikaların uygulanmasını ve AB'ye uyum sürecinde KOBİ'lerin rekabet güçlerinin artırılmasını sağlamak amacıyla 2003 yılında çok kapsamlı KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı oluşturulmuştur. (DPT, 2004; 8)

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planında, KOBİ'lere yönelik olarak geliştirilen temel strateji, KOBİ'lerin verimliliklerinin, katma değer içindeki paylarının ve uluslararası rekabet güçlerinin artırılması esasına dayanmaktadır. Plan, bu hedeflere ulaşmak için, piyasa koşulları ve uluslararası anlaşmalar kapsamındaki yükümlülükler dâhilinde, KOBİ'lere daha elverişli bir yatırım ortamı yaratılmasını hedefleyen politika ve programlar geliştirmek hedefinden yola çıkmıştır. AB'ye giriş çalışmaları kapsamında da eksikliği sık sık dile getirilen KOBİ politikasından yoksunluk üzerine hazırlanan program, KOBİ'lerin sorunlarını ortaya koyarak bu sorunları gidermek ve yeni hedeflere ilerlemeyi amaçlamaktadır. Orta-vadeli bir çalışma olan Strateji belgesi, Avrupa Küçük İşletmeler Şartı ve Çok Yıllı Girişim ve Girişimcilik Programı gibi AB girişim ve girişimcilik politikasına uyumda KOBİ'ler için genel bir çerçeve çizmektedir. Çalışma ayrıca stratejinin uygulanması için bir Eylem Planı da içermektedir. Eylem Planı; KOBİ'lere yönelik politikaların belirlendiği bir strateji dokümanıdır. Bu dokümanda, kamu ve özel sektör kuruluşlarına düşen görevlerin açık bir şekilde ifade edilmekte, ana strateji unsurları ve tespit edilen temel sorunlar çerçevesinde, yerel ve uluslararası kaynaklar kullanılarak uygulanması gerekli görülen projelerin belirlenmektedir.*

KOBİ'ler için bir yol haritası belirleyen Kobi Stratejisi ve Eylem Planı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, DPT , Hazine Müsteşarlığı, DTM, DİE, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, KOSGEB, TOBB, TESK oluşan KOBİ Çalışma Grubu tarafından

---

* Ayrıntılı bilgi için bakınız Kobi Stratejisi ve Eylem Planı: DPT , 2004

hazırlanmış ve Yüksek Planlama Kurulunun 10.11.2003 tarih ve 2003/57 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Temmuz 2004'te, KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı'nın izlenmesi ve değerlendirilmesi için kamu ve yarı kamu kuruluşlarının katılımıyla oluşan bir Danışma Komitesi oluşturulmuştur. Bu Komite, özel sektör yeterince temsil edilmemesi sebebiyle AB Komisyonu tarafından eleştirilmektedir.

KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı Türkiye'de KOBİ'lerin durumunu desteklemek için plan ve stratejilerin oluşturulması çalışmalarının ilki değildir. Çalışmaların başlangıcı Gümrük Birliğine dek uzanır. Gümrük Birliğinin tesisiyle birlikte Türkiye'de KOBİ Eylem Planı hazırlanmıştır. Oldukça geniş katımlı bu plan kaynak yetersizliğinden uygulanamamıştır.

AB; Haziran 1998 tarihinde Cardiff Zirvesinde "Türkiye için Avrupa Stratejisi"ni yürürlüğe koymuştur. Bu strateji çerçevesinde, Türkiye sanayisi ve KOBİ'lerin Gümrük Birliği ve uyum hususlarındaki durumunu kapsamaya yönelik bir sanayi Stratejisi, karşılıklı çalışmalar çerçevesinde geliştirilmiş ve Türkiye ile AB arasında bir Sanayi İşbirliği Temas Grubu oluşturulmuştur. Ancak bu strateji de idari ve bürokratik (eurokratik) işlemlerden dolayı AB tarafından işleme konmamıştır.

10-11 Aralık 1999 tarihinde gerçekleşen Helsinki Zirvesinde Türkiye, AB'ye aday ülke olarak kabul edilmiştir. Bu zirve kararında Türkiye için diğer aday ülkelerde olduğu gibi bir "Katılım Ortaklığı"nın tesis edilmesi ve bu çerçevede "katılım öncesi yardımlar" dan Türkiye'nin de yararlandırılması gündeme gelmiştir. Merkezi ve Doğu Avrupalı aday ülkelerin uyumu için Poland, Hungary Assistance for the Reconstruction of the Economy (PHARE), Instrument for Structural Policies for Pre-Accession (ISPA) ve Special Accession Programme for Agriculture & Rural Development (SAPARD) geliştirilirken, Türkiye bu kapsama dâhil edilmemiştir. PHARE, 1989 yılında Polonya ve Macaristan'ın siyasi ve ekonomik değişim sürecini desteklemek ve özellikle özel sektörün güçlendirilmesini öngören bir

Program olup, G7 ülkeleri tarafından oluşturulmuştur. Koordinasyon görevi AB Komisyonuna verilen PHARE kapsamına Mayıs 1990'da diğer Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri de dâhil edilmiştir. (European Documentation, 1990, s.9) SAPARD ve ISPA programlarının içermediği alanlarda, bölgesel kalkınma politikaları dâhil, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi, Topluluk programlarına iştirak ile sınıflı kalkınma ve KOBİ'lerin geliştirilmesine ilişkin projelere finansman sağlayan bir Programdır. ISPA; ulaştırma ve çevre koruma alanındaki alt yapı yatırımlarına finansman sağlamak için mali araç ve SAPARD ise; tarımın modernizasyonu ve kırsal kalkınma konusundaki faaliyetleri desteklemek amacıyla oluşturulmuş mali araçtır. (<http://ec.europa.eu/>)

Bu dönemde Türkiye için düzenlenen mali yardım Avrupa Akdeniz Ortaklığı Programı (MEDA) II'den ayrılan pay ile Avrupa Stratejisi çerçevesinde sağlanan kaynaklardan oluşmaktadır. Bu kaynaklar ile Türkiye'nin çeşitli alanlardaki AB'ye uyum çalışmalarının yanısıra "KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı" da desteklenmektedir.

Helsinki Zirvesinde ayrıca, "Binyıl Bildirgesi" kabul edilerek genişleme sürecinde yeni bir aşamaya işaret eden kararlar alınmıştır. Bu çerçevede, AB genişleme sürecinde;

- Bilim-araştırma-teknoloji üretiminin artırılması,
- Mesleki eğitimin hızla geliştirilerek, yenilenmesi ve yaygınlaştırılması,
- KOBİ'lerin geliştirilmesi ve desteklenmesi,
- Bölgesel kalkınmaya önem verilmesi hususlarına öncelik verilmesi öngörülmüştür.

Türkiye'nin AB'ye aday ülke olarak kabulünü takiben, Türk KOBİ'lerinin AB üye Devletleri ve diğer aday ülkelerin işletmeleri ile rekabet edebilmeleri için AB politikalarıyla ülkemiz politikalarının koordinasyonu yönünde çalışmalar başlatılmıştır. Bu çerçevede yürütülen çalışmalar şu şekildedir:

Aday Ülkeler En İyi Prosedür Sürecine Katılım (CC BEST)

16–17 Haziran 1997 tarihli Amsterdam Zirvesi önerileri doğrultusunda KOBİ'ler için iş ortamının iyileştirilmesi ve mevzuatın basitleştirilmesi konusunda bir rapor hazırlamak üzere En İyi Prosedür Çalışma Grubu oluşturulmuştur. En İyi Prosedür çalışmalarının amacı; ülkelerin en iyi uygulama örneklerinin değişimini sağlamak ve ülkelerin birbirlerinin tecrübelerinden istifade edebilecekleri bir ortam yaratmaktır.

En İyi Prosedür çalışma grubu raporuna dayanılarak Avrupa Komisyonu tarafından girişimcilik ve rekabet edebilirliğin desteklenmesine yönelik eylem planı hazırlanmıştır. Bu eylem planı;

- Eğitim ve staj,
- Finansmana erişim,
- Araştırma ve yenilik,
- Destek hizmetlerinin şeffaflığı,
- Kamu yönetimi,
- İstihdam ve çalışma şartları alanlarını kapsamaktadır.

KOBİ'leri desteklemek ve mümkün olan en iyi iş ortamını sağlamak amacıyla üye ülkelerin yukarıda belirtilen altı alanda yaptıkları çalışma ve ilerlemeler “AB Girişimciliği ve Rekabet Edebilirliği Desteklemeye Yönelik Eylem Planının Yürütülmesi Raporu” başlığı altında 27 Ekim 2000 tarihinde yayımlanmıştır.

BEST çalışmasının aday ülkelere de yansıtılmasına yönelik Avrupa Komisyonu kararı doğrultusunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığının liderliğinde, KOSGEB'in sekretaryasında ve KOBİ'lerle ilgili tüm kurum ve kuruluşların katılımıyla “CC BEST Türkiye Raporu” hazırlanarak 13 Temmuz 2001 tarihinde Ankara'da, 28 Eylül 2001 tarihinde Brüksel'de Komisyona sunulmuştur. Türkiye Raporu, diğer aday ülkelerin raporlarıyla birlikte 20 Aralık 2001 tarihinde yayımlanmıştır.

Raporun temel amacı üye ve aday ülkelere altı ana başlık altında yer alan konularda karşılaştıkları sorunların çözümü için diğer ülkelerin başarılı uygulama örneklerini inceleme fırsatı vermektedir.(KOSGEB,2002;2-3)

Bu altı konu şöyledir:

1. Öğretim ve eğitim
2. Finansmana erişim (Küçük işletmeler için başlangıç aşamasında finansman temini ve ileri teknolojiye sahip firmaların büyümesi için finansman temini)
3. Araştırma ve yenilik (Araştırma ve yeniliğe erişim ve patentlerin daha iyi kullanımı)
4. Destek hizmetlerin görünürlüğü
5. Kamu yönetimi
6. İstihdam ve çalışma koşulları

Küçük İşletmeler İçin Avrupa Şartı

AB üyesi ülkelerin KOBİ politikalarında birliktelik sağlamak amacıyla başlattıkları CC BEST çalışması, 19–20 Haziran 2000 tarihli Feira Zirvesinde yayımlanan AB KOBİ Şartı ile daha somut bir nitelik kazanmış böylece CC BEST süreci sona erip, AB KOBİ Şartı raporlarının hazırlanması süreci başlatılmıştır.

Türkiye'nin, 23 Nisan 2002 tarihinde Slovenya'nın Maribor şehrinde düzenlenen konferansta diğer aday ülkelerle birlikte teyit ettiği Şart, aşağıda belirtilen 10 temel unsuru içermektedir;

1. Girişimcilerin eğitimi ve öğretimi.
2. Daha ucuz ve daha hızlı iş kurma süreçleri geliştirilmesi.
3. Daha iyi kanunlar ve mevzuat düzenlemesi yapılması.
4. Nitelikli personel eğitiminin gerçekleştirilmesi.
5. İnternette anında işlem imkânlarının yaygınlaştırılması.
6. Tek pazarın ötesinde pazarlara açılması.
7. Vergilendirme ve finansal konularda iyileştirmeler yapılması.
8. KOBİ'lerin teknoloji ve yenilikçilik kapasitesinin geliştirilmesi.

9. E-ticaretin ve teknoloji tabanlı işletmelerin desteklenmesi.
10. Ulusal ve uluslararası platformlarda KOBİ'lerin daha etkin ve daha güçlü temsil edilmesi.

Türkiye, bu Şartı onaylamakla tüm kurum ve kuruluşlarıyla yukarıda belirtilen 10 temel alanda somut adımlar atmaya, program ve projeler üretmeye, gerekli kaynakları tahsis etmeye söz vermiş bulunmaktadır. Bu nedenle, AB KOBİ Şartı Türkiye'nin uzun vadeli KOBİ Stratejisi dokümanıdır.

Bahsi geçen stratejiler ve KOBİ politikaları Çok Yıllı Program dâhinde eyleme dönüşmüştür. Türkiye AB KOBİ Politikasının temel aracı olan Çok yıllık Girişim ve Girişimcilik Programına dâhil olmuştur. Türkiye'nin katılmakta olduğu ilk Topluluk programı olma özelliği taşıyan Çok Yıllı Programa ilişkin Türkiye-AB Mutabakat Zaptı 23 Ekim 2002 tarihinde imzalanmıştır. (DPT, 2004; 31–32)

3.4. Türkiye'de KOBİ'lere Dönük AB Mali Yardımları ve Topluluk Programları

Türkiye'de özel sektörde faaliyet gösteren firmaların AB fon ve mali işbirliği olanaklarından doğrudan yararlanması mümkün değildir. Bununla beraber Türkiye'nin AB üyeliğine aday ülke olması dolayısıyla, Türk girişimciler ve işletmeler AB menşeli birtakım proje ve ihalelere katılabilmektedirler.

Türkiye'deki KOBİ'ler Türkiye'nin katıldığı Topluluk Programları çerçevesinde aşağıdaki programlardan faydalanmaktadır: (www.deltur.cec.eu.int)

1. Girişimcilik alanında İşletme ve Girişimcilik için Çok Yıllı Program
2. Eğitim alanında Leonardo Da Vinci Programı,
3. AR-GE Üzerine 6. AT Çerçeve Programı,
4. Bilgi Toplumu alanında E-Avrupa+Girişimi ve E-İçerik Programı
5. Sosyal Politika alanında Cinsiyet Eşitliği Programı
6. AB Bölgesel Kalkınma Programı.

Türk girişimciler, AB'nin üçüncü ülkelere yönelik PHARE, ISPA, SAPARD, MEDA, CARDS ve TACIS fonlarından finanse edilen projelerin ihalelerine katılabilirler.

Ayrıca Türk KOBİ'lerin yabancı Avrupalı KOBİ'lerle işbirliği geliştirilmesine yönelik ABM ve İşletmeler arası İşbirliği Bürosu programlarının yanı sıra AYB'nin KOBİ'lere sağlanan kredilerden de faydalanması mümkündür.

3.4.1.Çok Yıllı Program

3.4.1.1.Çok Yıllı Program ve Türkiye

Türkiye 6 Ocak 2003'ten itibaren, KOBİ'lere finansman olanakları başta olmak üzere her türlü alanda destek sağlayan ve 2001–2005 yıllarını kapsayan 'AB İşletmeler 4. Çok Yıllı Programı'na katılabilmektedir. Çok Yıllı Programın hedefleri aşağıdaki konuları kapsamaktadır:

- Bilgiye dayalı ekonomik ortamda iş dünyasının büyümesinin ve rekabet edebilirliğinin sağlanması,
- Girişimciliğin teşvik edilmesi,
- İş ortamının basitleştirilmesi, idari ve düzenleyici çerçevenin iyileştirilmesi, böylece araştırma, yenilik ve yeni iş olanaklarının yaratılmasına imkân sağlanması,
- KOBİ'ler başta olmak üzere işletmelerin finansal ortamının geliştirilmesi,
- İşletmelerin, Topluluğun destek birimleri, programları ve iletişim ağlarına (ABM) ulaşmalarının kolaylaştırılması.

Türkiye'nin Çok Yıllı İşletmeler Programı ile ilgili ulusal yaklaşımı aşağıdaki şekilde özetlenebilir; (DPT, 2004; 32–33)

- Paylaşımçı olmak; KOBİ'lere hizmet ve destek veren kurumlar arasında sinerji oluşturmak, kurumlar arasında iş birliğini geliştirmek, atıl duran kaynakları harekete geçirerek ihtiyaç alanlarına yönlendirmek,

- AB'den mali destek almanın ötesinde, AB'nin KOBİ politika ve stratejilerini özümsemeye önem vermek,
- AB'nin KOBİ politikalarını, projelerini, en iyi uygulama örneklerini ve başarılı çözümlerini öğrenerek, know-how kazanmak.

Türkiye'nin Program bütçesine katkı payı yaklaşık 4,5 milyon avro olup, Mali İşbirliği Programlaması ve KOSGEB bütçesinden karşılanmaktadır. Programın katkı payı her yıl için belirlenmiş oranlarda AB Mali İşbirliği fonlarından ve yerel katkı olarak karşılanması kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda 2002 yılı için belirlenen 400.848 avro'nun tamamı, 2003 yılı için belirlenen 1.318.558 avro'nun % 90'ı, 2004 yılı için belirlenen 1.374.470 avro'nun % 80'i AB Mali İşbirliği fonlarından, 2005 yılı için belirlenen 1.431.980 avro'nun %70'inin katılım öncesi mali yardımlardan karşılanması programlanmıştır. (KOSGEB, 2003; 3) Bu programa göre 2003 yılı için 131.856 avro KOSGEB bütçesinden karşılanmış, 2002 ve 2003 yıllarına ait AB Mali İşbirliği fonlarından karşılanması taahhüt edilen miktarların transferi AB tarafından henüz gerçekleştirilmemiştir. 2004 ve 2005 yılı ödemeleri ile ilgili güncellenmiş bir veri bulunamamıştır.

Çok yıllık Program ile amaçlanan hedeflere ulaşmak için 3 araç kullanılmaktadır. Bunlar:

- ABM Ağı,
- Finansal Araçlar,
- Politika Geliştirme.

3.4.1.1.1. Avrupa Bilgi Merkezi Ağı

Türkiye'nin 2003 yılından bu yana katıldığı Çok Yıllı Program çerçevesinde KOBİ'leri AB konusunda bilgilendirmek üzere 9 adet ABM açılmıştır. Bunlardan Ankara ABM ve İstanbul-Asya ABM'de lider kuruluş KOSGEB'dir, diğer 5 tanesinde de katılımcı kuruluştur. (KOSGEB, 2003; 3)

Avrupa Komisyonunun, KOBİ'lerin bilgi ve işbirliği ihtiyaçlarını karşılamak üzere 46 ülkedeki ABM ile oluşturduğu KOBİ Bilgi Ağına Türkiye'nin katılımı, 1994 yılında Komisyon ile imzalanan anlaşma ile sağlanmıştır. Türkiye'de ABM ağı KOSGEB koordinatörlüğünde çalışmaktadır.

ABM'nin temel görevleri;

- AB'nin çalışmaları hakkındaki özel ve kamu sektörünün bilgi ihtiyacının karşılanması (Ekonomik, yasal, sosyal, teknik ve finansal konularda AB mevzuatı ve düzenlemeleri, AB yardımları ve kredileri, gelişmekte olan ülkeler için hazırlanan işbirliği programları, AR-GE programları, sektör politikaları hakkında bilgi sağlamak),
- İşletmelerin AB enstitüleri ile olan işlemlerinde yardımcı olunması ve rehberlik edilmesi (AB programları veya aktiviteleri için gerekli başvuru formlarını temin etmek, işletmeleri diğer hizmetler için ihtiyaç duydukları yardımı sağlayabilecek kuruluşlara yönlendirmek),
- Türkiye'ye ilişkin ve Komisyon ve Avrupalı işletmeler için değerli olabilecek bilgilerin AB'deki diğer ABM'lere dağıtılması,
- Avrupa Komisyonu ve üye ülkelerden gelen genel, yasal, istatistiksel ve yönetsel konulardaki Türkiye'ye ilişkin soruları cevaplandırılması,
- AB ile ilgili her türlü bilginin ülke içinde alt bilgi ağı oluşturarak yayılmasının sağlanması,
- AB konusunda konferanslar, seminerler vs. düzenlenmesi bulunmaktadır.

ABM, bir taraftan işletmelerin AB ve iş dünyası ile ilgili taleplerini karşılarken, diğer taraftan 35 ülkedeki ABM'lerin yönelttiği Türkiye ile ilgili soruları cevaplandırmaktadır.

ABM, sahip olduğu kompakt diskler ile AB Bilgi Bankalarının yanısıra 260 adet ABM'ye bilgisayar ağı ile ulaşabilmekte ve karşılıklı bilgi alışverişinde bulunabilmektedir.

Avrupa Bilgi Merkezleri ulaştığı bilgi bankaları, temin ettiği kompakt diskler, dâhil olduğu uluslararası programlar ile işletmelerin bilgi taleplerini karşılamakta ve

yabancı firmalarla işbirliği kurmalarını sağlamakta, oluşturduğu KOBİ-NET Bilgi Ağı ile de Türkiye’de Elektronik Ticaretin altyapısının oluşturulması ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Firma statüsü, personel sayısı, ciro, şehir, faaliyet alanı gibi kriterlere göre 7 dilde arama yapılabilen sitede yirmi beş bine yakın KOBİ'ye ait bilgilere ulaşılabilmektedir. (www.kobinet.org.tr)

ABM, işletmelerin ekonomi ve iş dünyası ile ilgili güncel bilgi taleplerini karşılamakta, yabancı firmalarla işbirliği yapmalarını sağlamakta ve E-Ticaret altyapısının oluşturulması ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır.

3.4.1.1.2.Finansal Araçlar

Çok Yıllı Programın finansman araçları “Risk Sermayesi” ve “Kredi Garantisi” başlıkları altında şekillendirilmiştir. Çok Yıllı Program dâhilinde, finansal araçlar için ayrılmış olan fonların KOBİ'lere, AYF tarafından belirlenecek ulusal aracı kuruluşlar yoluyla “kredi garantisi”, “başlangıç sermayesi”, “çekirdek sermayesi” gibi araçlar vasıtasıyla dolaylı yollardan ulaştırılması amaçlanmaktadır. Bu araçlarla, özellikle teknoloji ağırlıklı işler kurma yolundaki girişimcilere ve KOBİ'lere, uzun vadeli finansman sağlamada kolaylıklar getirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda KOSGEB, Komisyon ve AYF ile iletişim kurmuş olup, finansal araçların KOBİ'lere ulaştırılmasında ilk adım olan ülkemizin finansal aracılarının tespit edilmesi konusunda çalışmalara başlamıştır. (KOSGEB, 2003; 3) Bu konuda çalışmalar devam etmektedir ancak bu konuda henüz bir sonuca varılamamıştır.

AYF'nin Çok Yıllı Program araçları dışında kendi araçları da bulunmaktadır. AYF, girişim sermayesi ve kredi kuruluşlarına garanti araçlarıyla AB üye devletlerinde KOBİ'leri desteklemektedir. AYF'de 2000 yılında bir reform gerçekleşmiş ve bu değişim sonrası AYF'nin birlik dışında ve özellikle AB aday ülkelerinde faaliyet göstermesi olanaklı hale getirilmiştir. Üye ülkeler yanında diğer ülkeleri de desteklemeye başlayan AYF'nin bu araçlarının kaynakları ya AYF'in kendi fonlarından ya da AYB veya Avrupa Topluluğunun verdiği vekâletten gelmektedir.

AYF "kendi fonlarını", hem girişim sermayesi hem de garanti faaliyeti için kullanır. Garanti faaliyeti için kendi fonları şu işlemlerde kullanılır: kredi sigortası, kontrgarantiler ve teminat işlemleri ve yapılandırılmış yatırım araçları gibi, yapılandırılmış finansman işlemleri için garantiler.

Girişim sermayesi konusunda, AYF'in yönettiği kaynakların büyük kısmı AYB'den gelmektedir ve AYB'nin Risk Sermaye Vekâleti (RCM) çerçevesine girmektedir. Bu kaynaklar sadece girişim sermayesi yatırımlarına yöneliktir ve RCM ve AYF'in kendi fonları arasında genellikle %90 / %10 oranında paylaşılarak tahsis edilir. RCM'in coğrafi kapsama alanı, AB Üye Devletlerini ve AB Aday Ülkelerini içerir.

AYF'nin Aday Ülkelerdeki faaliyetlerine ile ilgili olarak AYF Yönetim Kurulu Aralık 2001'de Kredi Risk ve Girişim Sermayesi Politika Yönergesini kabul etmiştir. Bu yönerge, AB, Avrupa Ekonomi Bankası (AEB) ya da Aday Ülkelerde bulunmasına bakılmaksızın AYF garanti ve girişim sermayesi lehdarlarına eşit olarak uygulanmaktadır. Dolayısıyla, genel bir politika olarak, AYF tüm faaliyetlerde seçme ve değerlendirme için üye devletlerde uygulananlarla aynı standart kriterleri uygulayacaktır.

3.4.1.1.3.Politika Geliştirme

Çok Yıllı Programın temel ayaklarından biri en iyi uygulamaların seçildiği En İyi Prosedür olup, bu kapsamda geliştirilen İyi Prosedür Projeleri ile KOBİ'lere yönelik politikalarda somut değişiklikler yapmak ve iş çevresini geliştirmek üzere anahtar konularda araştırmalar yapılarak KOBİ politikalarında yönlendirici olunması amacıyla raporlar hazırlanmaktadır. Bu kapsamda ülkemizden toplam 16 BEST Projesine katılım sağlanmıştır. (KOSGEB, 2003; 3)

Türkiye Tarafından Katılım Sağlanan Best Projeleri: (<http://www.map.kosgeb.gov.tr>)

- İflas ve yeni başlangıçların yeniden yapılandırılması

- Çalışanların hisse senedi seçeneklerinin vergilendirilmesi
- İşletme küme ve şebekeleri
- Girişimciler için sorumlu girişimcilik
- İş transferi
- İşletmelere teknoloji transferi için kurumların geliştirilmesi
- KOBİ'lerde çevre yönetim sistemlerinde en iyi projeler
- Mikro kredi
- İkinci kariyer
- KOBİ iş destek tedbirleri
- Girişimcilik eğitimi
- Kadın girişimciliği
- Büyümenin önündeki engeller: ilk kez çalışanın istihdamı
- Orta öğretimde küçük işletmeler
- Garantiler ve karşılıklı garantiler
- Küçük işletme politikalarının biçimlenmesinde paydaşlara danışılması

Türkiye'nin katıldığı BEST projelerinden “Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonlarının Vergilendirilmesi” Projesi kapsamında yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir. (KOSGEB, 2003 s.7–12)

AB, Çok Yıllı Programı Projelerinden olan “Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonlarının Vergilendirilmesi” Projesi kapsamında KOSGEB Başkanlığı koordinatör kuruluş olup bu kapsamda AB üye ülkeleri ve aday ülkelerin katılımı ile “Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonlarının Vergilendirilmesi Çalışma Grubu” Brüksel'de dört toplantı gerçekleştirilmiştir.

Bu toplantılarda Hisse Senedi Opsiyonları uygulamalarını yapan ülkelerin vergi sistemleri tartışılmış KOBİ'lere avantajları ve dezavantajları hakkında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonlarının amacı KOBİ çalışanlarına belli koşulların gerçekleşmesi halinde belli bir tarihteki piyasa fiyatı üzerinden hisse senedi satın alma hakkının tanınmasıdır. Bu uygulama ile çalışanları işletmeye

bağlamak, motivasyonunu ve verimini artırmak ve özellikle de onlara maddi ek olanaklar sağlamak hedeflenmiştir.

Hisse senedi opsiyonlarının vergilendirilmesi konusunda ülkeler arasında bir uyum bulunmamaktadır. Vergilendirme bazı ülkelerde opsiyonun tanındığı gün; bazılarında ise opsiyonun kullanıldığı yani hisse senedinin alınıp satıldığı günlerde gerçekleştirilmektedir. Örneğin Avusturya uygulama tarihinde, Çekoslovakya opsiyonun tanındığı tarihte vergilendirme yapmaktadır.

Bugün için ülkemizde bu uygulama, henüz başlatılmamış olmakla birlikte, yapılan bilimsel çalışmalardan Hisse opsiyonlarının; Türkiye'de işletmelerin açık ve acil bir ihtiyacı olduğu çıkarımı yapılmaktadır. KOSGEB bu çalışma kapsamında konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar ile toplantılar, KOBİ'lere yönelik duyuru ve bilgilendirme yapmış ve bu kapsamdaki öneri ve sorunları derlemiş ve Türkiye Raporunu Brüksel'de çalışma grubuna sunmuştur.

Çalışma Grubu 4. Toplantı sonunda çalışmalarını tamamlamış olup ülkeler son görüşlerini gerek toplantıda tartışarak gerekse de toplantı sonrası günlerde e-posta ile iletmiş olup 12 Mayıs 2003 tarihi itibarı ile nihai rapor Brüksel tarafından tüm ilgili ülkelere gönderilmiştir. Bu rapor, çalışanların ücretlerinin bu görece yeni biçimi ve bu biçimin daha girişimci bir Avrupa oluşturmaya yardımcı olma potansiyeli hakkında daha iyi bir anlayışa ulaşmak amacıyla, Avrupa Komisyonu'nun işletme müdürlüğü tarafından bir uzmanlar gurubu ile istişare içinde derlenmiştir. Rapor, çalışanların hisse senedi opsiyonlarının etkili olması için gerekli ortamı tanımlamakta; yatırımcılar, şirketler ve çalışanlar açısından çalışanların hisse senedi opsiyonlarının yararlarını ve risklerini anlatmaka; çalışanların hisse senedi opsiyonlarının Avrupa'daki kullanımı hakkında bir açıklama getirmektedir. Rapor, ayrıca uluslararası kapsamda olduğu kadar ulusal kapsamda da çalışanların hisse senedi opsiyonlarını vergilendirmenin etkili yollarını araştırmakta; çalışanların hisse senedi opsiyonlarının muhasebesinin yapılması sorununu incelemekte; bu kapsamda iş kanununun en önemli yönlerini ele almaktadır. (Avrupa Komisyonu İşletme Genel Müdürlüğü Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonu İçin Yasal Ve İdari Ortam -

Vergilendirme ve Diğer Bazı Seçilmiş Konular Uzman Grubunun Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonlarının Vergilendirilmesi Konulu Nihai Raporu 2003;6)

3.4.1.2.Çok Yıllı Program'ın Geleceği

Çok Yıllı Programın geleceğine dair "**2. Çok Yıllı Program**" / "**MAP 2**" planlanmakta ve araçları, öncelikleri Komisyon tarafından hazırlanmaktadır. (<http://www.map.kosgeb.gov.tr>)

İleriki yıllar için hedefler;

- AB hedeflerini desteklemek,
- AB bütçe kaynaklarının en iyi şekilde kullanılmasını sağlamak,
- Ve piyasada yenilikçi bir rol oynamaktır.

AYF'nun gelecekteki rolüne baktığımızda bu kapsamda, Girişim sermayesi ve garanti fonlarının uygulanması için "Danışma Hizmetleri" geliştirildiğini görmekteyiz. Bu; yatırımcı ya da garantör rolünün yanı sıra AYF'nin faaliyetlerine değer katmaya yardımcı olacaktır. Bu, Fon'un yepyeni bir faaliyeti ve özellikle Katılacak ülkelerde daha önemli gelişmelerin konusu olacaktır.

Öte yandan, geleceğe dönük strateji mevcut ürünler, girişim sermayesi ve KOBİ garantileri üzerine kurulmuştur. Aday Ülkeler birinci öncelikte olacaktır.

Katılan Ülkelere yönelik bu strateji, yerel finans kurumları ile yakın işbirliği ve AYKB/AYB ile ortaklık içinde gerçekleştirilecektir. Özellikle AB finansmanlı KOBİ Finansman Kolaylığı geliştirilmesine önem verilecektir.

3.4.2. Leonardo Da Vinci II

3.4.2.1. Genel Bilgiler

Leonardo programı AB'ne üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek için yürütülen bir programdır. Bu program; ülkeler arası işbirliğinin kullanılarak mesleki eğitim sistemleri ile uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, yeniliklerin teşvik edilmesini ve Avrupa boyutunun yükseltilmesini amaç edinmiştir.

Leonardo programının ikinci aşamasındadır ve Topluluğun mesleki eğitim alanında yirmi yıldır gerçekleştirmekte olduğu eylemin devamıdır.

Programın birinci aşamasının hedefleri doğrultusunda ikinci aşamada da Üye Devletlerin mesleki eğitimin kapsamı ve organizasyonu konusundaki sorumluluğuna, kültürel çeşitliliğe ve dil çeşitliliği dikkate alınarak gerçekleştirdikleri eyleme destek olmaya çalışılmaktadır. Bunun için mesleki eğitim alanındaki ülkeler arası işbirliği projeleri finanse edilmektedir.

3.4.2.2. Programın Genel Amacı

Programın üç genel hedefi vardır; (www.ua.gov.tr)

- Kişilerin, özellikle gençlerin, temel mesleki eğitim içinde tüm düzeylerde beceri ve yeterliliklerinin artırılması; Bu hedef, istihdamın artırılması ve mesleki bütünleşme/yeniden bütünleşme kolaylaştırılması amacıyla diğerleriyle birlikte iş-bağlantılı mesleki eğitim ve çıraklık yoluyla gerçekleştirilebilir.
- Özellikle teknolojik ve örgütsel değişimi güçlendirmek üzere uyum sağlayabilmeyi artırıp geliştirmeye yönelik sürekli-mesleki eğitimde ve hayat-boyu beceri ve yeterlilikler kazanmada kalitenin yükseltilmesi, bunlara erişimin iyileştirilmesi.
- Rekabet edebilmeyi ve girişimciliği, yeni istihdam fırsatları açısından da, geliştirmek üzere mesleki eğitimin yenileşme sürecine katılımını destekleyip artırmak. Bu çerçevede, üniversiteler dâhil mesleki eğitim kurumları ile

işletmeler özellikle KOBİ'ler arasında işbirliğinin artırılmasına özel önem verilmektedir.

3.4.2.3. Programın Faaliyet Çeşitleri

Leonardo programının ikinci aşamasında Topluluktan mali destek alan beş ayrı faaliyet konusu bulunur.

- Hareketlilik (mobility)
- Pilot projeler ("konulu faaliyetler" dâhil)
- Dil yeterlilikleri
- Ülkelerarası ağlar
- Referans kaynakları

Yakın Topluluk programları ile özellikle Socrates ve Youth programları ile "müşterek faaliyetler" için özel bir Topluluk desteği de bulunmaktadır.

- **Hareketlilik:** Hareketlilik Programı, eğitim görmekte olan veya iş gücü piyasasına girmeye çalışan gençlere, genç işçilere veya iş arayanlara, yeni mezunlara, yüksek öğrenim kurumlarında kayıtlı bulunan öğrencilere yönelik ("yerleştirme" projeleri) ülkelerarası hareketlilik faaliyetlere olanak sağlamaktadır. Teklifler aynı zamanda, eğitmenlere veya insan kaynakları yöneticilerine ve eğitim projesi yöneticilerine, yabancı dil uzmanlarına ve sosyal ortaklara yönelik de olabilir ("karşılıklı değişim" projeleri). Burada esas nokta, temel mesleki eğitim ve sürekli-mesleki eğitimin Avrupa boyutunun güçlendirilmesi, kişilerin teori ve uygulama içeren faaliyetlerden, özellikle iş-bağlantılı eğitimle deneyim kazanmaya teşvik edilmesi, dil becerilerinin, ülkelerarası bağlantıların, eğitmenler ve insan kaynakları yöneticileri için başarılı uygulamaların karşılıklı değişimlerinin geliştirilmesi.

- **Pilot Projeler:** Topluluk mali desteği; mesleki eğitim ve rehberlik alanında metot, içerik ve ürün açısından yenilikçi uygulamaların tasarımı, geliştirilmesi, test edilmesi, değerlendirilmesi ve yayılması için kullanılmaktadır. Pilot projeler, yenileşme sürecini hareketlendirmek ve eğitimin ve mesleki rehberliğin kalitesini artırmak içindir. Bunların uygun hallerde yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini de kullanarak elle tutulur ürünler gerçekleştirmesi gerekir.
- **Dil Yeterlilikleri:** Daha az kullanılan ve öğretilen diller konusu projeler dâhil, mesleki eğitim kapsamında dil ve kültürel yeterliliklerin artırılması ile ilgili projeler içindir.
- **Ülkelerarası Ağlar:** Avrupa boyutunda uzmanlık ve yaygınlaştırma konularındaki ülkelerarası ağlar için mali destek verilmektedir.
- **Referans Kaynakları Alanında Desteklenecek Projeler:** Özellikle araştırma ve analizlerde kullanılan Topluluk referans kaynaklarının, karşılaştırılabilir verilerin oluşturulması ve güncelleştirilmesi, başarılı uygulamaların incelenmesi, dağıtımı ve ayrıntılı bilgi alışverişi faaliyetleri Topluluk mali desteğinden yararlanabilir.

3.4.2.4. Program Dâhilinde Geline Aşama

Hareketlilik

1 Nisan 2004 tarihinde tam katılım sağlanan AB Mesleki Eğitim (Leonardo da Vinci) programı A tipine (Hareketlilik) 2004 yılı için 293 başvuru yapılmıştır. 2005 Teklif Çağnsı döneminde sunulan teklifi sayısı 2004 yılına göre yaklaşık 9 kat artarak 293'ten 2571'e yükselmiştir. Bu 2571 proje teklifi ile Türkiye programa katılan 31 ülke arasında Hareketlilik alanında en fazla proje teklifi sunan ülke olmuştur. 2571 proje teklifinden 2115 tanesi uygunluk kontrollerinden geçerek ileri

değerlendirmeye alınmıştır. Bağımsız Dış Uzmanlar tarafından yapılan içerik ve bütçe değerlendirmeleri sonucu 602 proje teklifi yeter puan almıştır. Bu projelerin programdan talep ettikleri toplam tutar 14.047.831 Avro olmuştur. Öte yandan, AB Komisyonu tarafından 2005 yılı için ülkemize sağlanan mali katkı tutarı 7.048.000 Avro olup, Komite tarafından kabul edilen 2005 yılı Hareketlilik İşletim Planı'nda bu rakamın %70'si yerleştirme projelerine, %30'u ise değişim projelerine tahsis edilmesi öngörülmüştür.

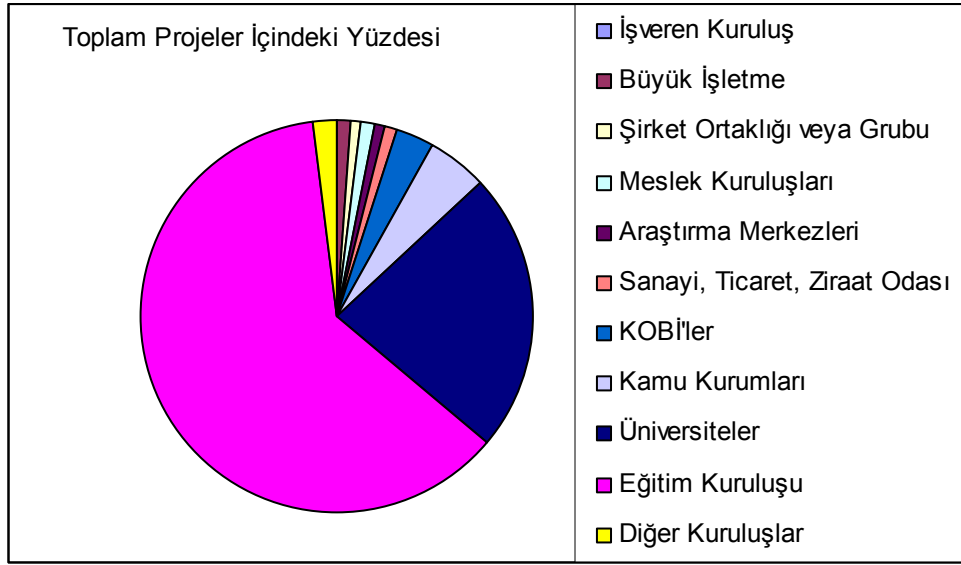
7 milyon 48 bin Avro olan 2005 yılı Leonardo Hareketlilik bütçesi, yeter puan alan 602 projenin talep ettikleri toplam rakamı karşılayamayacağından bu proje teklifleri Hareketlilik İşletim Planında belirtilen öncelikler, hedef gruplara göre yukarıda belirtilen yüzde oranları, sektörel, bölgesel ve kurumsal dağılım ile 2004 Teklif Çağrısı döneminde kabul edilmiş projesi bulunan kuruluşlar dikkate alınarak yeniden sıralanmış ve bu sıralama sonucunda 347 proje teklifi Yönlendirme ve İzleme Komitesi tarafından desteklenmeye değer bulunmuş, 255 proje ise yedek listeye eklenmiştir. (Ulusal Ajans Altın Bilezik Dergisi, 2005; 10)

2005 yılı Teklif Çağrısı döneminde yapılan proje başvurularından, onaylanan 168 değişim projesinde 1057 kişi 179 yerleştirme (staj) projesinde 2190 kişi ve bunlara refakat edecek 153 kişi olmak üzere toplam 3400 kişinin yararlanmış. Yararlanıcıların 966'sini insan kaynakları yöneticileri, mesleki eğitim programı planlamacıları ve yöneticileri, eğitimciler ve mesleki rehberlik uzmanları oluştururken, 91'ini dil yeterlikleri alanındaki eğitimciler ve rehberler, 1370'ini temel mesleki eğitim almakta olanlar, 419'unu yüksek öğrenim görmekte olanlar, 401'ini çalışan gençler, yeni mezunlar oluşturmaktadır.

2004 yılına göre, 2005 yılı Leonardo A tipi projeler bütçesi 4,8 milyon avro'dan 7 milyon 48 Bin Avro'ya artarak % 45 artış gerçekleştirmiş ve yararlanıcı sayısı 1835 kişiden 3400 kişiye artarak %85 oranında bir yükseliş gerçekleştirmiştir. Bu sonuçlarla 2005 yılı için Hareketlilik projelerine ayrılan 7 milyon 48 Bin avro'nun tamamı kullanılmış olacaktır.

2004 yılı proje tekliflerinin %80'i Temel Mesleki Eğitim Kurumları ile üniversiteler arasında paylaşılmıştır. Bunu %7 ile KOBİ'ler, %3 ile kamu kurumları ve %2 ile işveren örgütleri takip etmiştir.

Şekil 1: Toplam Projeler İçinde Kurumların Durumu

Kaynak: Altın Bilezik,2005; 12

2005 yılında ise bu rakamla TME kurum kuruluşları lehine değişmiştir. Grafikte görülen dağılımdan da anlaşılacağı üzere TME kurumları 2005 yılı projelerinde %62 ile ilk sıradadır. Ancak bu kurumların arasında sürücü kursları, spor kulüpleri vb. birimler de yer almaktadır. Üniversitelerin payı oldukça azalmış gözükmeyle birlikte yararlanıcı sayıları dikkate alındığında üniversitelerin bu alanda yerlerini muhafaza ettiklerini söylemek mümkündür. %3 ile azalmış görünen KOBİ'lerin katılımı aslında TME kurumları ve üniversitelerimiz tarafından hazırlanan projelerdeki yerel ortakların sayısı dikkate alındığında %15'leri bulmaktadır. Ancak AB Komisyonu tarafından 2005–2006 Teklif Çağrısında, özellikle Avrupa ve uluslararası eğitim standartlarını ve sektörel düzeyde gerçekleştirildiği gerçeğinden yola çıkarak: (Altın Bilezik, 2005; 11)

- Sektör düzeyinde faaliyet gösterenlerin, ihtiyaç duydukları becerileri ve bunları nasıl karşılayacaklarına yönelik çözümleri tespit etmek için uygun bir konumda bulunmaları,
- Sektör düzeyinde faaliyet gösterenlerin Avrupa’da ve uluslar arası alanda gittikçe artan oranlarda eğitim ve öğretime ihtiyaç duymaları ve bu alanda karşılaştıkları sorunlara çözüm beklemeleri,
- Sektörel düzeyin, mesleki eğitim ve öğretim alanında Avrupa işbirliğini güçlendirmek için kritik bir öneme sahip olması gibi birçok nedenden dolayı Kopenhag Bildirisinin şeffaflığı, tanınmayı ve kaliteyi amaçlayan hedefleri, sektörel düzeyde faaliyet gösterenlerin programa aktif ve sistematik katılımı olmaksızın hayata geçirilemeyeceği ifade edilmektedir. Bundan dolayı, sektörlerle ve dolayısıyla KOBİ’lere eğitim ve öğretim gereksinimlerini ve yaşadıkları zorlukları açıklamaları ve Leonardo programının ihtiyaç duyulan alanlarda araştırma ve geliştirmeyi ne şekilde destekleyebileceğini göstermeleri yönünde çağrıda bulunmaktadır.

Ulusal Ajans, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planında da yer alan “KOBİ’lerin uluslar arası piyasalarda yoğun rekabet koşullarına uyum sağlamaları ve özellikle istihdam yaratma kapasitelerinin desteklenerek işgücünün genel eğitim ve beceri düzeyinin yükseltilmesi ile ilgili ifadeden yola çıkarak 2006 yılına yönelik yapılacak bölgesel bilgilendirme toplantılarına özellikle KOBİ’lerin davet edilmesini ve KOBİ’lerin proje teklifleri ve yaratıcı sayıları içindeki oranlarını artırmayı planlamaktadır.

B Tipi Proje

Türkiye 1 Nisan 2004 de Leonardo B ve C Tipi projelere başvurma hakkına sahip olmuştur. 01 Ekim 2004 tarihli çağrıda 89 adet B Tipi ön teklifi alınmış ve bunlardan 29 adedi tam teklif vermeye layık görülmüştür. 26 adet B Tipi proje tam teklifi Komisyon düzeyinde ve ulusal düzeyde uzmanlarca değerlendirmeye tabii tutulmuş ve bu değerlendirmeler sonucunda yeter puan alan projeden bütçe imkânları sebebiyle 5 adet proje asil, 3 adet ise yedek olarak destek almaya hak kazanmıştır.

Tam tekliflerin sektörlere göre dağılımı incelendiğinde 5 asıl ve 3 yedek olarak kamu kuruluşlarından 1, üniversitelerden 3, dernek ve vakıflardan 2, özel şirketlerden 2 adet proje başarılı olmuştur.

Tablo 5: 01 Ekim 2004 tarihli B tipi Proje çağrısında destek almaya hak kazanan projeler:

	PROJE NO	PROJE SAHİBİ KURUM	PROJE ADI	TALEP EDİLEN Leonardo KATKISI	KABUL EDİLEN Leonardo KATKISI
1	PP 178 001	TÜDEV Eğitim Merkezi İktisadi İşletmesi	Denizde Güvenlik	254.925	237.987
2	PP 178 009	Gazi Üniversitesi /Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi	Teknoloji eğitiminde yeni bir yaklaşım: Teknoloji eğitimi için Web Tabanlı Müfredat Geliştirilmesi Projesi	384.545	374.616
3	PP 178 019	M.E.B. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	Raylı sistemler ve teknolojiler için eğitim programları geliştirme projesi	351.549	341.944
4	PP 178 052	Mustafa Kemal Üniversitesi / Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	Mühendislik eğitiminin kalitesinin artırılması amacıyla sınıf ve laboratuvar deneyleri model kütüphanesi geliştirilmesi, modern yazılımlar kullanılması	223.325	180.127
5	PP 178 057	Kavrakoğlu Danışmanlık Eğitim ve Org. Tic. Ltd. Şirketi	Balkanlar ve Küçük Asya E-Girişimci Gelişim Projesi	399.724	277.566

Kaynak: www.ua.gov.tr

Tablo 5’de de görüldüğü gibi kazanan 5 projeden biri özel şirket olmuştur. Burada %20’lik bir başarı söz konusudur.

3.4.3. AB 6.Çerçeve Programı

3.4.3.1. Genel Bilgiler

AB’nin bilimsel araştırma ve teknoloji geliştirme kapasitesini artırmak, bu yolla sosyal ve ekonomik kalkınmayı sağlamak temel amaçlarındandır. Birlik bu amaca ulaşabilmek için 1984 yılında yürürlüğe giren ilk çerçeve programından bu yana Çerçeve Programlar yürütmektedir. Diğer birçok Topluluk programı gibi Çerçeve Programı da amaçları ve bütçesi ile belli bir dönem için tasarlanmış, çok yıllık programlardır.

Çerçeve Programların amacı;

- Avrupa’nın bilim ve teknoloji temelini güçlendirilmesi;
- Ekonomik ve sosyal uyumun desteklenmesi;
- Global düzeyde endüstriyel rekabetin desteklenmesi;
- Üniversite-sanayi işbirliğinin teşvik edilmesi ve
- AB üye ülkeleri arasındaki işbirliğinin teşvik edilmesidir.

Çerçeve Programlar, kamu tarafından araştırma ve teknoloji geliştirmeye ayrılan bütçe ile dünyanın en büyük destek programlarıdır.

AB, Çerçeve Programlar için ayırdığı bütçeyi, 1994–98 yıllarında uygulanan Dördüncü Çerçeve Programı’ndan (4.ÇP) itibaren büyük ölçüde artırmıştır. Bu uygulama, AB’nin dünyanın en güçlü ekonomisi olmak hedefi doğrultusunda, bilimsel araştırma ve teknoloji geliştirmeye verdiği önemi yansıtmaktadır.

1998–2002 yılları arasında uygulanan yaklaşık 13 milyar avro bütçeli 5.Çerçeve Programı (5.ÇP) ile AB, endüstriyel rekabete yönelmiştir. 5.ÇP’yi önceki Çerçeve Programlardan ayıran en önemli özellik, Avrupa vatandaşlarının başlıca sosyo-ekonomik sorunlarına cevap vermek ve refah seviyesini arttırmak üzere

tasarlanmış olmasıdır. Bu amaçla, program ile ekonomik, sosyal, kültürel, bilimsel ve teknolojik yönleri bir araya getiren sınırlı araştırma alanları üzerine yoğunlaşmıştır.

2000’li yıllara gelindiğinde araştırma politikasını belli ölçüde kurumsallaştıran AB, ABD ve Japonya ile arasındaki bilimsel ve teknolojik uçurumu kapatamamıştır. Buradan hareketle AB 2000 yılıyla birlikte bilim ve teknoloji politikasını gözden geçirmeye yönelmiştir. Eylül 1999’da Edith Cresson’dan görevi devralan Avrupa Komisyonu’nun Araştırmadan sorumlu yeni Komiseri Philippe Busquin “Avrupa Araştırma Alanı” kavramını ortaya atmıştır. Avrupa araştırma politikasının geleceğine damgasını vuran bu kavram ulusal düzeyde gerçekleştirilen araştırma programlarının, Topluluk programlarıyla bütünleşmesi düşüncesiyle, 1970’li ve 1990’lı yılların başında da, o dönemdeki Avrupa Komiserleri tarafından bir “Avrupa bilimsel ve teknolojik alanı” oluşturulması fikri gündeme getirilmiştir.

Konsey, Parlamento ve diğer Topluluk kurumları ile birçok kesimden büyük ölçüde destek gören bu yaklaşım, Avrupa’nın dünya çapında rekabet edebilirliğini artırmak üzere mevcut kaynakları daha iyi kullanarak araştırma ve yenilik yaratmayı teşvik etmeyi hedeflemektedir. Söz konusu dokümanın yayınlanmasını takiben Mart 2000’de Lizbon’da yapılan “İstihdam” konulu Bakanlar Konseyi Zirvesi’nde ise “Yenilik politikası” önemli bir gündem maddesini oluşturmuştur.

Lizbon Zirvesi’nde alınan karar ile 2010’da dünyanın en dinamik ve rekabet gücü en yüksek bilgi ekonomisi haline gelmeyi amaçlayan AB, Ar-Ge felsefesini Avrupa Araştırma Alanı başlıklı bir proje kapsamında planlama kararı almıştır. 2002–2006 yıllarını kapsayan yaklaşık 16,3 milyar avro bütçeli (Euratom programı ile birlikte 17,5 milyar avro) 6.ÇP da bu projenin uygulama aracı olarak tasarlanmıştır. Söz konusu bütçe, AB’nin 2001 yılı toplam bütçesinin %3,9’unu oluşturmaktadır. (<http://fp6.ege.edu.tr>)

2007–2010 yıllarında yürürlükte olacak 7.Çerçeve Programı (7.ÇP) ile ilgili görüşmeler başlamıştır. Haziran 2004’te yayınlanan “Bilim ve teknoloji Avrupa’nın geleceği için anahtar-Araştırmayı Desteklemek için Gelecek AB Politikası için Başvuru Kılavuzu” başlıklı AB Komisyonu tebliğinde 7.ÇP’in başlıca önceliklerine

yer verilmiştir. Bu öncelikler; Avrupa Mükemmeliyet Merkezleri yaratmak; geleceği olan endüstriyel sektörlerde teknolojik girişimler başlatmak; temel araştırmayı canlandırmak/teşvik etmek; insan kaynaklarını güçlendirmek; Avrupa'nın yararına yönelik araştırma altyapıları geliştirmek ve ulusal programlar arasındaki eşgüdümü güçlendirmektir. Bu altı ana ilkenin yanı sıra 7.ÇP'da "uzay" ve "güvenlik" iki yeni konu olarak yer alacaktır. Program'ın bütçesinin yaklaşık 35 milyar avro olması beklenmektedir.

Türkiye 6.ÇP, nükleer faaliyetler (Euratom programı) dışında kalan kısmına AB'ye üye ülkelerle eşit haklarla katılmaktadır.

6.ÇP. 4 çeşit etkinlik alanında faaliyet göstermektedir:

1. Tematik Alanlar

- Yaşam Bilimleri, Genom Bilim ve Sağlık için Biyoteknoloji
- Bilgi Toplumu Teknolojileri
- Nano Teknoloji ve Nano Bilimler, Bilgi Tabanlı Çok Fonksiyonlu Malzemeler,
- Yeni Üretim Süreçleri ve Araçları
- Havacılık ve Uzay
- Gıda Kalitesi ve Güvenilirliği
- Sürdürülebilir Kalkınma, Küresel Değişim ve Eko Sistemler Bilgi Temelli
- Toplumda Yurttaşlık ve Yönetişim

2. Kesişen Etkinlikler

- Politikalara Bilimsel Destek
- Yeni ve Gelişmekte olan Bilim ve Teknoloji
- KOBİ Etkinlikleri
- Uluslararası İşbirliği Etkinlikleri
- Ortak Araştırma Merkezi Etkinlikleri

3. Avrupa Araştırma Alanı'nın Güçlendirilmesi

- Araştırma Etkinliklerinin Eşgüdümü
- Araştırma/Yenilik Politikalarının Geliştirilmesi

4. Avrupa Araştırma Alanı'nın Yapılandırılması

- Araştırma ve Yenilik
- Marie Curie Eylemleri- İnsan Kaynakları ve Araştırmacıların Dolaşımı
- Araştırma Altyapısı
- Bilim ve Toplum

3.4.3.2. Programın Uygulama Araçları ve Bütçesi

Çerçeve Programları kapsamında desteklenecek olan projelerin sonuçlandırılması ve bu sonuçların kullanılması için birtakım geleneksel metodolojiler ve araçlar kullanılmaktadır. Uygulama Araçları, Çerçeve Programları dâhilinde destek verilecek olan projelerin nasıl yürütüleceği ve nasıl sonuçlandırılmasının beklenildiğini ortaya koyan araçlardır.

6.ÇP ile birlikte önceki programlardan devam eden araçların (Geleneksel Araçlar) yanı sıra; programın amacına hizmet eden yeni araçlar geliştirilmiştir. 6.ÇP Araçları:

Yeni Araçlar:

- Bütünleşmiş Projeler (BP)
- Mükemmelliyet Ağları (MA)
- Birkaç Üye Ülke Tarafından Ortaklaşa uygulanan Programlar

Geleneksel Araçlar:

- Özel Hedefli Araştırma Projeleri
- Eşgüdüm Eylemleri
- Özel Destek Eylemleri

- KOBİ'ler için Özel Projeler (araştırma altyapılarının geliştirilmesi için özel araçlar

İnsan Kaynakları ve Araştırmacıların Dolaşımı Marie Curie Etkinlikleri

- Kurum GÜdümlü etkinlikler*
- Bireysel Etkinlikler
- Geri Kazanım Destekleri*
- Mükemmeliyetin tanınması ve desteklenmesi etkinlikler

---

* Araştırma kuruluşlarına, uluslar arası staj ya da bilgi aktarımını mümkün kılacak şekilde, bireylerin dolaşımı için verilen destektir.

* Dolaşımdan sonra kariyerlerin Avrupa'da devam etmek isteyen araştırmacıları desteklemek için verilen araçtır.

Tablo 6: 6.ÇP Bütçesi (milyon Avro)

1. Avrupa Araştırma Alanı'nın Bütünleştirilmesi	13,345 M€
1.1. Tematik Alanlar	11,285 M€
1.1.1. Yaşam Bilimleri, Gen Bilimi ve Sağlık Biyoteknolojisi	2,255 M€
1.1.2. Bilgi Toplumu Teknolojileri	3,625 M€
1.1.3. Nano-teknolojiler, Akıllı Malzemeler ve Yeni Üretim Süreçleri	1,300 M€
1.1.4. Havacılık ve Uzay	1,075 M€
1.1.5. Gıda Güvenliği ve Sağlık Riskleri	685 M€
1.1.6. Sürdürülebilir Kalkınma	2,120 M€
1.1.7. Avrupa Açık Bilgi Toplumuna Yurttaşlık ve Yönetişim	225 M€
1.2. Özel Etkinlikler	1,300M€
1.2.1. Destek Politikaları ve Bilim ve Teknoloji Etkinlikleri	555 M€
1.2.2. Yatay KOBİ Etkinlikleri	430 M€
1.2.3. Uluslararası İşbirliği Etkinlikleri	315 M€
2. Avrupa Araştırma Alanı'nın Yapılandırılması	2,605 M€
2.1. Araştırma ve Yenilik	290 M€
2.2. İnsan Kaynakları	1,580 M€
2.3. Araştırma Altyapısı	655 M€
2.4. Bilim ve Toplum	80 M€
3. Avrupa Araştırma Alanı'nın Güçlendirilmesi	320 M€
3.1. Araştırma Koordinasyonu için Destek	270 M€
3.2. Araştırma ve Yenilik Politikalarının Geliştirilmesi	50 M€

Kaynak: <http://fp6.ege.edu.tr>

3.4.3.3. 6.ÇP ve KOBİ'ler

Çerçeve Programları içinde KOBİ'lere özel önem verilmektedir. KOBİ'ler rekabet üstünlüğü ve istihdam yaratmada AB geleceğinin temelini oluşturmaktadırlar. KOBİ'ler dinamik ve heterojen bir grup oluştururlar ve Avrupa ve küresel pazarda güçlü bir mücadele verirler. Hayatta kalabilmek ve büyüyebilmek için sürekli inovasyon yapmak zorunda olan KOBİ'ler yeni teknolojileri kendi bünyelerinde üretirler ya da başkalarının ürettiği yeni teknolojileri özümserler. Bu

sebeplerden 6.ÇP KOBİ'lere bu hedeflerine erişmede yardımcı olmayı görev edinmiştir. AB KOBİ tanımına uyan tüm KOBİ'ler 6.ÇP projelerine katılabilirler. KOBİ katılımcıları için 2,1 milyar avro'luk fonu ile dünyada KOBİ'lere verilen en büyük araştırma ve yenilik yaratma desteklerinden birine sahiptir. Bu mali taahhüt Avrupa'nın gelecekteki başarısında KOBİ'lerin rolüne verilen önemin göstergesidir.

Başta 12 milyon avro'luk toplam bütçeli yedi tematik alan projeleri olmak üzere bütün projeler KOBİ'lere açıktır. Avrupa Komisyonu 6.ÇP için belirlenen yedi tematik öncelik bütçesinin en az %15'inin KOBİ'ler tarafından kullanılmasını ön görmüştür. Yeni araçları olan mükemmeliyet ağ yapılarına ve bütünleşik projelere KOBİ'lerin katılımı için özel çaba gösterilmektedir. Başvurulanlardan KOBİ'lerin proje amaçlarının gerçekleşmesi için ne ölçüde projeye katkı verebileceklerini göstermeleri özellikle istenilmekte ve konsorsiyumun değerlendirilmesindeki ölçütlerin arasında yer almaktadır. Buna ek olarak, KOBİ'lere ilişkin özel alanlar özellikler dikkat edilecek ve daha geniş ölçekte odaklanmış çağrılar yapılmaktadır. KOBİ birliklerinin oluşturulması ve gruplandırılması, kendi başına yeni araçlara katılımı gerçekleştiremeyecek KOBİ'ler için alternatif bir yöntem olarak teşvik edilmektedir.

6.ÇP aynı zamanda yenilik kapasitesi olan ancak sınırlı araştırma altyapısına sahip KOBİ'leri ilgilendiren Ortak Araştırma ve Kolektif Araştırma başlıklı iki araca daha sahiptir. Bu düzenlemeler daha esnektir ve KOBİ'lerin belirlenebilen özel gereksinimlerini karşılayabilecek bilimsel/teknolojik her hangi bir alanda olabilirler.

Kollektif Araştırma

Kollektif araştırma bilgi tabanını genişletmek ve geniş KOBİ topluluğunun rekabet yeteneğini iyileştirmek amacıyla sanayi birlikleri ya da grupları adına araştırma ve teknoloji geliştirme uygulayıcıları (araştırma merkezleri, üniversiteler vb.) tarafından yürütülen araştırma türüdür. Araştırma sonuçlarının aynı sektör içindeki tüm KOBİ'lere dağıtılması istenir. Kollektif araştırma projelerinin bütçesi 2–5 milyon avro'dur ve proje süresi 2–3 yıl arasındadır. Kollektif Araştırmaya başvurabilmek için en az 1 Avrupa düzeyinde birlik/grup veya farklı Avrupa Ülkelerinden en az iki ulusal birlik/grubun bir araya gelmesi gerekmektedir. Proje

dâhilinde araştırmayı yürütenler Kamu/zel araştırma merkezleri, niversiteler ve yeterli Ar-Ge yeteneği olan şirketler olabilmektedir. İki aşamalı bir teklif süreci bulunan proje sonucunda ortaya çıkan tüm patent ve fikri mülkiyet haklarının projeye katılanlara aittir.

Bu Projelerde AB; araştırma ve yenilik yaratmayı % 50 oranında, konsorsiyumun yönetim giderlerini % 100* oranında, Bilginin yayılımını %50 oranında ve eğitimi ise %100 oranında karşılamaktadır.

Bilim ve Teknoloji kapsamına giren tüm alanlarda proje verilebilir.

Kollektif Araştırma Aracının hedefi:

- Tüm sektörün teknolojik yeteneğini güçlendirmek
- Teknolojik araçların geliştirilmesini sağlamak (rneğin güvenlik ekipmanlarının değerlendirilmesi)
- Avrupa norm ve standartlarının belirlenmesinde bilimsel bir taban oluşturulması için n araştırmaların gerçekleştirilmesi
- Ortak problemler /tehditler (rneğin evre /güvenlik konuları)

Ortak Araştırma

Değişik ülkelerden belli sayıdaki KOBİ'nin bir araya gelerek ortak problemlerini ve gereksinimlerini karşılayacak özel bir bilimsel teknolojik araştırmayı AR-GE kurumlarına, örneğin üniversitelere, yaptırmasıdır. Bu projeler 1–2 yıllık projelerdir ve AB katkısı 2 milyon avro'ya kadar çıkabilmektedir. Bu projelerdeki en önemli kriterler en az 3 KOBİ ve en az 2 Ar-Ge kuruluşundan oluşan bir takımın gerekliliğidir. En önemli faydası ise proje sonucunda ortaya çıkan tüm patent ve fikri mülkiyet haklarının projeye katılan KOBİ'lere ait olmasıdır.

Bu Projelere AB Desteği; araştırma ve yenilik yaratma % 50 oranında, konsorsiyumun yönetimi giderlerini % 100 oranında karşılar.*

---

* Ancak komisyon toplam desteğinin % 7'sini geçemez.

* Ancak komisyon toplam desteğinin % 7'sini geçemez.

Ortak Araştırma Aracının hedefi:

- KOBİ'leri sürekli olarak inovasyon ve teknolojik yenilenmeleri yönünde duydukları baskılara cevap vermek için desteklemek,
- Rekabet ve uluslararasılaşma stratejileri için hayati önemi olan, KOBİ'ler, araştırma enstitüleri ve diğer kuruluşlarla araştırma alanında uluslararası işbirliğini kolaylaştırmak
- KOBİ'lerin özel bilimsel ve teknolojik araştırma gereksinimlerini desteklemektir.

Ortak Araştırma yalnız sonuçlarından yararlanmayla sınırlı kalmaz, ayrıca işbirlikleri sonucu müşterilerle temas alanını genişletir ve yeni pazarlara girmesine yardımcı olmaktadır.

3.4.3.4. Program Dâhilinde Geline Aşama

Türkiye'nin Çerçeve Programlarına katılımı konusu ilk kez 1999'da, Helsinki'de AB'ne aday ülke statüsü alması ardından gündeme gelmiştir. Yürürlükteki 5. ÇP' na proje bazında katılarak 6. ÇP için hazırlık yapılmasına karar verilmiştir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda AB ile AR-GE alanında işbirliğinin geliştirilmesi vurgulanmış, AB'ye hazırlanan Ulusal Program'da 6. ÇP'na katılım niyeti beyan edilmiş ve hazırlık olarak yürürlükte olan 5. ÇP'na proje bazında katılım teşvik edilmiştir. AB 2001 İlerleme Raporunda bu niyet olumlu olarak nitelendirilmiş ve Bilim Teknoloji Yüksek Kurulu 2000 toplantısında 6. ÇP'na tam katılım yönünde karar alınmıştır. (<http://fp6.ege.edu.tr>)

5.ÇP (1998–2002) süresince desteklenen toplam proje sayısına baktığımızda; bu rakamın 16 889 olarak gerçekleştiği ve bu projeler içinde en az bir Türk katılımcı bulunan projelerin sayısının ise 70 olduğu görülmektedir. Bunun yanında Türk kökenli organizasyon tarafından yönetilen hiç proje olmamıştır.

6.ÇP'ye Türkiye'nin katılımı incelendiğimizde 6.ÇP tüm aktivite alanlarında Türkiye'den Teklif Sayısı 543 Katılımcı Sayısı 882 olmuştur. Bunların içinde teklif veren KOBİ'ler 132 ve katılımcı olarak katılan KOBİ sayısı ise 165 dir. Bu da Türkiye'den katılımcı sayısının %18,71 ini oluşturmaktadır. (Bkz. Tablo 7-8)

Tablo 7: 6.ÇP Projelere 9 Ocak 2004 itibarı ile Türkiye'nin Katılımı

6.ÇP Aktivite Alanları	Tüm sektörler		KOBİ'ler		
	Teklif Sayısı (A)	Katılımcı Sayısı (B)	Teklif Sayısı (C)	Katılımcı Sayısı (D)	% (D) / (B)
6.ÇP-TÜM AKTİVİTE ALANLARI	543	882	132	165	18,71 %
Avrupa Araştırma Alanı'nın Güçlendirilmesi ve Bütünleştirilmesi	499	814	129	161	19,78
Topluluk Araştırma Alanı'nın Bütünleştirilmesi ve Odaklanması	497	812	129	161	19,83
1.Yaşam Bilimleri, Genom Bilim ve Sağlık için Biyoteknoloji	28	62	9	10	15,13
2.Bilgi Toplumu Teknolojileri	109	165	34	46	27,88
3.Nanoteknoloji ve Nanobilimler, Bilgi Tabanlı Çok Fonksiyonlu Malzemeler, Yeni Ücret Süreçleri ve Araçları	136	214	25	29	13,55
4. Havacılık ve Uzay	8	11	2	2	18,18
5.Gıda Kalitesi ve Güvenliği	34	69	8	10	14,40
6.Sürdürülebilir Kalkınma Küresel Değişim ve Ekosistemler	72	131	13	15	11,45
7.Bilgi Temelli Toplumda Yurttaşlık ve Yönetişim	24	30	2	4	13,33
Ortak Çağrı ve bu 4, 6(a), 6 (b) tematik öncelikleri)	14	28	1	1	3,57
Bilimsel ve Teknolojik İhtiyaçların Belirlenmesine Yönelik Destek Politikaları	9	9	2	2	22,22
KOBİ'lerin Dâhil Olduğu Yatay Araştırma faaliyetleri	25	42	23	30	71,43
Uluslar arası İşbirliği Etkinlikleri	38	51	10	12	23,53
Eşgüdüm Faaliyetlerine Destek	2	2	0	0	0,00
Avrupa Araştırma Alanı'nın Yapılandırılması	44	68	3	4	5,88
Araştırma ve İnnovasyon	12	29	2	3	10,34
İnsan Kaynakları ve Mobilite	21	25	0	0	0,00
Araştırma Altyapıları	9	12	1	1	8,33
Bilim ve Toplum	2	2	0	0	0,00

*Değerlendirmelere dâhil olan çağrılar; ERA-NET/1/CA-SSA ; FP6-2002-AERO-1 ; FP6-2002-AERO-2 ; FP6-2002-CITIZENS-1 ; FP6-2002-CITIZENS-2 ; FP6-2002-ENERGY-1 ; FP6-2002-

FOOD-1 ; FP6-2002-GLOBAL-1 ; FP6-2002-INCO-COMULTILATRTD/SSA-5 ; FP6-2002-INCO-DEV/SSA-1 ; FP6-2002-INCO-MPC-1 ; FP6-2002-INCO-MPC/SSA-2 ; FP6-2002-INCO-RUSSIA+NIS/SSA-4 ; FP6-2002-INCO-WBC-1 ; FP6-2002-INCO-WBC/SSA-3; FP6-2002-INFRASTRUCTURES-1 ; FP6-2002-IST-1 ; FP6-2002-LIFESCIHEALTH ; FP6-2002-MOBILITY-1 ; FP6-2002-MOBILITY-11 ; FP6-2002-MOBILITY-12 ; FP6-2002-MOBILITY-4 ; FP6-2002-MOBILITY-5 ; FP6-2002-NMP-1 ; FP6-2002-NMP-2 ; FP6-2002-SCIENCE AND SOCIETY-1 ; FP6-2002-SCIENCE AND SOCIETY-2 ; FP6-2002-SME-1 ; FP6-2002-SME-2 ; FP6-2002-SPACE-1 ; FP6-2002-SSP-1; FP6-2002-TRANSPORT-1 ; FP6-2002-TREN-1 ; FP6-2003-INNOV-1 ; FP6-2003-INNOV-2; FP6-2003-SCIENCE AND SOCIETY- Ayrıntılı bilgi için bakınız <http://www.fp6.org.tr/>

Kaynak: <http://www.fp6.org.tr/>

Tablo 7’da da görüldüğü gibi 6.ÇP tematik alanları içinde KOBİ’lerin en başarılı olduğu alan % 71,43’lük pay ile KOBİ’lerin dâhil olduğu yatay araştırma faaliyetleri olmuştur. Yine % 27,88’lik pay ile Bilgi Toplumu Teknolojileri de KOBİ’lerin başarılı olduğu bir diğer alandır. %23,53’lük pay ile Uluslararası İşbirliği Etkinlikleri de KOBİ’lerin katılım oranının yüksek olduğu tematik alanlardandır.

Tablo 8: 6.ÇP Projelerine 9 Ocak 2004 İtibarı ile Desteklenmek Üzere Kabul Edilen Projelere Türkiye'nin Katılımı

6.ÇPAktivite Alanları	Tüm sektörler		KOBİ'ler		
	Teklif Sayısı (A)	Katılımcı Sayısı (B)	Teklif Sayısı (C)	Katılımcı Sayısı (D)	% (D) / (B)
6.ÇP-TÜM AKTİVİTE ALANLARI	72	94	17	21	22,34
Avrupa Araştırma Alanı'nın Güçlendirilmesi ve Bütünleştirilmesi	62	79	16	20	25,32
Topluluk Araştırma Alanı'nın Bütünleştirilmesi ve Odaklanması	61	78	16	20	25,64
1.Yaşam Bilimleri, Genom Bilim ve Sağlık için Biyoteknoloji	2	3	2	2	66,67
2.Bilgi Toplumu Teknolojileri	12	17	3	4	23,53
3.Nanoteknoloji ve Nanobilimler, Bilgi Tabanlı Çok Fonksiyonlu Malzemeler, Yeni Ücret Süreçleri ve Araçları	9	12	2	3	25,00
4. Havacılık ve Uzay	1	1	0	0	0,00
5.Gıda Kalitesi ve Güvenliği	3	3	0	0	0,00
6.Sürdürülebilir Kalkınma Küresel Değişim ve Ekosistemler	12	15	1	1	6,67
7.Bilgi Temelli Toplumda Yurttaşlık ve Yönetişim	2	2	0	0	0,00
Ortak Çağrı ve bu 4, 6(a), 6 (b) tematik öncelikleri)	1	2	0	0	0,00
Bilimsel ve Teknolojik İhtiyaçların Belirlenmesine Yönelik Destek Politikaları	4	4	1	1	25,00
KOBİ'lerin Dâhil Olduğu Yatay Araştırma faaliyetleri	5	8	5	7	87,50
Uluslar arası İşbirliği Etkinlikleri	10	11	2	2	18,18
Eşgüdüm Faaliyetlerine Destek	1	1	0	0	0,00
Avrupa Araştırma Alanı'nın Yapılandırılması	10	15	1	1	6,67
Araştırma ve İnnovasyon	7	12	1	1	8,33
İnsan Kaynakları ve Mobilite	1	1	0	0	0,00
Araştırma Altyapıları	1	1	0	0	0,00
Bilim ve Toplum	1	1	0	0	0,00

*Değerlendirmelere dâhil olan çağrılar; ERA-NET/1/CA-SSA ; FP6-2002-AERO-1 ; FP6-2002-AERO-2 ; FP6-2002-CITIZENS-1 ; FP6-2002-CITIZENS-2 ; FP6-2002-ENERGY-1 ; FP6-2002-FOOD-1 ; FP6-2002-GLOBAL-1 ; FP6-2002-INCO-COMULTILATRD/SSA-5 ; FP6-2002-INCO-DEV/SSA-1 ; FP6-2002-INCO-MPC-1 ; FP6-2002-INCO-MPC/SSA-2 ; FP6-2002-INCO-RUSSIA+NIS/SSA-4 ; FP6-2002-INCO-WBC-1 ; FP6-2002-INCO-WBC/SSA-3; FP6-2002-INFRASTRUCTURES-1 ; FP6-2002-IST-1 ; FP6-2002-LIFESCIHEALTH ; FP6-2002-MOBILITY-1 ; FP6-2002-MOBILITY-11 ; FP6-2002-MOBILITY-12 ; FP6-2002-MOBILITY-4 ; FP6-2002-MOBILITY-5 ; FP6-2002-NMP-1 ; FP6-2002-NMP-2 ; FP6-2002-SCIENCE AND SOCIETY-1 ; FP6-2002-SCIENCE AND SOCIETY-2 ; FP6-2002-SME-1 ; FP6-2002-SME-2 ; FP6-2002-SPACE-1 ; FP6-2002-SSP-1; FP6-2002-TRANSPORT-1 ; FP6-2002-TREN-1 ; FP6-2003-INNOV-1 ; FP6-

Kaynak: <http://www.fp6.org.tr/>

Tablo 8 ise kabul edilen projeler içinde KOBİ'lerin katılımını göstermektedir. Nitekim tüm alanlarda kabul edilen projeler içinde KOBİ'lerin toplam katılımcı sayısı içindeki oranı %22,34'dür ve bu oran %18,71 olan başvurucular içindeki orandan daha yüksektir. Kabul edilen içinde KOBİ katılımcıların en yüksek olduğu alan %87,50'lik oranla KOBİ'lerin Dâhil Olduğu Yatay Araştırma Faaliyetleri olmuştur. Bu oran %71,43'lik katılım oranından çok daha yüksektir. Burada KOBİ başvuruların bu alanda kaliteli olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Bu alandan sonra KOBİ'lerin kabul edilmiş projeler içindeki en yüksek oranı %66,67 ile Yaşam Bilimleri, Genom Bilim ve Sağlık için Biyoteknoloji olmuştur. Oysa bu alana KOBİ başvurusu tüm katılımcılar içinde %15,13 olmuşken kabul edilmiş projeler içindeki KOBİ katılımı ile karşılaştırıldığında 4 kat daha azdır. Ancak KOBİ'lerin başvuruda bulunduğu ama başarıya ulaşamadığı alanlarda bulunmaktadır. Havacılık ve Uzay, Gıda Kalitesi ve Güvenliği Bilgi, Temelli Toplumda Yurttaşlık ve Yönetişim, Ortak Çağrı, Eşgüdüm Faaliyetlerine Destek İnsan Kaynakları ve Mobilite, Araştırma Altyapıları, Bilim ve Toplum alanları KOBİ'lerin kabul edilmiş projeleri içerisinde olmadığı alanlardır. Ancak bunlardan Bilim ve Toplum ile Eşgüdüm Faaliyetlerine Destek alanlarına hiç başvuru yapılmadığı da göz önünde tutulmalıdır.

6.ÇP özellikle KOBİ'lerimize yeni ortaklarla tanışma ve ortak proje üretme fırsatı sunarken uzun vadede yeni pazarlara açılma olanağı da vermektedir. Bunun yanı sıra Türk araştırmacılar, AB'deki araştırmacılar ile birlikte araştırma yapma olanağı bulmaktadır. Ayrıca, bu program ve kurulan diğer uluslararası bağlantılar Türkiye Araştırma Alanıyla Avrupa Araştırma Alanı'nın bütünleşmesi, bilim-teknoloji-sanayi koşullarımızın AB koşullarıyla uyumlu hale getirilmesi yönünde olumlu bir etkiye sahiptir. (TUBİTAK, 2005; 6)

6.ÇP'nin yürütücüsü olan TÜBİTAK bazı projelere Türkiye adına ortak olarak da katılmaktadır. TÜBİTAK'ın Ortak Olarak Katıldığı, KOBİ'lere Yönelik 6.ÇP Projeleri:

- Tr-Access: Türkiye'deki araştırmacıların 6.ÇP'na katılımını teşvik etmek ve kolaylaştırmak için gerekli koşulları sağlamak amacıyla hazırlanmış bir projedir. Bu proje kapsamında sanayinin ve özellikle KOBİ'lerin katılımı desteklenmektedir.

Yaşam Bilimleri, Genom Bilim ve Sağlık için Biyoteknoloji alanında olanlar:

- SMEs go Life Sciences: KOBİ ve KOBİ gruplarının 6.ÇP kapsamındaki Yaşam Bilimleri ile ilişkili konularda başarılı katılımlarını desteklemektedir. Bu projenin hedefi 6.ÇP - Yaşam Bilimleri alanındaki katılımcı KOBİ veya KOBİ gruplarının sayısını ve kalitesini artırmaktır.
- LIFE ACC MENTOR: Projenin amacı 6.ÇP dâhilinde Yaşam Bilimleri alanında proje yazmaya yönelik eğitim vermektir. Bu amaç doğrultusunda danışmanlar yetiştirerek, kendi ülkelerindeki araştırıcı ve KOBİ'lere destek olmaları sağlanacaktır.

Bilgi Toplumu Teknolojileri alanında olanlar:

- IST-MENTOR+: Her türlü organizasyonun (KOBİ, KOBİ grupları, üniversite, ...) 6.ÇP kapsamındaki Bilgi Toplumu Teknolojileri ile ilişkili konularda başarılı katılımlarını desteklemektedir.
- IDEAL-IST 34 : 6.ÇP Bilgi toplumu teknolojileri konusunda kendilerine ortak arayan her türlü organizasyona (KOBİ, KOBİ grupları, üniversite, ...) ortak bulmalarında yardımcı olmayı hedefleyen bir projedir.

Havacılık ve Uzay alanında olanlar:

- START: Bu proje ile katılımcı Ülkelerden havacılık ve uzay alanında çalışan araştırmacı, üniversite, sanayi ve KOBİ'leri biraraya getirmek, ortak ve sürekli güncellenen bir veritabanı oluşturmak, 5 tane uluslararası konferans (Bulgaristan, Fransa, Litvanya, Malta ve Türkiye) düzenlemek ve her ay elektronik bülten çıkararak bilgi ve deneyimleri paylaşmak amaçlanmıştır.

Gıda Kalitesi ve Güvenilirliği alanında olanlar:

- SMEsforFOOD: Projenin amacı, 6.ÇP kapsamında Tarım-Gıda Alanında faaliyet gösteren KOBİ'leri büyük projelere (BP/MA) dâhil etmektir.
- CEC ANIMAL SCIENCE: Projenin amacı, üyelik süreci devam eden aday ülkelerin hayvancılık sektöründe faaliyet gösteren organizasyonlarının Gıda Kalitesi ve Güvenilirliği faaliyetlerine katılımını desteklemek ve kolaylaştırmaktır. Proje hayvancılığın her dalına odaklanmıştır: genetik, ıslah etme, beslenme ve yem üretimi, hayvan sağlığı ve refahı, et üretimi gibi...
- Rural Etinet: Proje, Çiftlikte gıda üretimi, Ormancılık / Ahşap zinciri, Ekosistem, Atık Yönetimi, Yeni/Alternatif Ürünler alanlarında faaliyet gösteren KOBİ veya Araştırma kuruluşlarını, oluşturulan şebeke ağı ile 6.ÇP dâhil etmeyi amaçlamaktadır.
- TrainNet Future: Bu proje, Gıda Kalitesi ve Güvenilirliği alanında, aday ülkelere ayrı bir önem vererek, araştırmacıları ve ulusal irtibat noktalarını 6.ÇP ile ilgili eğitmeyi amaçlayan bir projedir.

3.4.4.E-Avrupa+Girişimi, E-İçerik Programı

3.4.4.1.Genel Bilgiler

Avrupa Konseyi 10–11 Aralık 1999 tarihinde Helsinki'de düzenlenen toplantısında Avrupa Komisyonunca başlatılan ve Avrupa'yı herkes için gerçek bilgi toplumuna dönüştürmeyi hedefleyen E-Avrupa Girişimi kabul edilmiştir. Bu girişim AB'nin bilgi temelli ekonomiye verdiği önemin çok somut bir örneği olmuştur. Bu girişim çerçevesinde bir ilerleme raporu ve eylem planı sunmak kararı alınmıştır ve 19–20 Haziran 2000 tarihlerinde Faria'dan yapılan Konsey toplantısında Lizbon Stratejisi ve E-Avrupa Girişimi çerçevesinde hazırlanan E-Avrupa 2002 Eylem Planı kabul edilmiştir. Daha ucuz, daha hızlı, daha güvenli internet, insan kaynağına yatırım, internet kullanımının teşvik edilmesi başlıklarını kapsayan 2002 Eylem Planı hedeflediği başarıya ulaşmıştır. Bu kapsamda; hemen hemen tüm iş dünyası ve okullar internet erişimine kavuşmuş, internet erişimine sahip hane halkı sayısı üç katına çıkarılmış ve Avrupa dünyadaki en hızlı araştırma ağına sahip olmuştur. Fakat

internet kullanımı, erişim kadar hızlı bir gelişme gösterememiştir. Bu nedenle yeni politikalar, internet kullanımının yüksek kaliteli alt yapı, çekici servisler ve uygulamalar ile kurumsal yapıların değiştirilmesiyle arttırılmasına yönelmiştir. Bu politikaların sonucu olarak E-Avrupa 2005 Girişimi ortaya çıkmıştır. (<http://www.deltur.cec.eu.int>)

E-Avrupa 2005 Eylem Planının temel hedefleri şunlardır:

- E-Devlet, e-Eğitim ve e-Sağlık başta olmak üzere modern çevrimiçi hizmetlerin sunumu
- Dinamik e-İş ortamının yaratılması

11–12 Mayıs 2000 tarihlerinde Varşova'da yapılan Avrupa Bakanlar Konferansı'nda, Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri, 15 AB ülkesi tarafından Lizbon'da ortaya konulan stratejik hedefi benimsemiş; 15 AB ülkesinin eAvrupa ile ortaya koyduğu girişimin bir parçası olma konusunda uzlaşmış ve AB'nin politik kararlılığına destek olarak, belirtilen bu iddialı hedefe ulaşmayı denemek ve bundan yararlanılacak zemini genişletmek amacıyla, aday ülkeler olarak kendileri için “E-Avrupa benzeri bir Eylem Planı”nı hazırlamaya karar vermişlerdir. Hazırlanan Eylem Planı Haziran 2001'de Göteborg'da yapılan Avrupa Konseyi toplantısında kabul edilmiştir. E-Avrupa+ adı verilen bu girişim, E-Avrupa'nın öncelikli amaçlarını ve hedeflerini yansıtmakta ve aday ülkelerin özel durumlarına yönelik 57 adet eylem sunmaktadır. E-Avrupa gibi, E-Avrupa+ Eylem Planı da, aday ülkelerin ekonomilerinin yenilenmesinin ve modernizasyonunun hızlandırılmasını, kurumsallıklarının ve yeteneklerinin artırılmasının desteklenmesini, genel rekabet güçlerini geliştirmeyi amaçlamakta, bu yönde aday ülkelerin özel durumlarını gözönüne alan eylemler sunmaktadır ve E-Avrupa girişimi temel hedeflerine aday ülkelerin üyeler ile arasındaki açığın kapatılması için “bilgi toplumunun temel yapı taşlarını oluşturma çalışmalarının hızlandırılması” adlı bir başlık daha eklenmiştir. (<http://www.bilgitoplumu.gov.tr>)

Avrupa Komisyonu, Şubat 2001'de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Malta ve Türkiye'ye, bu ortak eylem planının oluşturulmasında diğer aday ülkelere katılmaları

için davette bulunmuştur. Türkiye bu girişime aynı yıl içerisinde taraf olmuştur. AB'nin iktisadi alanda yürüttüğü en önemli proje olan E-Avrupa Girişimi ve bununla bağlantılı olarak aday ülkeler tarafından başlatılan E-Avrupa+ Girişimi ile Türkiye, bilgi toplumu olma yolunda yürüttüğü çalışmaları hızlandırmıştır. E-Avrupa Girişimi kapsamında bu girişimi desteklemek ve işleyişini hızlandırmak amacıyla yeni programlar oluşturulmuş ve mevcut programlar bu amaçla yeniden düzenlenmiştir. Bu programlardan biri olan E-İçerik Programı özellikle KOBİ'lerin yararlanması amacıyla yöneliktir.(<http://www.bilgitoplumu.gov.tr>)

3.4.4.2. E-İçerik Programı

E-İçerik Programı, E-Avrupa Girişiminin bir parçasıdır "İnternet kullanımının teşvik edilmesi" başlıklı üçüncü hedef çerçevesinde değerlendirilmektedir.

E-İçerik Programı, Avrupa sayısal içeriğinin üretilmesini, kullanımını ve yaygınlaştırılmasını desteklemek amacıyla oluşturulmuş bir programdır. İçeriğin Avrupa'ya yönelik ya da Avrupa ile ilgili bir içerik olması, hâlihazırda sayısallaştırılmış olması ya da program hedeflerine uygun olarak sayısal hale getirilmesi, üretilmesi, kullanımı ve yaygınlaştırılması ile, AB üyesi (aday ülkeler de dâhil olmak üzere) ülke vatandaşları ya da genel olarak kullanıcıları açısından kendi alışkanlıklarına (dil, gelenek, kültür vs.) uygun şekilde üretilmiş, anlaşılabilir ve kullanılabilir olmasını hedeflemektedir. (<http://econtent.dpt.gov.tr>)

Program sağladığı mali yardımlarla sayısal içerik pazarında yer alan kuruluşları ve özellikle KOBİ'leri desteklemektedir. E-İçerik Programı'ndan yararlanabilen kuruluşlar:

- Kamu Kurum ve Kuruluşları,
- Üniversiteler,
- Özel sektör kuruluşları (KOBİ'ler dâhil),
- STK

Programa başvurabilecek proje tipleri aşağıdaki gibidir:

- *Tanıtım Projeleri:* Tanıtım projeleri, proje ortaklarının ilgili faaliyet alanının amaçlarını sergilemek için ortak sonuçlara yönelik olarak gerçekleştirdikleri projelerden oluşmaktadır. Faaliyet alanına bağlı olarak bu projeler, Avrupa uluslararası içerik pazarının gelişimine yardımcı olacak somut bilgi ürünlerini ya da hizmetlerini veya bilgi altyapısının iyileştirilmesine yönelik bir girişimi de içerebilir. Proje maliyeti 2,5 milyon avro'yu geçemez ve ortalama proje maliyeti 1,5 milyon avro'dur.
- *Fizibilite Projeleri:* Genellikle 6–9 ay süreli daha küçük ölçekli projelerden oluşmaktadır. Yeni fikirlerin denenmesi ve uygulama öncesi olabilirlik ve değerlendirme için bir fikir vermeye yönelik projelere kaynak sağlamaktadır. Bu projelerin, ortakları ve getirisi belirlenmiş uygulanmaya hazır somut projelere yol göstermesi beklenmektedir Tanıtım projeleri ile doğrudan bir ilişkisi olmamakla birlikte, fizibilite projelerinden alınan sonuçlarla tanıtım projeleri hazırlanabilmektedir. Proje maliyeti 200 bin avro'dan az tutmaktadır.
- *Diğer Tahsisatlar:* Bu alandaki projeler bir ya da birden çok faaliyet alanı ile ilgili olabilmektedir. En iyi uygulamaların paylaşımı, ağ oluşturma, bilinçlendirme ve yaygınlaştırma faaliyetleri, sektörel web taşıyıcıları, çeşitli projeleri bir araya toplama gibi yatay konulara yönelik projeler desteklenmektedir.

DPT, E-İçerik Programı'nın Türkiye'deki ulusal temas noktası olarak görev yapmaktadır.

2001–2005 yılları arası dönemi kapsamakta olan eContent Programına Türkiye'nin katılımına ilişkin mutabakat zaptı 10.02.2003 tarihinde imzalanmıştır. Programın toplam bütçesi 100 milyon avro olarak belirlenmiştir. Türkiye'nin, E-İçerik Programı'na katılım çerçevesinde 2002 için 60,000 avro, 2003 için 450,000 avro, 2004 için ise yine 450,000 avro katkı payı ödemesine karar verilmiştir. Ancak program dahilinde gelinen nokta ile ilgili güncel veriler bulunmamaktadır.

3.4.5.Cinsiyet Eşitliği Programı

AB düzeyinde, 5'inci eylem dönemi içerisinde olan topluluk programının amacı kısaca eşitlik hükümlerinin topluluk politikalarında ilerlik kazanması, istihdam, mesleki eğitim, terfi ve çalışma ve işe giriş koşulları bakımından eşit muamele sağlanmasıdır. Bu programa Türkiye, 2004 yılında bütçesinden 30 Bin avro karşılığı pay ayırmış ve bu programı uygulamaya 01.01.2004 tarihinde başlamıştır. Türkiye'deki programdan sorumlu kurum Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'dır. (<http://www.deltur.cec.eu.int/>)

Bu program, ekonomik, siyasal, sosyal ve sivil hayatın tüm alanlarındaki cinsiyet eşitsizlikleri ile mücadeleye katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bir taraftan cinsiyet eşitliği konusunu doğrudan yada dolaylı etkileyen tüm Topluluk kararlarında bir eşitlik politikası izlemek, diğer yandan kadınlar için özel önlemler almak gibi özel bir hedefe sahiptir. Koordinasyona dayalı faaliyetler geliştirmek, bu alanda tüm toplum kesimlerini bilinçlendirmeyi hedefleyen kampanyalar yapmak, bu konuda bir veri tabanı kurmak ve taraflarla ortak projeler yapmak bu programın diğer önemli amaçlarındandır.

Önerilen bu çerçeve strateji her birinin farklı fonksiyonel hedefleri olan birbiriyle bağlantılı beş faaliyet içermektedir. Bunlar;

- Ekonomik Hayat,
- Eşit Katılım ve Temsil,
- Sosyal Haklar,
- Sivil Yaşam ile
- Cinslerin Roller ve Önyargılar başlıklı faaliyet alanlarıdır.

Program, cinsiyet eşitliği konusunda çalışan tüm kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşlarına açık olmakla birlikte, üye devletler, yerel ve bölgesel idareler, cinsiyet eşitliği konusunda çalışan kurum ve kuruluşlar, sosyal ortaklar (işçi ve işveren organizasyonları), sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve araştırma enstitüleri, ulusal istatistik ofisleri, medya, bireyler de programa katılabilir. (<http://ab.calisma.gov.tr>)

Türkiye, Program kapsamında 20 Temmuz 2004 tarihinde Brüksel’de yapılan 9’uncu Komite Toplantısına katılmıştır. Böylece program kapsamındaki faaliyetlere ilk kez katılım sağlanmıştır. Bu toplantıda 2005 yılı içerisinde Türkiye’de ulusal düzeyde olmak üzere bir seminer yapılması kararı alınmış AB Komisyonu bu seminer için 20 bin avro maddi destek sağlayacağını bildirmiştir. 2004 Aralık ayı içerisinde buna ilişkin Hibe Anlaşmasının imzalanmıştır. Anlaşmanın 26 – 27 Mayıs 2005 Tarihlerinde Elazığ’da AB’nde Cinsiyet Eşitliği ve Ülkemize Yansımaları konulu seminer gerçekleştirilmiştir. (<http://ab.calisma.gov.tr>)

3.4.6. AB Bölgesel Kalkınma Programları Hibe Programı

AB Mali İşbirliği kapsamında yürütülen bölgesel kalkınma programlarında, belirlenen öncelik alanlarında, hibe programı uygulamasıyla projeler desteklenmektedir. Hibe Programları, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından yönetilmekte olup, ihale süreci Merkezi Finans ve İhale Birimi tarafından yürütülmektedir.

Bölgesel Kalkınma Programı kapsamında hibeden yararlanabilmek için Finanse edilmesi talep edilen faaliyetlerin ilgili bölgesel program kapsamındaki illerin sınırları içinde yürütülmesi koşuluyla, kar amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlar başvuruda bulunabilmektedir. AB’nin KOBİ’lere verdiği önem neticesinde KOBİ ise doğrudan gelir artırıcı nitelikte olmaması koşuluyla bu hibelerden yararlanabilmektedir.

Program dâhilinde; doğal çevrenin korunması, yönetimi ve geliştirilmesine yönelik projeler, yerel önceliğin kollektif hareket etme kültürünün geliştirilmesine yardımcı olacak projeler ve KOBİ’lere özel olarak da KOBİ’lerin desteklenmesine yönelik projeler hibe olanağı bulmaktadır.

Tarım, imalat sanayi ve hizmetler sektörlerindeki KOBİ'lerin ihtiyaçlarına hitap edecek ve programın uygulandığı bölgenin ekonomisinin güçlendirilmesine; rekabet gücünün artırılmasına yönelik yenilikçi, gelir ve istihdam artırıcı projeler;

- KOBİ'lerin geliştirilmesine yönelik danışmanlık ve eğitim faaliyetleri,
- Pazarlama girişimleri, fuar ve tanıtım faaliyetleri,
- Tarımsal ürünlerin pazarlanmasına yönelik faaliyetler,
- Turizmde gelir getirici, marka yaratıcı yenilikçi girişimler,
- Teknoloji transferi ve yenilik yaratma, İnsan kaynakları geliştirme programları olarak özetlenebilir.

Verilen desteklere baktığımızda, KOBİ'lerin desteklenmesi önceliğindeki projelere verilebilecek hibe miktarı; en fazla 100.000 avro'dur. Başvuruda bulunacak KOBİ'lerin genelde yüzde 50 finansman katkısında bulunmaları (özkaynak) gerekmektedir.

3.4.6.1.Doğu Anadolu Kalkınma Programı (DAKP) (Bitlis, Hakkâri, Muş, Van)

3.4.6.1.1.Programın Amaçları

Türkiye'nin AB'ne uyum sürecinde AB-Türkiye Mali İşbirliği kapsamında katılım öncesi fonlardan yararlanmak üzere, ülke politikalarına uyumlu olarak hazırlanan DAKP, TRB 2 Bölgesini oluşturan Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van illerini kapsamaktadır. DPT koordinasyonunda yürütülmekte olan Program; yenilikçi bölgesel politika ve planlama yaklaşımlarını uygulamaya yönelik olarak merkezde ve bölgede kapasite oluşturmak üzere ve bölgenin sürdürülebilir kalkınması için yenilikçi bölgesel yaklaşımlara örnek oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır.

AB MEDA fonundan desteklenen Programın Spesifik Finansman Anlaşması 05 Ağustos 2003 tarihinde Avrupa Komisyonu ve Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanmış olup AB söz konusu Programa 45 milyon avro hibe kaynak tahsis etmiştir. Programın uygulanmasına 16 Şubat 2004 tarihinde başlanmıştır.

Program, Türkiye'nin katılım öncesi mali işbirliği ve ulusal hedefleriyle uyumlu olarak, bölgesel gelişme projelerinin uygulanması için bölgede kapasite oluşturulması suretiyle sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmayı desteklemeyi ve bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarını azaltmayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamda DAKP'nin hedefleri:

- AB'nin standartlarında bütünleşmiş bölgesel gelişme programı hazırlama ve uygulama kapasitesinin oluşturulması,
- Gelecekte uygulanacak diğer bütünleşmiş bölgesel gelişme programları için deneyim kazanılması,
- Gelişme için gerekli sinerjiyi elde etmek amacıyla disiplinler arası yaklaşımın teşvik edilmesi,
- Bölgede ekonomik ve sosyal gelişmeye katkı sağlayabilecek acil faaliyetlerin desteklenmesi,
- Yerel aktörlerin yatırım ve kaynak katılımı için teşvik edilmesi,
- Kırsal kesim için gelir getirici faaliyetlerin desteklenmesi,
- Bölgedeki KOBİ'lerin desteklenmesi ile yeni iş alanları yaratılması,
- Doğal ve kültürel varlıkların korunması,
- Turizmde gelir getirici faaliyetlerin desteklenmesi ve
- Özellikle kadınlara yönelik sosyal hizmetlerin kalitesinin artırılması olarak belirlenmiştir.

Bu hedeflere ulaşmak için, katma değeri ve diğer etkileri bakımından sürdürülebilir uygulamalar desteklenmektedir. Program çalışmaları ve uygulamaların, paydaşlarla yoğun görüş alışverişinde bulunularak, şeffaflık ve eşitlik ilkeleri gözetilerek gerçekleştirilmesi öngörülmüştür.

3.4.6.1.2. Programın Öncelik Alanları ve Bütçesi

DAKP'nda; tarım ve kırsal kalkınma, KOBİ desteği, turizm ve çevre ile sosyal gelişme olmak üzere 4 öncelik alanı ve kapasite oluşturma bileşeni bulunmaktadır.

Tarım ve Kırsal Kalkınma: Tarım ve Kırsal Kalkınma bileşeninin genel hedefi program bölgesinde kırsal alanlarda yaşayan insanların ve kuruluşların kapasitelerinin (bilgi ve becerilerinin) iyileştirilmesine ve çiftçilerin, kırsal toplulukların ve tarımsal/kırsal kuruluşların gelirlerinin artırılmasına katkıda bulunmaktır.

Turizm ve Çevre: Turizm ve Çevre Bileşeni'nin genel amacı; çevre kalitesini, kültürel/tarihi mirası ve turizm sektöründe gelir getirici faaliyetleri geliştirmek suretiyle program bölgesinde sürdürülebilir çevre ve turizm kalkınmasını teşvik etmektir.

Sosyal Gelişme: Sosyal Gelişme Bileşeni'nin genel amacı, mevcut yaklaşımların ve yeni etkin hizmetler ve yönetim tekniklerinin geliştirilmesi suretiyle sosyal hizmetler alanında kapasite kullanımının artırılmasıdır. DAKP Sosyal Kalkınma Bileşeni çerçevesinde aşağıdaki mağdur/dezavantajlı grupların sosyal koşullarının iyileştirilmesine yönelik projeler desteklenecektir.

Kapasite Geliştirme: Entegre bir bölgesel kalkınma programını aşağıdan yukarıya bir kalkınma yaklaşımı ile gerçekleştirmek üzere, Bölgesel Kalkınma ve Araştırma Enstitüsü oluşturulması ya da bölgede kurulacak Kalkınma Ajansı'nın desteklenmesi hedeflenmektedir. Bu kurumların, paydaşların kapasitelerinin artırılmasına yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri vermesi öngörülmektedir.

KOBİ'lerin Desteklenmesi: KOBİ Bileşeninin amacı: yeni kurulan işletme sayısının artırılması, mevcut işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanması, istihdamın artırılması, iş hayatına ilişkin bilgi, beceri ve prensiplerin daha iyi anlaşılması ve özümsemesidir.

KOBİ bileşeni kapsamında 8,5 milyon avro değerinde hibenin yöredeki KOBİ'lere kullandırılması planlanmıştır. Hibe için mevcut işletmelerin yanı sıra yeni kurulmuş işletmeler de başvuru yapabilmektedir. Hibe için başvuracak KOBİ'lerin Başvuru Rehberinde belirtilecek diğer şartlara uyması gerekmektedir (Belirli sayıda işçi çalıştırmak, Ticaret Odasına kayıtlı olmak gibi). Prensip olarak, KOBİ'lerin resmi kayıtlı olmaları ve şirket merkezinin veya en azından tesislerinin hedef bölge

içerisinde bulunması gereklidir. Teklif çağrısı başvuru rehberinde tarif edilen istisnalar dışında, tüm sektörlerdeki yatırımlar hibeden faydalanabilmektedir.

Bir proje için verilebilecek maksimum hibe tutarı 100.000 avro'dur. Hibe almaya hak kazanan KOBİ'lerin asgari yüzde 50 eş finansman sağlaması gerekmektedir.

Programa toplam AB Katkısı 45 milyon avro'dur. Program dahilinde ödenecek toplam ulusal katkı MEDA kapsamında olup ayrıca katkı ödenmeyecektir.

Tablo 9: DAKP Bütçesi

	AB Katkısı milyon avro
Teknik Yardım	5.00
Tarım ve Kırsal Kalkınma (hibe programı)	17.00*
KOBİ (hibe programı)	8.50
Turizm ve Çevre (hibe programı)	7.50
Tatvan Atıksu Arıtma Tesisi Yapım	2.00*
Sosyal Kalkınma (hibe programı+mobil sağlık ünitesi alımı)	2.50
Bölgesel Araştırma ve Kalkınma Enstitüsü Kurulması	1.50
Performans	1.00
Toplam	45.00

*Programın belirtilen kalemleri arasında değişiklik yapılması öngörülmüştür.

Kaynak: www.dpt.gov.tr

3.4.6.1.3. Program Dâhilinde Geline Aşama

Programın yereldeki uygulama ve koordinasyonunu sağlamak üzere Van ilinde Şubat 2004'de Program Koordinasyon Merkezi kurulmuştur. Program kapsamındaki teklif çağruları ve ihale süreçlerinin AB kurallarına göre uygulanmasında Program Koordinasyon Merkezine ve potansiyel faydalanıcılara destek olmak üzere

Uluslararası uzmanlardan oluşan bir Teknik Yardım Ekibi hizmet ihalesi sonucunda seçilmiş ve 16 Şubat 2004’de bölgede göreve başlamıştır.

9 Mayıs–12 Temmuz 2005 tarihleri arasında 4 ilde ve 22 ilçede bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri programlanmıştır. Eğitim toplantıları kapsamında; hibe programları tanıtılmış, proje hazırlamaya yönelik olarak başvuru formunun doldurulması, bütçe ve mantıksal çerçevenin hazırlanması, KOBİ’ler için iş planı hazırlanması ve küçük ölçekli altyapı projeleri için fizibilite çalışmaları ile Çevresel Etki Değerlendirmesi hazırlıklarına ilişkin eğitimler verilmiştir.

Tablo 10: DAKP bilgilendirme günlerine ve eğitime katılım

Bilgilendirme Toplantıları		Eğitim Faaliyetleri	
Yer	Adet	Yer	Adet
Bitlis	120	Tarım ve Kırsal Kalkınma	1109
Hakkari	203	KOBİ	423
Muş	151	Turizm Çevre	186
Van	247	Sosyal Gelişme	225
TOPLAM	721	TOPLAM	1943

Not: Sadece eğitimlere düzenli olarak katılıp, sertifika almaya hak kazananların sayısı temel alınmıştır.

Kaynak: www.dpt.gov.tr

Programa ilişkin teklif çağrısı 19 Nisan 2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak potansiyel başvuru sahipleri için proje hazırlama süreci başlatılmıştır. Aşağıda Programın dört bileşeninin son başvuru tarihleriyle birlikte alınan proje sayıları şu şekildedir:

Tablo 11: 19 Nisan 2005 Tarihindeki Teklif Çağrısı Geçerli Başvuru Sayısı

Bileşenler	Son Başvuru Tarihi	Başvuru Sayısı
Tarım ve Kırsal Kalkınma	25 Ağustos 2005	345
KOBİ	25 Temmuz 2005	120
Turizm ve Çevre	12 Ağustos 2005	140
Sosyal Gelişme	14 Temmuz 2005	110
Toplam		717

Kaynak: www.dpt.gov.tr

Tablo 11’de da görüldüğü gibi teklif çağrılarını kapsamında toplam 717 geçerli başvuru yapılmış olup, bunların 120 adedi KOBİ’lerden gelmiştir.

Projelerin teknik değerlendirmesi devam etmektedir. Değerlendirmelerin tamamlanmasının ardından başarılı bulunan proje listesi Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonunun onayına sunulacak ve bu onayı müteakip Merkezi Finans ve İhale Birimi ile başarılı proje sahipleri arasında sözleşme imzalanacaktır.

Program Kapsamındaki Diğer Faaliyetlere bakarsak, 4 adet Mobil Sağlık Ünitesi Alımı için hazırlanan ihale dosyası Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu’na onay için gönderilmiştir. Tatvan Atıksu Arıtma Tesisi Yapımına dair ihale dosyası hazırlanarak Merkezi Finans ve İhale Birimine onay için gönderilmiştir.

3.4.6.2.TRA2 (Ağrı, Ardahan, İğdır, Kars), TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat), TR52 (Karaman, Konya) ve TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli) Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı

3.4.6.2.1.Programın Amaçları

TRA2, TR72, TR52 ve TRB1 Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı; Ağrı, Ardahan, Bingöl, Elazığ, İğdır, Karaman, Kars, Kayseri, Konya, Malatya, Sivas, Tunceli ve Yozgat olmak üzere toplam 13 ili kapsamaktadır. Hazırlık çalışmalarına 2004 yılının ilk çeyreğinde başlanan söz konusu program, 2004 yılı Mali İşbirliği Programlaması kapsamındadır. Finansman Anlaşması Ocak 2005 itibarıyla Avrupa Komisyonu ve Türk Hükümeti tarafından imzalanmıştır.

Program, AB PHARE kuralları çerçevesinde desteklenecek olup, bütçesi, 70 milyon avro'su AB desteği ve 20,67 milyon avro'su ulusal bütçe katkısı olmak üzere 90,67 milyon avro'dur. Bu miktarın 8 milyon avro'su programın uygulama faaliyetlerinde (tanıtım toplantıları, eğitim programları, teklif çağrıları vb.) Program Uygulama Birimlerine destek verecek Türk ve yabancı uzmanlardan oluşan Teknik Yardım Ekibi için ayrılmıştır.

Teknik Yardım İhalesi için onay süreci Merkezi Finans ve İhale Birimi ve Avrupa Komisyonu Delegasyonunda devam etmektedir.

Programın genel amacı, Ön Ulusal Kalkınma Planında ekonomik ve sosyal uyum kapsamında desteklenmesi öngörülen Düzey 2 bölgelerinde ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmanın yanısıra merkezi ve bölgesel düzeyde proje uygulama kapasitesini artırmaktır.

3.4.6.2.2.Programın Öncelik Alanları ve Bütçesi

Programda belirlenen beş öncelik alanı vardır. Öncelik alanları şunlardır:

1. Tarım ve hayvancılık
2. Yerel kalkınma girişimleri
3. KOBİ'ler

4. Küçük ölçekli altyapı
5. Kapasite geliştirme:
  - Proje uygulamasını desteklemek üzere teknik yardım hizmeti alınması,
  - İdari yapıların güçlendirilmesi.

Programın öncelikleri içinde KOBİ'lere özel bir alan bulunmaktadır; bu öncelik tarım, imalat sanayi ve hizmet (turizm dâhil) sektörlerinde yer alan, büyüme ve yeni iş imkânları yaratma potansiyeline sahip küçük, orta ve mikro ölçekli işletmelerin ihtiyaçlarına hitap edecektir. KOBİ destek programı ile ilgili Düzey 2 bölgelerindeki işletmelerin yeniliklere uyumu, modernizasyonu ve girişimcilik kültürünün güçlendirilmesi yoluyla bölgelerdeki şirketlerin rekabet gücünün geliştirilmesi ve işgücü arzının ve gelirinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu işletmelere yönetim ve teknoloji danışmanlığı ve yatırım desteği sağlanması ve bunların rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda hibeden faydalanacak projeler için, faydalanıcı tarafından asgari yüzde 50 eş finansman sağlanması gerekli olup, proje başına verilecek azami hibe miktarı PHARE kuralına göre 100.000 avrodur.

Tablo 12: TRA2, TR72, TR52 ve TRB1 Bölgesel Kalkınma Programı Bütçesi

Programın Öncelik Alanları	AB Desteği (milyon €)	Türkiye Katkısı (milyon €)	Toplam (milyon €)
Tarım ve Hayvancılık	Bu öncelik alanında, Teknik Yardım Ekibi bütçesine ayrılan miktarın büyük bölümü kullanılarak yoğun eğitim programları düzenlenecektir.		
Yerel Kalkınma Girişimleri	13.28	4.42	17.7
KOBİ'ler	18.37	6.13	24.50
Küçük Ölçekli Alt Yapı	29.60	9.87	39.47
Teknik Yardım	8.00		8.00
Yönetim Yapılarına Destek	0.75	0.25	1.00
Toplam	70.00	20.67	90.67

Kaynak: www.dpt.gov.tr

3.4.6.2.3. Program Dâhilinde Geline Aşama

Program kapsamındaki Düzey 2 bölgelerinde Hizmet Birlikleri* kurulmuştur. Programın ana dokümanında, Hizmet Birlikleri bünyesinde Program Uygulama Birimleri oluşturulması ve bu birimlerin merkezde DPT ile işbirliği içerisinde Programın AB kurallarına uygun şekilde etkin yürütülmesinden sorumlu olması öngörülmüştür.

Programın uygulanacağı bölgelerde yeterli kapasitenin oluşturulması, söz konusu bölgesel kalkınma programından istenen sonuçların alınabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda; DPT Müsteşarlığı tarafından bahse konu Hizmet Birlikleri personeline yönelik olarak, Türkiye’de uygulanmakta olan bölgesel kalkınma programları, AB-Türkiye Mali İşbirliği, Merkezi Olmayan Uygulama Sistemi (DIS), hibe mekanizması, AB bölgesel politika yaklaşımları ve ilkeleri, AB normlarında proje hazırlanması, sunulması, yürütülmesi ve raporlanması konularında 25 Temmuz - 4 Ağustos 2005 tarihleri arasında bir eğitim programı düzenlenmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı yetkilileri ve uzmanlarının katılımı ile ayrıca, Eylül ayı içinde Karaman, Kayseri, Konya, Sivas, Yozgat, Ağrı, Kars, Elazığ ve Malatya, Iğdır ve Ardahan, Tunceli ve Bingöl’de Teklif Çağrısı öncesi ön bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir.

Programın Teknik Yardım İhalesinin hazırlığı ile ilgili olarak, teknik yardım ihalesi teknik şartnamesi taslağı hazırlanmıştır. İhale sürecinin sonuçlanmasının ardından 2006 yılı ilk çeyreğinde Programın uygulanmasına teknik destek sağlayacak olan Türk ve yabancı uzmanlardan oluşan teknik yardım ekibinin bölgelerde

---

* **Orta Anadolu Kalkınma Birliği**, (Kayseri, Sivas, Yozgat): İçişleri Bakanlığının 22.7.2004 tarih ve 62116 sayılı yazısı üzerine 3.8.2004 tarih ve 2004/7726 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla kurulmuştur.

Serhat İlleri Kalkınma Birliği (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars): İçişleri Bakanlığının 2.4.2004 tarih ve 62063 sayılı yazısı üzerine 12.4.2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararıyla kurulmuştur.

Doğu İlleri Kalkınma Birliği (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli): İçişleri Bakanlığının 2.12.2004 tarih ve 62215 sayılı yazısı üzerine 13.12.2004 tarih ve 2004/8226 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuştur.

Konya ve Karaman İlleri Kalkınma Birliği (Karaman, Konya): İçişleri Bakanlığının 22.7.2004 tarih ve 62116 sayılı yazısı üzerine 3.8.2004 tarih ve 2004/7726 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla kurulmuştur

faaliyete geçmesi planlanmaktadır. Hibe teklif çağrılarının yayınlanması çalışmaları sürmektedir.

3.4.6.3. Tr82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop), Tr83 (Amasya, Çorum, Samsun, Tokat) Ve Tra1 (Bayburt, Erzincan, Erzurum) Düzey 2 Bölgeleri Bölgesel Kalkınma Programı

3.4.6.3.1. Programın Amaçları

DPT koordinasyonunda yürütülmekte olan ‘TR82, TR83 ve TRA1 Düzey 2 Bölgeleri Bölgesel Kalkınma Programı’; Amasya, Bayburt, Çankırı, Çorum, Erzincan, Erzurum, Kastamonu, Samsun, Sinop ve Tokat olmak üzere toplam 10 ili kapsamaktadır. Söz konusu program, 2003 yılı Mali İşbirliği Programlaması kapsamında Avrupa Komisyonu ve Türk Hükümeti tarafından onaylanmış olup, programın toplam bütçesi 52,33 milyon avro’dur.

Programın amacı, ilgili Düzey 2 bölgelerinde:

- Yerel kalkınma girişimleri için bir hibe programını,
- KOBİ’ler için bir hibe programını,
- Küçük ölçekli altyapının desteklenmesi amaçlı bir hibe programını,
- Proje uygulamasını destekleyecek bir teknik yardım hizmetini uygulamaya koymaktır.

3.4.6.3.2. Program Bileşenleri ve Bütçesi

Tr82 (Çankırı, Kastamonu, Sinop), Tr83 (Amasya, Çorum, Samsun, Tokat) ve Tra1 (Bayburt, Erzincan, Erzurum) Düzey 2 Bölgeleri Bölgesel Kalkınma Programının dört bileşeni vardır. Bu bileşenler:

1. **Yerel Kalkınma Girişimlerinin Desteklenmesi:** Yerel kalkınma girişimlerinin desteklenmesi önceliği, hedef alınan bölgelerde kamu kuruluşu olmayan ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla, mahalli idareler ve

yerel yönetimler tarafından uygulanacak küçük ölçekli müdahalelere destek sağlamaktadır.

2. **Küçük Ölçekli Altyapı:** Bu öncelik altında sadece mahalli idare ve yerel yönetimlerin, yaşam kalitesinin artırılmasına katkı sağlayan küçük ölçekli altyapıları desteklenmektedir.
3. **Teknik Yardım:** Bu öncelik ile tüm programın sağlıklı bir şekilde uygulanması için, merkezi ve bölgesel düzeydeki kurumlara ve yerel paydaşlara yönelik toplantıların organizasyonu, eğitimlerin düzenlenmesi ve programın etkin bir şekilde uygulanması için teknik yardım sağlanması hedeflenmektedir.
4. **KOBİ'lere Destek:** Bu öncelik; tarım, imalat sanayi ve hizmetler sektörlerindeki KOBİ'lerin ihtiyaçlarına yöneliktir. KOBİ destek programı kapsamında, yerel şirketlerin rekabet gücünü geliştirecek faaliyetler desteklenmektedir. Bu öncelik alanındaki faaliyetlerle, KOBİ'lere fiziksel yatırım kaynaklarının sağlanması; işletme eğitimi, danışmanlık ve bilgiye daha iyi ulaşım gibi hizmetler vasıtasıyla insan kaynaklarının ve yönetiminin güçlendirilmesi, girişimcilik faaliyetlerinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Desteklenen faaliyetler aşağıda belirtildiği gibidir:
  - Teknoloji transferi ve yenilik yaratma,
  - Yönetim ve organizasyon geliştirme,
  - Finans yönetimi,
  - Pazarlama ve reklâm (ihracat için irtibatlar kurulması dâhil),
  - İnsan kaynaklarının geliştirilmesi.

Bu hibe programından faydalanacak olanlar; hizmet, tarım, turizm ve imalat sektörleri dâhil, ekonominin tüm sektörlerinde faaliyet gösteren özel kişilere ait KOBİ'lerdir. Prensip olarak, KOBİ'lerin resmi kayıtlı olmaları ve şirket merkezinin veya en azından tesislerinin hedef bölge içerisinde bulunması gereklidir. Teklif çağrısı başvuru rehberinde tarif edilen istisnalar dışında, tüm sektörlerdeki yatırımlar hibeden faydalanabilmektedir.

Projeler için, faydalanıcı tarafından asgari yüzde 50 finansman katkısı sağlanması gerekli olup, proje başına verilecek azami hibe miktarı 100.000 avro'dur.

Tablo 14: Tr82, Tr83 ve Tra1 Bölgesel Kalkınma Programı Bütçesi

Programın Öncelik Alanları	AB Desteği (milyon €)	Türkiye Katkısı (milyon €)	Toplam (milyon €)
Yerel Kalkınma Girişimleri	7,4	2,46	9,86
KOBİ'ler	11,1	3,7	14,8
Küçük Ölçekli Alt Yapı	18,5	6,17	24,67
Teknik Yardım	3,0		3,0
Toplam	40,0	12,33	52,33

Kaynak: www.dpt.gov.tr

3.4.6.3.3. Program Dâhilinde Geline Aşama

Teknik yardım sözleşmesinin İngiliz Scott Wilson Kirkpatrick & Co. Ltd. Firması liderliğindeki konsorsiyum ile 24 Mart 2005 tarihinde imzalanmasını takiben 4 Nisan 2005 tarihinde Kastamonu'da yapılan başlangıç toplantısı ile Teknik Yardım Ekibi göreve başlamıştır. Programa ilişkin teklif çağrısı 4 Mayıs 2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak potansiyel başvuru sahipleri için proje hazırlama süreci başlatılmıştır.

Teklif çağrısı kapsamında, 10 ilde ve 15 ilçede bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmiş ve bölge de proje hazırlanması için bir bilinç oluşturulmaya çalışılmıştır.

Tablo 14: Tr82, Tr83 ve Tra1 Bölgesel Kalkınma Programı Bilgilendirme Günlerine ve Eğitimlere Katılım

Bölgeler	Bilgilendirme Toplantıları				Eğitim Faaliyetleri			
	Yerel		Küçük		Yerel		Küçük	
	Kalkınma		Ölçekli		Kalkınma		Ölçekli	
	Girişimleri	KOBİ	Altyapı	1.To plam	Girişimleri	KOBİ	Altyapı	2.To plam
TR 83 (Samsun)	500	509	383	1392	181	192	132	505
TR 82 (Kastamonu)	235	321	415	971	99	138	201	438
TR A1 (Erzurum)	216	370	274	860	208	98	197	503
Toplam	951	1.200	1.072	3.223	488	428	530	1.446

Kaynak: www.dpt.gov.tr

Açılan çağrılara katılıma bakarsak, son teslim tarihleri itibarıyla, Yerel Kalkınma Girişimleri Hibe Programı altında 423, KOBİ Hibe Programı altında 373 ve Küçük Ölçekli Altyapı Hibe Programı altında 254 olmak üzere toplam 1050 proje önerisi başvuru sahipleri tarafından Merkezi Finans ve İhale Birimi'ne iletilmiştir. Tablo 14'de de görüldüğü gibi KOBİ'lerin başvuru sayısı hiç de azımsanmayacak miktardadır.

Tablo 15: 4 Mayıs 2005 Tarihli Teklif Çağrısına Başvuru Sayısı

Bileşenler	Başvuru Sayısı
Yerel Kalkınma Girişimleri Hibe Programı	423
KOBİ	373
Küçük Ölçekli Altyapı Hibe Programı	254
Toplam	1050

Kaynak: www.dpt.gov.tr

Başvuru sürelerinin tamamlanmasının ardından projelerin değerlendirilmesi aşamasına geçilmiştir. Değerlendirme süreci Merkezi Finans ve İhale Biriminin koordinasyonunda devam etmektedir.

3.4.6.4.TR 90 Düzey 2 Bölgesi (DOKAP) Kalkınma Programı (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon)

2005 Yılı Mali İşbirliği Programlamasına; ÖnUlusal Kalkınma Programı (ÖÜKP)'nda belirlenen 12 öncelikli Düzey 2 Bölgesinden biri olan TR90 Düzey 2 Bölgesinde uygulanmak üzere bir bölgesel kalkınma programı önerilmiştir. Program, bir hibe programı olarak tasarlanmıştır. Programın temel amaçlarından biri, Türkiye'nin görece az gelişmiş bölgelerinden biri olan ve ÖÜKP kapsamındaki 12 öncelik alanından biri olarak belirlenen TR 90 Bölgesinde bir kalkınma programı uygulamaktır.

Hazırlık çalışmaları devam eden söz konusu programın uygulamasının 2006–2008 döneminde gerçekleşmesi öngörülmüştür. Bütçesi ve bileşenleri henüz müzakere aşamasındadır. 3 ayrı öncelik alanında hibe programları uygulanması planlanmaktadır. Söz konusu Programda tasarlanan öncelik alanları şunlardır:

- Yerel Kalkınma Girişimleri
- KOBİ'ler
- Turizm ve Çevre Altyapısı

Program hazırlık aşamasında olduğu için daha detaylı ve güncel bilgiye ulaşılamamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANKET VE SONUÇLARI

Anket çalışması, Ege Bölgesi Otomotiv Sanayi alanında faaliyet gösteren KOBİ'lere AB programları hakkında bilgi düzeyleri ve bu programlara katılımlarını ölçmek amacı ile yapılmıştır. Anket 63 ayrı firmadan yöneticilere uygulanmıştır. 3 katılımcının verileri 5.sorudaki çalışan sayısına “250 üzeri” şıkkını işaretlediği için anketten çıkarılmıştır.

Anket çalışması, Ege Bölgesi otomotiv sanayiinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin AB KOBİ politikası ve KOBİ'lerin yararlanabileceği programlar ve fonlar hakkındaki bilgi yetersizlikleri ve fon almadaki yetersizliklerinin nedenlerine ulaşmayı ve AB programları hakkında danışabilecekleri kuruluşların tanınırlığını ölçmeyi hedeflenmiştir.

Anket çalışmasında otomotiv yan sanayinin seçilmesinin nedeni; otomotiv sanayinin KOBİ'de imalat sanayini yansıtmaması, otomotiv yan sanayisinin tek başına bir sektör büyüklüğünde olması ve otomotiv çok parçadan oluşan makine olduğu için yan sanayisinin KOBİ'lerin üretim yapmasına uygun olması, Türkiye'de bu sektörün son yıllardaki hızla gelişmesi ve ümit vermekte olan bir sektör olması ve anketin kolay ulaşılabilirliği olmuştur.

4.1.Anket Sonuçları

Tablo 16:Anketi Yanıtlayanların Profili

	Frekans	Yüzde
Müdür	43	72,00%
Müşteri temsilcisi.	8	13,00%
Yönetici Asistanı	2	3,00%
Bilinmiyor	7	12,00%

Anketi yanıtlayanların %72'sinin Yönetici düzeyinde olması anketin doğru kitle tarafından yanıtlandığı ve şirket hakkındaki bilgilerinin yeterli düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 17:Anketi Yanıtlayan Firmaların Kuruluş Yıllarına Durumu

	Frekans	Yüzde
1935-1955	4	6,00%
1956-1975	6	10,00%
1975-1995	31	52,00%
1996-2006	17	28,00%
Bilinmiyor	2	4,00%

Anketi yanıtlayanların şirketlerin yalnızca %30'u son on yılda kurulmuştur. %70'si ise en az 10 senelik bir deneyime sahiptir. Bu da onların şirket yapılanmalarını ve organizasyon şemalarını tamamlamış olmaları için yeterli bir süre olarak düşünülmüştür.

Tablo 18:Şirket Türü Profili

	Frekans	Yüzde
Anonim	15	25,00%
Limited	37	62,00%
Adi	6	10,00%
Kollektif	2	3,00%

Anketi yanıtlayanların % 62'si Limited, % 25'i Anonim, % 10'u Adi ve %3'ü Kollektif firmalar olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 19:Firmada Çalışanların Sayısı

	Frekans	Yüzde
0-9	14	23,00%
10-49	30	50,00%
50-249	14	23,00%
250<	2	4,00%

Anketi yanıtlayanların % 23'ü 1 ile 9 kişi arası personel yine %23'ü 50 ila 249 personel çalıştırırken, % 50'lik oranla en baskın grup 10 ila 50 kişi arasında personel çalıştırmaktadır.%4'lük grup ise 250'den fazla personel çalıştırmakta bu sebeple KOBİ tanımlamasının dışında kalmaktadırlar.

Tablo 20:Departman Sayısına Göre Şirketler

	Frekans	Yüzde
1-3	13	22,00%
4-6	27	45,00%
7-9	20	33,00%

Anketi yanıtlayan firmaların %22'si 1 ila 3 arası değişen farklı departmana sahip olduklarını belirtirken %45'i 4 ila 6 arası, %33'ü ise 7 ila 9 arası farklı departmana sahip olduğunu söylemiştir. Böylece anketi yanıtlayan firmaların organizasyon şemaları hakkında bilgi edinilerek % 78'sinin 4 ve üzeri departmana sahip olduğu gözlenmiştir. 7 ve üzeri departmana sahip olanların oranının 3'te bir oranında olması anketi yanıtlayan KOBİ'lerin kurumsallaşma derecesini daha net göstermektedir.

Tablo 21:Firmalarda Akrabalık Bağı Olan Çalışan Sayısı

	Frekans	Yüzde
1-4	23	38,00%
5-8	3	5,00%
9-12	4	7,00%
Yok	30	50,00%

Anketi yanıtlayanların %50'si aile şirketi olmadığını belirtmiştir. Aile şirketi olan diğer %50'lik kesim içinden 1 ila 4 arası aile mensubunun firma içinde görev yaptığı KOBİ'lerin oranı %38, 5–8 arası aile mensubunun firma içinde görev yaptığı KOBİ'lerin oranı %5, 9–12 arası aile mensubunun firma içinde görev yaptığı KOBİ'lerin oranı %7 olmuştur.

Anketi yanıtlayan firmalardan 51 tanesi yani %85'i uluslararası ticaret yaptığını ve 9 tanesi yani % 15'i ise yapmadığını belirtmiştir.

Tablo 22:Uluslararası Ticarete Aracı Kullanımı

	Frekans	Yüzde
Kendi	30	50,00%
Aracı	15	25,00%
Her ikisi	9	15,00%
Bilinmiyor	6	10,00%

Anketi yanıtlayanların %50'si uluslararası ticareti kendi üzerinden yaptığını belirten şıkkı işaretlerken %25'i aracı kurum üzerinden ticaret yaptığını belirten şıkkı işaretlemiştir. Her iki şıkkı birden işaretleyenlerin oranı %15 olurken, hiç işaretlemeyenlerin oranı % 10'dur. Önceki soruya uluslar arası ticaret yapmadıklarını işaretleyenlerin sayısı ile bu soruya verilenlerin oranı birbirini tutmamaktadır. %5'lik bir sapma söz konusudur.

Tablo 23:Avrupa Birliği Bilgi Düzeyi

	Frekans	Yüzde
1	5	9,00%
2	11	18,00%
3	22	36,00%
4	15	25,00%
5	7	12,00%

Anketi yanıtlayanların % 9'u Avrupa Birliği ile ilgili bilgi düzeyine 1 puan verirken %18'nin 2 puan %36'sı 3 puan vermiştir. Bu da göstermektedir ki bilgi düzeylerini 3 ve üzeri işaretleyenlerin sayısı %72'dir. Anketi yanıtlayanların %37'si AB ile ilgili bilgi düzeylerin yüksek olduğunu düşünmektedir.

Anketi yanıtlayan firmaların 28'i yani % 47'si AB'nin KOBİ'lerin yararlanabileceği AB fonlarından haberdar olduklarını belirtirken 32 tanesi yani %53'ü ise haberdar olmadıklarını işaretlemiştir.

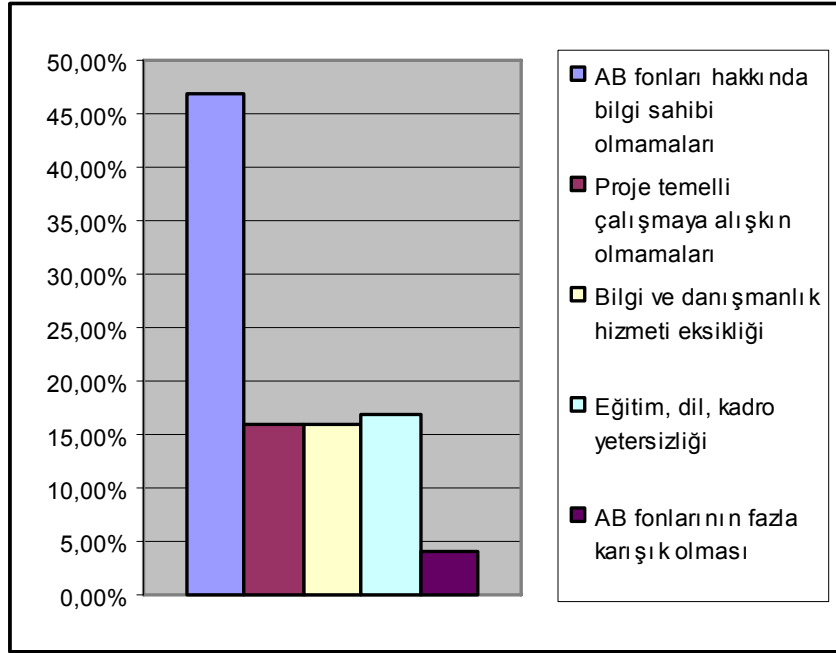
Anketi yanıtlayanların %80'i yani 48'i AB fonlarından destek almak için başvuruda bulunmadığını belirtirken %20'si yani 12'si başvuruda bulunduğunu belirtmiştir.

Anketi yanıtlayanların %93'ü yani 56'sı AB fonlarından destek almamışken %7'si yani 4'ü destek aldığını belirtmiştir.

Anketi yanıtlayanların %20'si AB'den fon almak için başvuruda bulunduğunu beyan ederken fon almayı başaranların oranı %7 olmuştur. Bu da başvuruların %35'inin fon almayı başardığını gösterir ki bu yüksek bir oran olarak görülebilir.

Anketi yanıtlayanların %75'i yani 45 'i AB fonlarından destek almak için başvuruda bulunmuş bir KOBİ'den haberdar olduğunu, %25'i yani 15'i ise bu konuda bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Şekil 2:KOBİ'lerin AB Desteklerinden Yararlanmama Nedenleri

Anketi yanıtlayanların %47'si KOBİ'lerin AB desteklerinden yararlanamama nedenleri arasında AB fonları hakkında bilgi sahibi olmamalarını gösterirken %17'lik oranla proje yazıp uygulayacak gerekli eğitim ve dil yeterliliği olan kadroya sahip olmamaları neden olarak göstermiştir. Destek alamama nedenlerinde %16'lık bir kesim Proje temelli çalışmaya alışık olmamaları ve bu konuda bilgi ve danışmanlık hizmeti verecek bir kurum duymamış olmaları gelmektedir. Yanıt verenlerin %4'ü ise AB fonlarına başvurunun fazla karışık olmasını neden olarak göstermiştir.

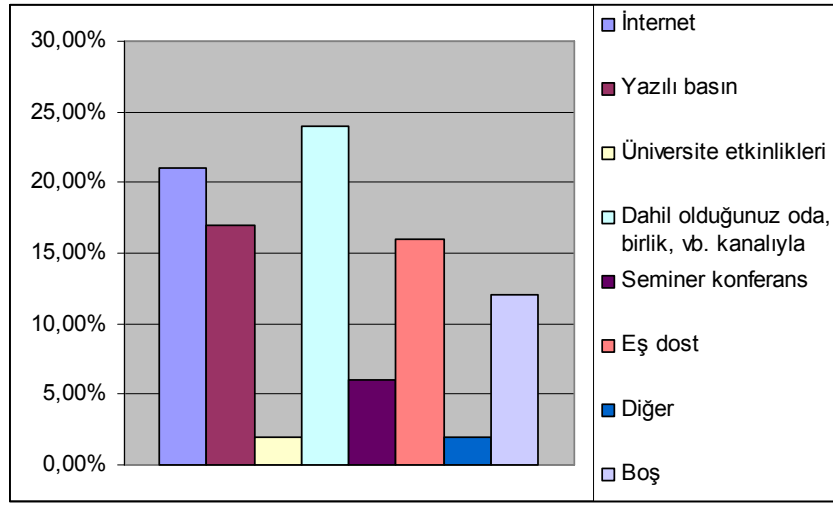
Bu soruya verilen cevaplar da göstermektedir ki KOBİ'ler AB fonları hakkında yeterli bilgiye sahi olmamalarını AB fonlarına başvuramamaları önündeki en büyük engel olarak görmektedirler.

Anketi yanıtlayanların %67'si yani 40'ı devlet desteklerinden haberdar olduğunu belirtirken %33'ü yani 20'si haberdar olmadığını belirtmiştir.

16 soru ile 11. sonunun cevaplarına baktığımızda devlet desteklerinden haberdar olma oranının AB fonlarından haberdar olma oranından yüksek olduğunu

görmekteyiz. Arada %20'lik bir fark bulunmaktadır. Yine de devlet desteklerinin geçmişi ve AB fonlarının yeni bir kavram olduğu düşünülürse farkın çok da anormal olmadığı ortadadır. Hatta devlet desteklerinden haberdar olmama oranının daha yüksek çıkması beklenebilirdi.

Şekil 3:Devlet Desteklerinden Haberdar Olma Yolları

KOBİ'lerin devlet desteklerinden ne yolla haberdar olduğunun test edildiği soruda anketi yanıtlayanların %24'ü haberdar olmada en önemli aracın dâhil olduğu oda ve birlik kanalıyla olduğunu söylemiştir. %21'lik oranla internet yoluyla haberdar olma ikinci en önemli araçtır. Yazılı basın ve eş dost yoluyla haberdar olma %17 ve %16'lık paylarla onları takip etmektedir. Soruya yanıt verenlerin %6'sı Seminer ve konferanslar yoluyla haberdar olduklarını belirtirken %2'lik bir kesim üniversite etkinliklerinin haberdar olma yolları arasında en az bilineni olarak gözümüze çarpmaktadır. Yine %2'si diğer seçeneğini işaretlemiştir. Anketi yanıtlayanların %12'si ise hiçbir şıkkı işaretlememiştir.

Anketi yanıtlayanların %73'ü yani 44'ü devlet desteklerinden faydalanmadığını söylerken % 27'si yani 16'sı yararlandığını beyan etmiştir.

Soru 13 ile soru 18'in yanıtlarını karşılaştırdığımızda anketi yanıtlayanların devlet desteklerinden yararlanma oranı ile AB fonlarından destek alama oranını

karşılaştığımızda devlet desteklerinden yararlanma oranının çok daha yüksek olduğunu görmekteyiz.

Anketi yanıtlayanların %53'ü yani 32'si AR-GE yatırımı olmadığını söylerken %47'si yani 28'i AR-GE yatırımı olduğunu beyan etmiştir. %47 AR-GE yatırımı olumlu bir orandır. Elbette bunun çok daha yükseltilmesi gereklidir ve gerek devlet destekleri gerekse AB fonlarının en büyük amacı AR-Ge yatırımlarını desteklemektir.

Anketi yanıtlayanların %47'si yani 28'i AR-Ge yatırımı yolu ile ürettiği bir üründen ticari kazanç elde ettiğini belirtirken böyle bir kazanç sağlayamayanların oranı %53 yani 32 dir.

19.soru ile karşılaştığımızda AR-GE yatırımı yapanların bunu ticari kazanca aynı oranda çevirdikleri gözlemlenmektedir.

21. soruya firmaların 51'i hayır 9'u evet yanıtını vermişlerdir. Anketi yanıtlayanların %85'i üniversite ile işbirliğinde bulunmadıklarını belirtirken, üniversite ile işbirliğinde bulduklarını söyleyenlerin oranı % 15' dir.

Üniversite ile işbirliğinde bulduklarını söyleyenlerin oranının çok düşük olduğu gözlemlenmektedir. Oysa AB fonlarından yararlanmak için üniversite-sanayi işbirliği kilit rol oynamaktadır. AR-GE'yi kendi bünyelerinde yapamayacak KOBİ'ler için ortak araştırmaların üniversitelerde yapılması desteklenmektedir. Burada üniversite-sanayi arasında işbirliği yoksunluğu göze çarpmaktadır. 17. soruda da KOBİ'lere sağlanan devlet desteklerinden haberdar olma yıllarından en az bilineni üniversite etkinlikleri olarak işaretlenmiştir. Bu sonuç sadece anket sonuçlarına dayandırılmamaktadır. KOBİ'lerle yapılan görüşmelerde de doğrudan başvurularında da üniversiteden destek göremediklerini beyan etmişlerdir.

Firmaların çalışanlarını güncel eğitimlerle destekleyip desteklemediklerini ölçmeyi amaçlayan soruda anketi yanıtlayanların %78'i yani 47'si firma tarafından

çalışanların sektörle ilgili güncel eğitimlerin alınmasının sağlandığını beyan ederken gerekli eğitimlerin alınmadığını belirtenlerin oranı %22 yani 13'tür. Çalışanlarının eğitime destek veren firmaların yeniliğe daha yatkın olacağı ve AB ile ilgili süreci daha yakından takip edebileceği açıktır.

Anketi yanıtlayanların %92'si yani 55'i gibi büyük bir oranla firmalar sektörel fuar ve toplantılara katıldıklarını belirtirken fuar ve toplantılara katılmadıklarını belirtenlerin oranı %8 yani 5 olmuştur.

Tablo 24:AB Programlarının Duyulma Oranı

	Frekans	Yüzde
1-2	26	43,00%
3-4	6	10,00%
5-6	3	5,00%
0	25	42,00%

Anketi yanıtlayanların %43'ü soruda verilen KOBİ'lerin yararlanabileceği programlardan en fazla 1 ve 2 tanesini duyduğunu belirtirken %10'u bu programlardan 3 ile 4 tanesini duyduğunu, %5'i ise 5 ve 6 tanesini duyduğunu bildirmiştir. Tüm şıkları işaretleyen hiçbir KOBİ olmazken yanıtlayanların %42'sinin hiçbir programı bilmediği ortaya çıkmıştır.

Tablo 25:KOBİ'lere Yardımcı Kurumlardan Yararlanma

	Frekans	Yüzde
KOBİNET	14	22,00%
IRC-EGE	2	3,00%
Avrupa Birliği Bilgi Merkezi (ABM)	5	8,00%
Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi (ABİGEM)	14	22,00%
TR-Access	0	0,00%
Hiçbiri	34	45.00%

25. Soruda, %22'lik oranla KOBİNET ve ABİGEM yarar sağlayan kuruluşlar olarak işaretlenmişlerdir. Bu iki kurum KOSGEB bünyesinde faaliyet göstermektedir. %8'lik oranla ABM' ler ve %3'lük oranla IRC'lerden yararlanılmaktadır. Türkiye'de IRC'ler 2 adet olmasına rağmen anketi yanıtlayanların daha rahat hatırlaması için parantez içine EGE Bölgesinde faaliyet gösteren IRC-Ege yazılmıştır.

KOBİ'lerin hiç yararlanmadıklarını belirttikleri şık ise TR-Access olmuştur. Bu kurum ve projelerden haberdar değilim diyenlerin oranı ise %45 gibi çok yüksek bir oran olmuştur.

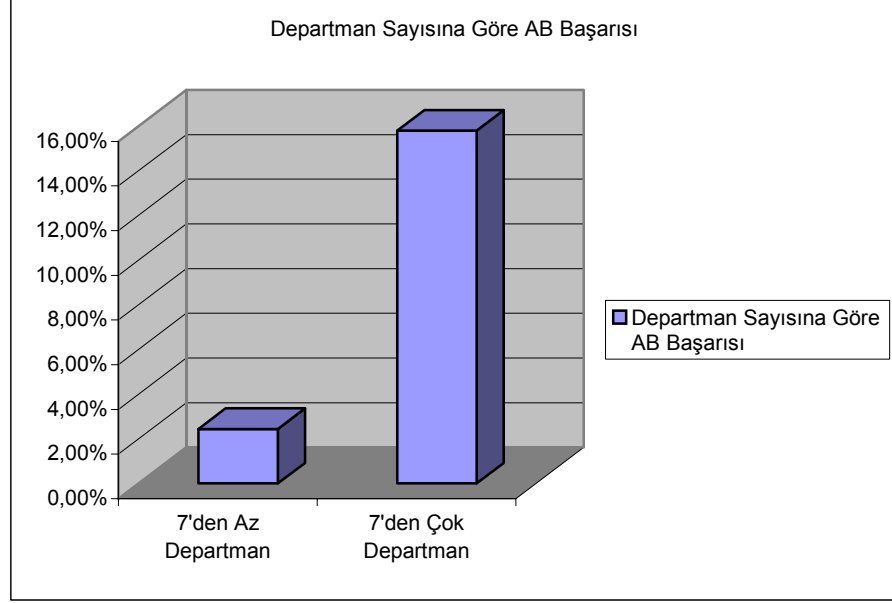
Genel olarak denebilir ki araştırmaya konu olan KOBİ'ler onlara yardımcı olmak amacıyla kurulmuş kuruluşlardan da haberdar değildirler. Bu sebepten 15. soruya AB fonlarından yararlanamama nedeni olarak AB fonları hakkında bilgi sahibi olmamalarının gösterilmesi çok normaldir.

Tablo 26: AB Fonlarına Başvurma ve Başarılı Olma İle Aile Şirketi Olup Olmamanın Etkisi

	AB fonlarına başvuru	AB fonlarına kabul
Aile şirketi	6	0
Aile şirketi değil	6	4

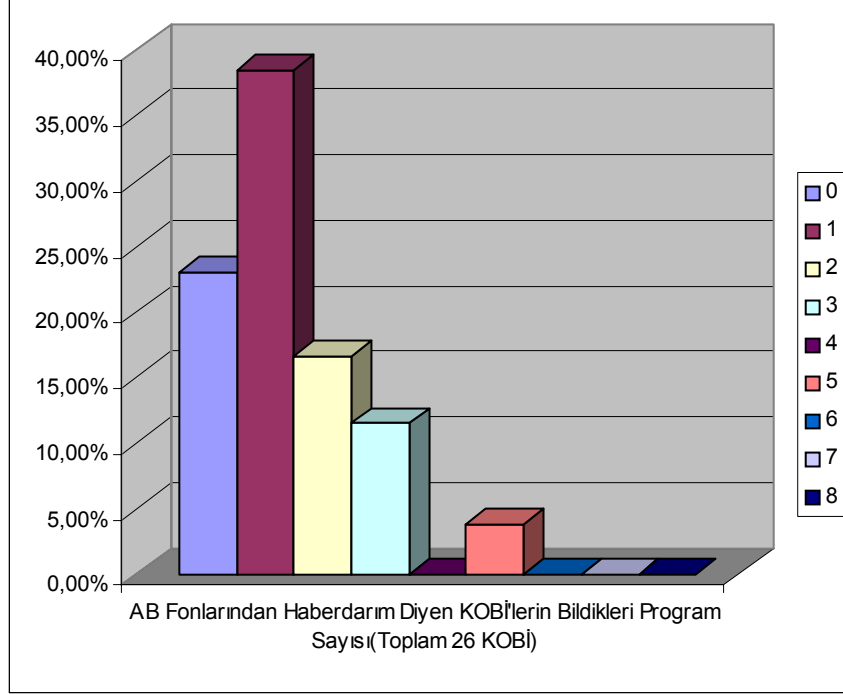
AB fonlarına başvurma ve başarılı olma ile aile şirketi olup olmamanın ilişkisinin araştırıldığı anket sonuçlarına göre yapılan başvurulardaki başarı oranı aile şirketi olmayanlarda aile şirketlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Şekil 4: Departman Sayısına Göre AB Fonlarında Başarılı Olma

Anket sonuçlarına göre 7 ve üzeri departmana sahip olanların AB fonlarını kazanmadaki başarısını incelediğimizde şirketlerin farklı departmanlara ayrılıp daha kurumsallaşmış bir yapıya sahip olmaları ankete konu olan KOBİ'lerin AB fonlarından yararlanmalarında kesinlikle pozitif etki yapmıştır.

Şekil 5 : AB Fonlarından Haberdarım Diyen KOBİ'lerin Bildikleri Program Sayısı

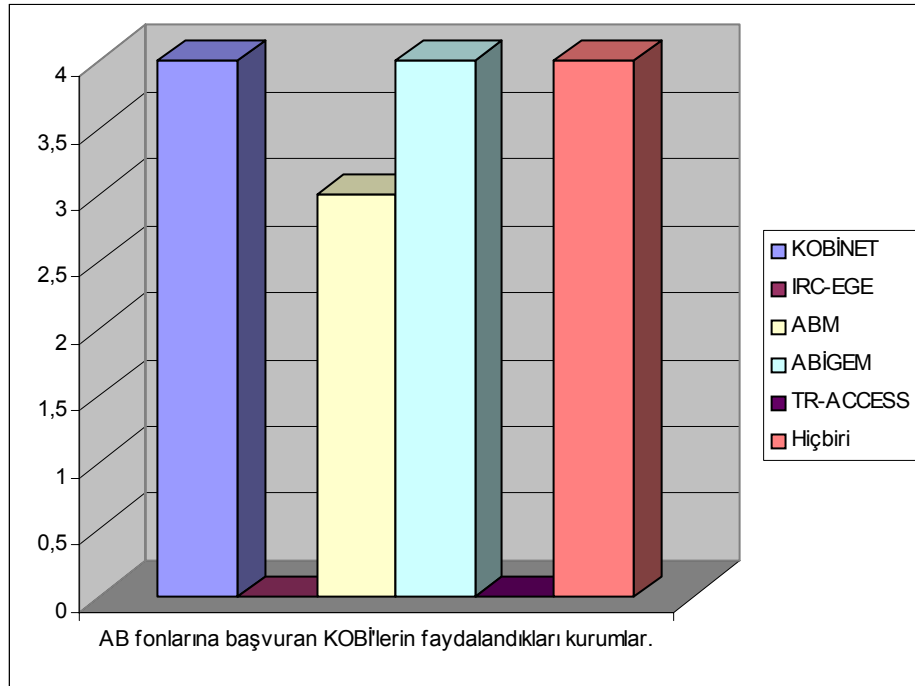
Tablo 27: AB Fonlarından Haberdarım Diyen KOBİ'lerin Bildikleri Program Sayısı

	Yüzde
0	23,08%
1	38,46%
2	23,08%
3	11,54%
4	0
5	3,85%
6	0
7	0
8	0

Ankette, AB fonlarından haberdar olduğunu ileri sürenlerin AB fonlarından kaç tanesini bildiğinin ölçüldüğü soruya verdikleri yanıtlara göre AB fonlarından haberdarım diyenlerin AB programlarından haberdar olmadıkları saptanmıştır. AB

fonlarının KOBİ'lere olanaklar sunanlarının listelendiği soruda kaç tane işaretledikleri bu bize bu konuda bilgi sahibi olduğunu ileri sürenlerin gerçekte haberdar olup olmadıklarını göstermiştir. AB fonlarının listesinden en çok bir tanesini bildiğini işaretleyenlerin sayısı yaklaşık % 40 olmuştur. Bu araştırma bize KOBİ'lerin konuyu yüzeysel olarak bildikleri ama inceleyip araştırmadıkları AB'nin onları doğrudan etkileyen konularda bilgili olmadıklarını göstermektedir. Burada yanıt verenlerin AB fonlarından değil AB'nin fon verdiğinden haberdar oldukları ortaya çıkmıştır. Ancak bu fonların ne olduğunu da araştırmadıkları ortadadır.

Şekil 6 : AB Fonlarına Başvuran KOBİ'lerin Faydalandığı Kurumlar

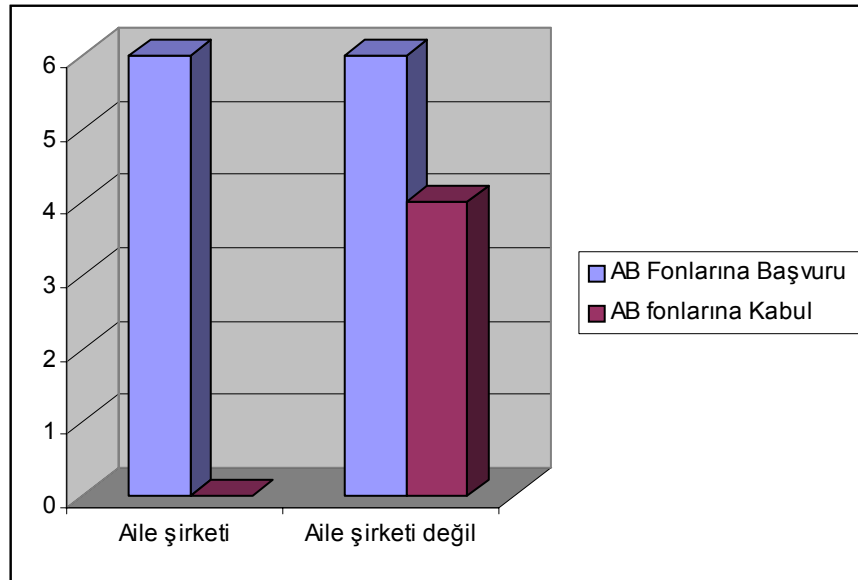

Tablo 28 : AB Fonlarına Başvuran KOBİ'lerin Faydalandığı Kurumlar

	Frekans	Yüzde
KOBİNET	4	27,00%
IRC-EGE	0	0
ABM	3	19,00%
ABİGEM	4	27,00%
TR-ACCESS	0	0
Hiçbiri	4	27,00%

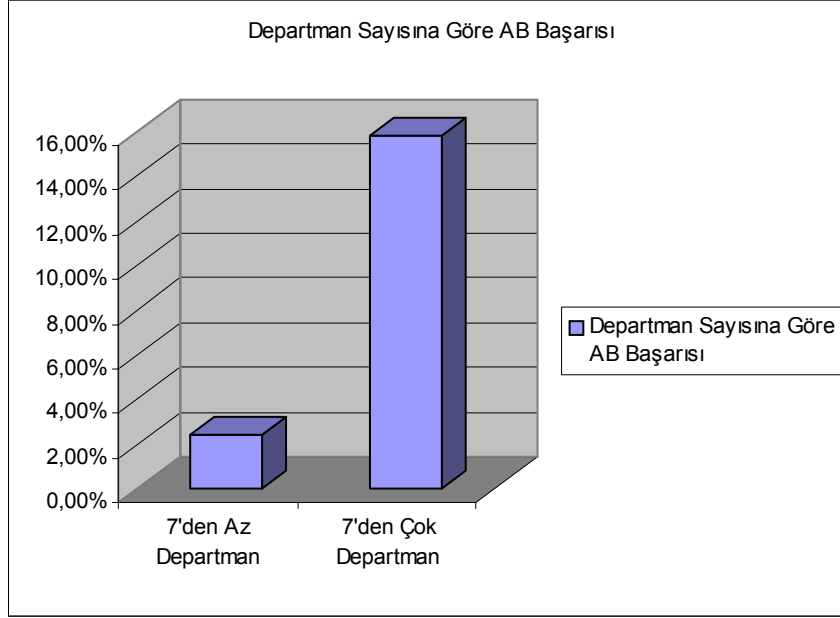
Ankette, AB fonlarından yararlanmak için başvuruda bulunan KOBİ'lerin, KOBİ'lere yardım etmek amacıyla kurulmuş kurumlardan en çok hangisinden yararlandıkları saptanmak istenmiş ve anket sonuçlarına göre KOBİ'lerin en çok ABİGEM ve KOBİNET'ten ABM'lerden yararlandıkları ancak IRC ve TR-Access'den hiç yararlanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hiçbirinden yararlanmadığını belirtenlerin sayısı en çok yararlanan kurumlar ile eşit oranda işaretlenmiştir. Hiç işaretlenmeyen programların 6.Çerçeve Programı projesi olmalarından dolayı diyebiliriz ki başvuruda bulunan KOBİ'lerin 6.çerçeveye başvurmuş olmaları az bir ihtimaldir. Ayrıca AR-GE nin gerek başvurulara gerekse başvuruların kabul edilmesinde etkisi olmadığını gösteren sonuçlar bu veriyle uyumaktadır. Ayrıca bu sonuç aynı zamanda KOBİ'lere yardım amaçlı kurulan bu kuruluşlardan yararlanmaksızın başarı kazanıldığını da göstermektedir. KOBİ'lerimiz bu kurumlardan gereği gibi yararlanmamışlardır.

Şekil 7: AB Fonlarına Başvurma ve Başarılı Olmada İle Aile Şirketi Olup Olmamanın Etkisi

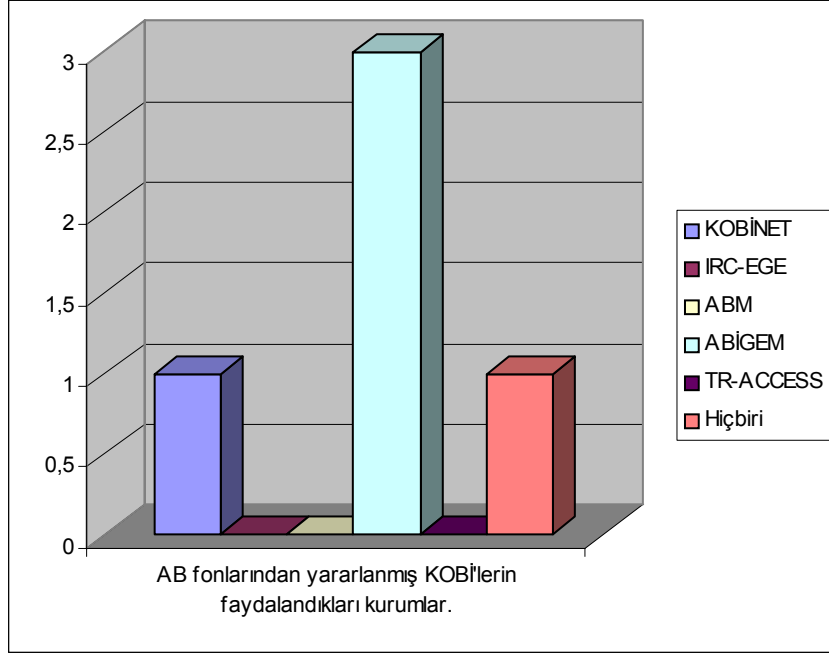
AB fonlarına başvurma ve başarılı olmada ile aile şirketi olup olmamanın etkisinin araştırıldığı anket sonuçlarına göre yapılan başvurulardaki başarı oranı aile şirketi olmayanlarda aile şirketlerine göre daha yüksektir.

Şekil 8: Departman Sayısına Göre AB Fonlarında Başarılı Olma

Anket sonuçlarına göre 7 ve üzeri departmana sahip olanların AB fonlarını kazanmadaki başarısını incelediğimizde şirketlerin farklı departmanlara ayrılıp daha kurumsallaşmış bir yapıya sahip olmaları AB fonlarından yararlanmalarında kesinlikle pozitif etki yapmıştır.

Şekil 9: AB Fonlarından Yararlanmış KOBİ'lerin Faydalandıkları Kurumlar

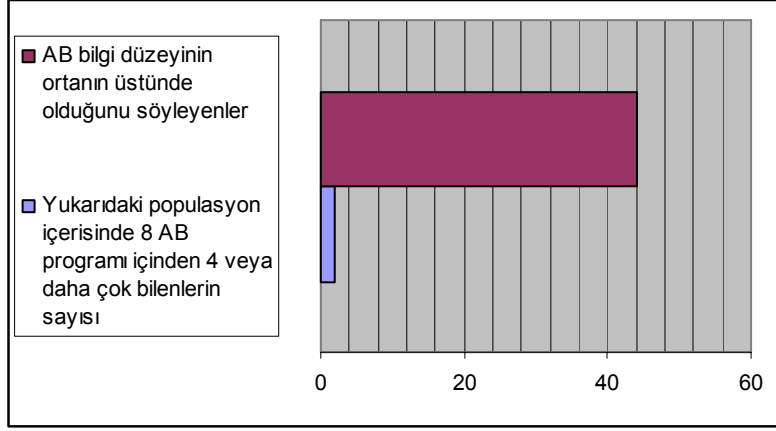

Tablo 29: AB Fonlarından Yararlanmış KOBİ'lerin Faydalandıkları Kurumlar

	Frekans	Yüzde
KOBİNET	1	20,00%
IRC-EGE	0	0,00
ABM	0	0,00
ABİGEM	3	60,00%
TR-ACCESS	0	0,00
Hiçbiri	1	20,00%

AB fonlarından yararlanmış KOBİ'lerin faydalandıkları kurumların araştırıldığında projeleri fon almaya hak kazanmış KOBİ'lerin yararlandıkları kurumlar; KOBİNET ve daha çok ABİGEM olmuştur. Hatta AB fonlarından yararlananlardan bir tanesinin bu kurumlardan hiçbirinden haberdar olmadığı ortaya çıkmıştır. Genel olarak AB fonlarına başvuran ve kazanan firmaların bu kurumlardan yararlanmalarının başarılarında direk bir etki saptanamamışlardır. KOBİ'ler bu kurumlardan yeterince haberdar değildir.

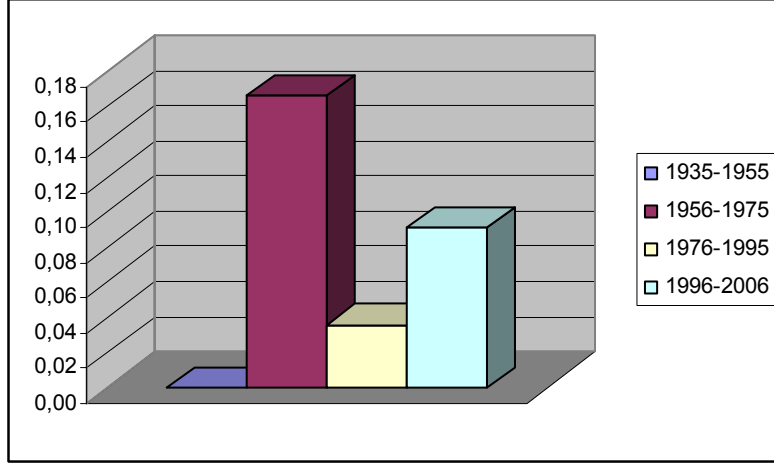
Şekil 10: AB Bilgi Düzeyine Orta ve Üzeri Arasında Puan Verenlerin AB Programlarından Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

AB bilgi düzeyine orta ve üzeri arasında puan verenlerin AB Programlarından hakkındaki bilgi düzeylerinin ölçüldüğü anket sonuçlarına göre Avrupa Birliği ile ilgili bilgi düzeyine 3 den fazla puan veren 44 kişiden sadece 2 tanesi AB Programlarından 4 ve üstü seçenek işaretleyebilmişlerdir. Yani AB hakkındaki bilgi düzeylerine 5 üzerinden 3 ve üzeri not verenlerin KOBİ'lerin yararlanabileceği AB fonlarından haberdar olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu da KOBİ'lerimiz AB ile ilgili sadece kulaktan dolma siyasi veya genel konularda bilgi sahibi olup gerçekte kendilerini doğrudan etkileyen veya etkileyecek düzenlemeler ve politikalar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve AB ile olan gelişmeleri kendi sektörleri ile ilgili değil daha genel olarak izledikleri ortaya çıkmaktadır.

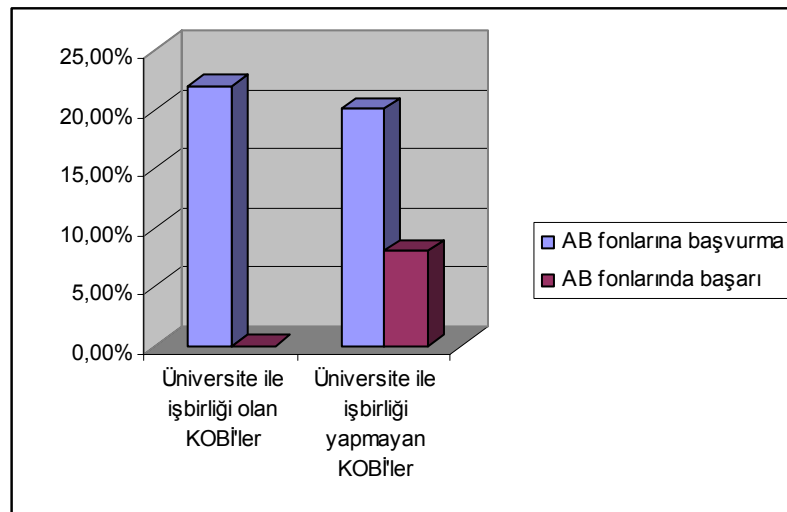

Şekil 11: Kuruluş Yıllarına göre KOBİ'lerin Fon Almadaki Başarısı

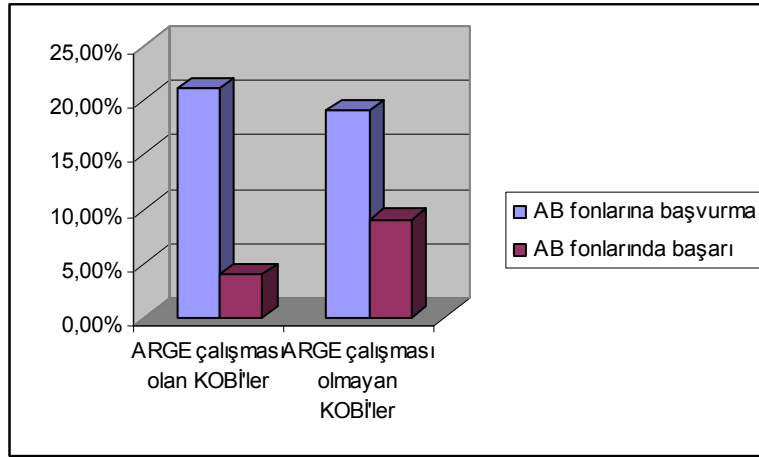
Şirketlerin deneyim sahibi ve köklü olmalarının AB fonlarından yararlanmada etkisi olup olmadığının incelendiği anket sonuçlarına göre; kuruluş tarihi 20 yıldan genç olan şirketlerin AB fonu başvurularındaki kazanma oranları %6 iken 20 yıldan daha köklü firmalarda ise kazanma oranının % 10 olduğu görülmüştür. Aradaki farkın bu kadar az olmasından anlaşılacağı üzere AB fonlarına başvurulardaki başarı oranı firmanın yaşından ziyade organizasyon yapısının iyi olmasıyla alakalıdır. (bkz: şekil 8)

Şekil 12: Sanayi Üniversite İşbirliğinin AB Fonlarına Başvurma ve Kazanma Üzerindeki Etkisi

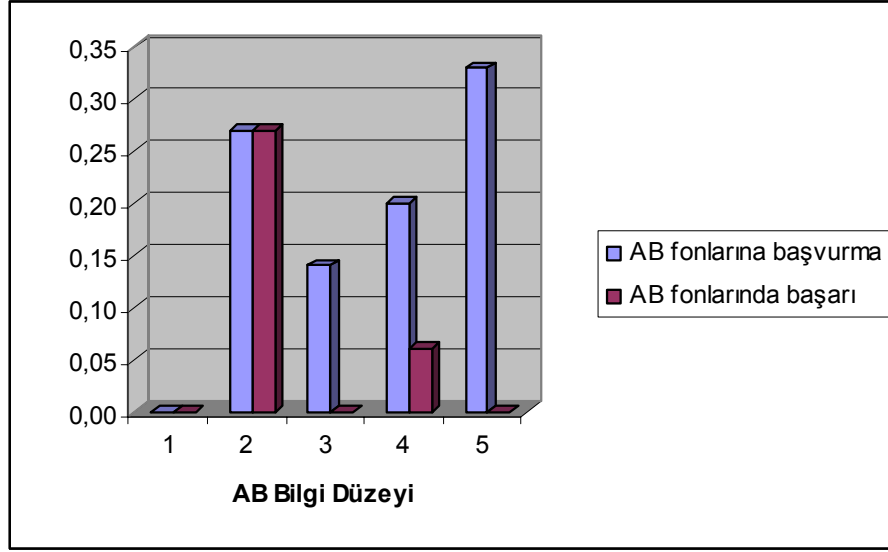
Sanayi üniversite işbirliğinin AB fonlarına başvurma ve kazanma üzerindeki etkisi araştırıldığında; üniversite sanayi işbirliğinin fon başvurularına ya da bu başvuruların başarılı olup olmamasına etkisinin olup olmadığını söylemeye yeter derecede bilgi olmadığı ortaya çıkmıştır.

Şekil 13: AR-GE Çalışmalarının AB Fonlarına Başvurma ve Kazanma Üzerindeki Etkisi

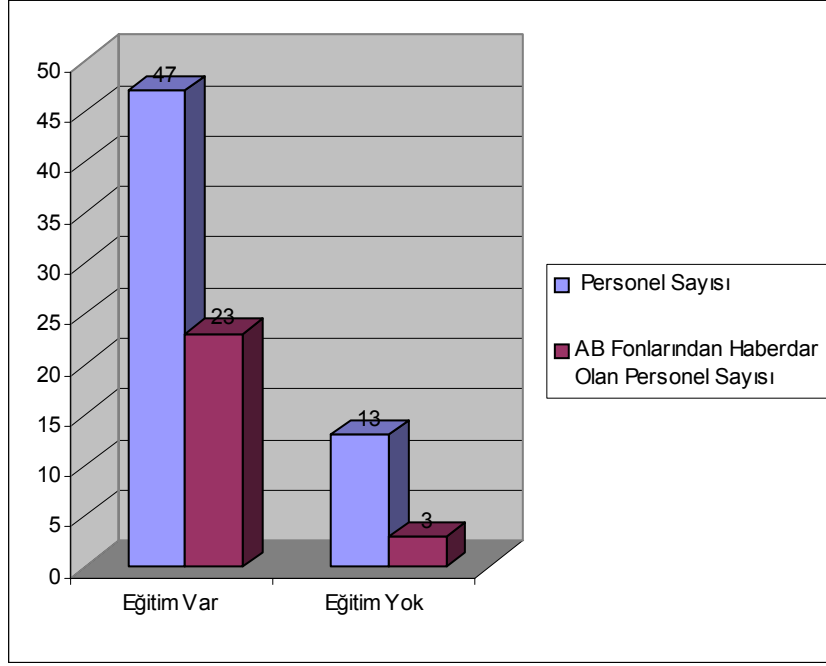
KOBİ'lerin AR-GE çalışmalarının AB fonlarına başvurma ve kazanma üzerindeki etkisini araştırdığımızda AR-GE yapan firmaların başvurma eğilimi ve fon alma şansı yüksektir gibi bir çıkarıma gitmemiz mümkün değildir. Ancak yine bu bilgi de daha önce belirttiğim gibi başvuruda bulunan firmaların daha çok araştırma geliştirmeyi destekleyen 6.çerçeve Programına başvurmadıkları gerçeğini desteklemektedir.

Şekil 14: AB Bilgi Düzeyleri ile AB Fonlarına Başvuru ve Kazanma Oranları

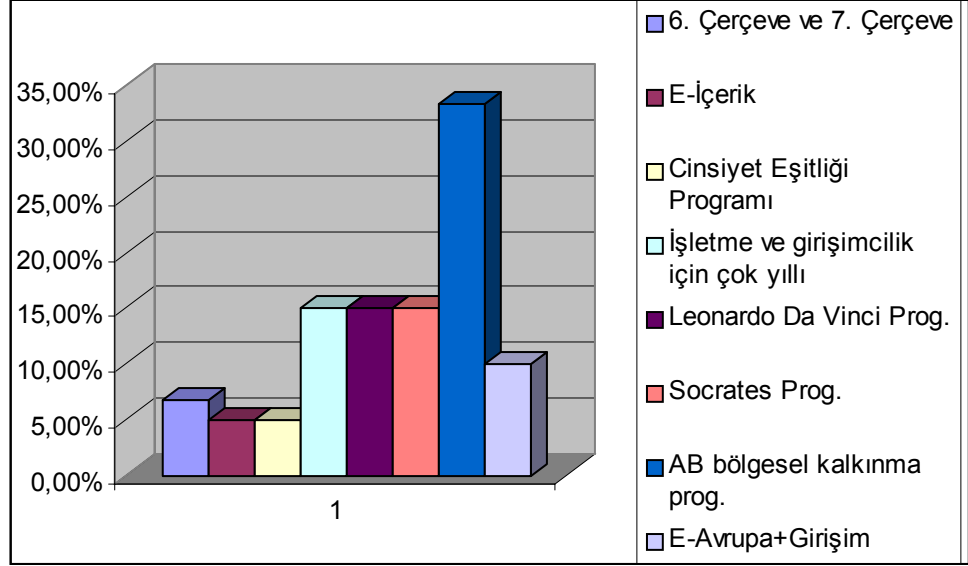
KOBİ'lerin belirttikleri AB bilgi düzeyleri ile AB fonlarına başvuru ve kazanma oranları arasında bir ilişki olup olmadığına baktığımızda asıl problem insanların AB ile ilgili bilgi düzeylerini bir yere konumlandıramamalarıdır. Bunun da sebebi mutlak bir sıfır noktasını bilmemeleridir. Şirketlerin çalışanlarını bu konuda daha bilgili hale getirmeleri için ve kendi bilgi düzeylerini ölçebilecek hale getirmeleri için eğitimlere, seminerlere göndermeleri yoksa bu eğitim ve seminerleri talep etmeleri gerekmektedir. Bilhassa sektörel bazda yararlanabilecekleri fonlar hakkında ve AB'nin sektörel olarak etkilerini önceden sezip gerekli adımları atabilmek için bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Müzakere sürecinde bulunan bir ülkede KOBİ'lerin AB ile ilgili bu kadar az şey bilmeleri ve daha kötüsü ne kadar az şey bildiklerinin farkında olmamaları düzeltilmesi gereken en önemli sorunlar arasında gelmektedir. Tüm dünyada küresel ve sektörel değişimlere daha hızlı adapte olabilmeleri KOBİ'lerin en önemli özelliklerinden biri olarak görülürken Türkiye'de KOBİ'lerin AB'nin etkileri hakkında çok daha hızlı hareket etmeleri süreci kanunların değişiminden önce sezinlemeleri gerekmektedir. Bu yeteneğin kazanılması ancak bilgi ve farkındalık düzeyinin artmasıyla mümkün olacaktır. Burada amaç AB'den fon almaktan ziyade proje mantığıyla hareket etmenin öğrenilmesi ve AR-GE'ye önem verilmesi gerektiğinin öğrenilmesidir.

Şekil 15: Çalışanlarını Eğitime Gönderen Firmaların AB Fonlarından Haberdar Olma Oranı

Çalışanlarının eğitim almalarını sağlayan firmaların çalışanlarının AB fonlarından haberdarlık düzeyi çalışanlarına eğitim sağlamayan firmalardan daha yüksektir. Çalışanlarını eğitime Gönderenlerin %49'u AB fonlarından haberdar iken göndermeyenlerin ancak % 23'ü AB fonlarından haberdardır. Bu da göstermektedir ki çalışanların eğitimi firmanın fonlardan haberdar olma düzeyini arttırmaktadır.

Şekil 16: AB’de KOBİ’lere Fon Sağlayan Programlar Arasında Kobi’ler Tarafından Bilinme Düzeyleri

Ankete göre AB’de KOBİ’lere fon sağlayan programlar arasında KOBİ’ler tarafından en fazla bilineni AB Bölgesel Kalkınma Programı olmuştur. Leonardo Da Vinci, Sokrates ve İşletme ve Girişimcilik için çok yıllı program ise bunu takip etmektedir. Aslında işletmeler için Çok Yıllı Program sadece KOBİ’lere destek vermek amacıyla oluşturulmuş bir program olması dolayısıyla KOBİ’lerin en fazla haberdar olmaları beklenen programın olması beklenirdi. Yine 6.ÇP’nin çok az duyulmuş olması da KOBİ’lerimiz için çok büyük bir kayıptır. En az bilinen AB Programı ise E-içerik ile Cinsiyet Eşitliği Programı olmuştur.

SONUÇ

KOBİ'ler dünyanın neredeyse tamamında ekonominin motoru olarak görülmektedirler. Ekonomik gelişmeye, istihdama katkıları açıktır ve daha önemlisi küçük yapıları sayesinde değişime kolay adapte olma özellikleri ile ekonomik gelişme için yapı taşıdır; ancak aynı zamanda piyasadaki dalgalanmalardan çok çabuk etkilenmektedirler.

Bu kırılgan yapıları, küreselleşmenin getirdiği tehlikeler, kıyasıya rekabet ve sermaye azlığı KOBİ'lerin sayıca ve niteliksel olarak artmasında ve gelişmesinde engel oluşturmaktadır ve bu yüzden de birçok gelişmiş ülkede desteklenmeleri devlet politikası olarak kabul edilmiştir. AB'nde 1983'den beri KOBİ politikası yürütülmektedir ve KOBİ'ler, gerek doğrudan gerekse KOBİ'leri destekleyecek kurum ve kuruluşların oluşumları ve devamlılıklarını desteklemek suretiyle desteklenmektedir.

Türkiye'de AB sürecinde KOBİ politikasındaki eksiklikleri daha net bir şekilde görülmüştür. Türkiye, KOBİ Politikası ve Eylem Planı ile kendi politikasını AB politikasına uyumlaştırmayı hedeflemiştir. Adaylık statüsü ile Türkiye birçok AB Programına katılım hakkı kazanmıştır. Bu programlardan KOBİ'lere yönelik ve /veya onlara açık olanlarına Türk KOBİ'lerinin katılımlarını incelediğimizde KOBİ'lerin bu programlardan yeterince yararlanmadığı görülmüştür. Ege Bölgesi otomotiv sektöründeki KOBİ'lere yapılan anket çalışması da bu durumu destekler niteliktedir. Yapılan anket çalışmasına göre; anket çalışmasına konu olan KOBİ'ler AB KOBİ Politikasını ve programları hakkında yeterince bilgi sahibi değildir. KOBİ'lerimiz bilhassa kendi sektörleri ve gelecekleri için AB'nin getirilerini bilmemektedirler. Ayrıca KOBİ'lerimizin AB konusunda bilgi ve destek veren kuruluşlardan da yeteri kadar haberdar olmadığı görülmektedir. KOBİ'lerden çok azı bu kurumlardan haberdar olduğunu söylemiştir. Haberdar olanlarında bu kurumlardan yararlanmadığı saptanmıştır. KOBİ'lerimiz arasından bu bilgisizliğe rağmen AB fonlarından yararlananlar bulunmaktadır. Burada ilginç olanı bu kurumları hiç duymamasına rağmen başarılı olan KOBİ'lerin bulunmasıdır. Bu

nedenle KOBİ'lerimizin bu programlar içindeki yetersizliklerini değerlendirirken bu kurum ve kuruluşların hedef kitleye yeterince ulaşmış ulaşılmadıklarını da sorgulamak gerekmektedir.

Hem anket sonuçları hem de ulaşılan veriler incelendiğinde KOBİ'lerin katılabileceği tüm programlar içinde en çok bilineni bölgesel kalkınma programlarının ve eğitim programlarının olduğu görülmektedir. Bilhassa Bölgesel Kalkınma projelerine KOBİ'lerden yoğun ilgi gelmektedir. Çok yıllık Program ise uygulamaya en erken giren ve KOBİ'lere özel bir program olmasına rağmen pek bilinmemektedir.

6.Çerçeve Programına olan ilgi ise beklenilenin çok altındadır. Yenilikçilik ve riskli yatırımlar için bir kolaylık olan program KOBİ'ler tarafından yeterince bilinmemektedir. Oysa program dünyada KOBİ'lere verilen en büyük araştırma ve inovasyon desteklerinden birine sahiptir. Anket çalışmasında birçok KOBİ'nin AR-GE çalışmasında bulunduğu ortaya çıkmıştır. Ancak AR-GE faaliyetlerinde bulunan birçok KOBİ'miz bu program hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir ki bu açık bir şekilde potansiyelin yeterince değerlendirilemediği sonucunu doğurmaktadır.

Bu çalışmada AB KOBİ Politikası çerçevesinde Türkiye'deki uygulamalar değerlendirilmiş, AB KOBİ politikasının uygulaması olan programlara Türkiye'deki KOBİ'lerin katılımlarının düşük olduğu ortaya çıkmıştır ve AB adaylık yolunda uyumlaştırma sonucu gelişen KOBİ Politikasındaki değişimlerin, KOBİ'ler tarafından yeteri kadar takip edilmediği ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak da KOBİ'lerimizin sektörlerini ilgilendiren gelişmeleri yakından takip etmemesi ve AB sürecini daha çok siyasi algılayıp kendilerini doğrudan etkileyen yönleriyle bütünleştirememelerinden kaynaklanmaktadır. KOBİ'ler AB'ne hazırlanmayı devlet politikası ve devletin görevi olarak algılamakta ve bu görevi onlara bırakmaktadır. Oysa hızla küreselleşen dünyada sınırların yok olması, rekabetin artmasını beraberinde getirmiştir. KOBİ'lerimizin bu koşullarda ayakta kalmak için gündemi çok daha sıkı takip etmesi gerekmektedir. Ayrıca piyasadaki değişiklikleri önceden fark ederek buna göre hazırlık yapılması gerekmektedir. Zira esnek yapılarının en büyük

avantajını da burada kullanmaları beklenmektedir. Ancak üyelik müzakereleri süren bir ülkede AB KOBİ politikalarının ve programlarının bilinmemesi KOBİ'lerimizin büyük bir eksikliğini ortaya koymaktadır. Onların bu alanda kapasitelerini geliştirmek gerekmektedir. Bu kapasite gelişimi ise KOBİ'lere bilgi ve destek vermek amacıyla kurulmuş olan kuruluşların ve Türkiye'de de hızla artan AB kurumları ile yapılacaktır.

KAYNAKÇA

- ABM Konya, *ABM Hakkında* Erişim 04.04.2006
http://www.eic.org.tr/abm_hakkinda.aspx
- Akgemci, Tahir.(2001). *KOBİ'lerin Temel Sorunları Ve Sağlanan Destekler*, KOSGEB: Ankara
- Aksu, Sırma. (2003) *Türkiye'deki KOBİ'lerin AB Pazarlarına Açılmasında Elektronik Ticaretin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Avrupa Birliği Anabilimdalı, İzmir.
- Altın Bilezik. (2005).*Hareketlilik Özel Sayısı*.Ulusal Ajans:Ankara
- Audretsch, David B. (2003.) Entrepreneurship A survey of the literature. Enterprise Directorate-General European Commission, Enterprise Papers No 14.
- Avrupa Birliği Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği (Aralık 2003).*Avrupa Birliği'nin Türkiye'de Desteklediği Programlar 2003–2004*. Avrupa Birliği Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, Ankara
- Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu. *Cinsiyet Eşitliği (2001 – 2005)* Erişim: 11.01.2006.
<http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp?lang=0&pId=7&fId=1&prnId=6&hnd=2&ord=4&docId=425&fop=0>
- Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu. *Leonardo Da Vinci II (2000 – 2006)* Erişim: 11.01.2006.
<http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp?lang=0&pId=7&fId=1&prnId=6&hnd=2&ord=4&docId=425&fop=0>
- Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu. *Topluluk Programları ve KOBİ'ler* Erişim: 11.12.2005
<http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp?lang=0&pId=7&fId=1&prnId=6&hnd=2&ord=4&docId=425&fop=0>
- Avrupa Komisyonu İşletme Genel Müdürlüğü Girişimciliğin ve KOBİ'lerin teşvik edilmesi, Girişimcilik ve KOBİ Politikası, (12 Mayıs 2003) *AB'de Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonu İçin Yasal Ve İdari Ortam - Vergilendirme ve Diğer Bazı Seçilmiş Konular Uzman Grubunun Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonlarının Vergilendirilmesi Konulu Nihai Raporu*, Brüksel

- Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu. *AB'nin Türkiye'de Desteklediği Programlar*. Erişim Tarihi: 16.02.2006
<http://www.deltur.cec.eu.int/default.asp?lang=0&pId=8&mnId=4>
- Commission Of The European Communities (08.05.2000). *Commission Staff Working Paper Towards Enterprise Europe Work Programme for Enterprise Policy 2000–2005*. SEC (2000) 771: Brussels.
- Commission of the European Communities. *Communication From The Commission To The Council, The European Parliament, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions Action Plan: The European agenda for Entrepreneurship*. (11.02.2004) COM (2004) 70 Final. Brussels.
- Commission of the European Communities, (10.11.2005), *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Implementing the Community Lisbon Programme Modern SME Policy for Growth and Employment, COM(2005) 551 final*, Brussels
- Commission Recommendation. (1996). *Concerning The Definition Of Small And Medium-Sized Enterprises*, 96/280/EC (Official Journal 107, 30.4.1996)
- Commission Recommendation. (2003). *Concerning The Definition Of Small And Medium-Sized Enterprises*, 2003/361/EC (Official Journal L 124, 20.05.2003)
- Commission Staff Working Document (8 May 2000), *Towards Enterprise Europe - Work Programme for Policy 2000 – 2005*, (SEC(2000)771), Erişim: 18.04.2006 <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/n26004.htm>
- Council Decision.(20 December 2000) *Multiannual Programme for Enterprise and Entrepreneurship, and in particular for Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) (2001–2005)*, (2000/819/EC), Official Journal L 333/84, 29/12/2000, sf. 84–91.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. *Kadın Erkek Eşitliği Topluluk Programı*. Erişim: 11.01.2006.
http://ab.calisma.gov.tr/index_dosyalar/Page1602.htm
- ÇOLAKOĞLU, Mustafa H. (2002). *KOBİ Rehberi*. TOBB Genel Yayın No Genel: 359 - PM: 2.Ankara
- DPT. (2004). *KOBİ Stratejisi Ve Eylem Planı*. Ankara
- DPT. *Doğu Anadolu Kalkınma Programı*. Erişim: 01.03.2006
http://www.dpt.gov.tr/bgyu/abbb/Programlar/DAKP_bilgi.html

- DPT. *E-Content Programı Nedir?* Erişim:11.04.2006
<http://econtent.dpt.gov.tr/1.asp>
- DPT, *E-Avrupa Girişimi*,(2005)Erişim Tarihi 19 Mart 2006.
http://www.bilgitoplumu.gov.tr/eAvrupa/euindex_1.html
- DPT. *TR90 Düzey 2 Bölgesi Kalkınma Programı* Erişim: 01.03.2006
http://www.dpt.gov.tr/bgyu/abpp/Programlar/TR90_bilgi.html
- DPT. *TRA2, TR72, TR52 ve TRB1 Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı*
Erişim: 01.03.2006
http://www.dpt.gov.tr/bgyu/abpp/Programlar/AKKM_bilgi.html
- DPT.*TR82, TR83 ve TRA1 Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı*. Erişim:
01.03.2006 http://www.dpt.gov.tr/bgyu/abpp/Programlar/SKE_bilgi.html
- EBİLTEM. (2003) *Avrupa Birliği Destek Programları*, EBİLTEM yayınları:
İzmir
- EBİLTEM. (2005) *Avrupa Birliği 6.Çerçeve Programı* Erişim 18.04.2006
http://fp6.ege.edu.tr/Ok_6cp1_tr.htm
- Enterprise Directorate-General. (2004) *European Union Support Programmes for SMEs An overview of the main funding opportunities available to European SMEs*. Erişim Tarihi: 23.12.2004.
http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/sme_envoy/pdf/support_programmes_2004_en.pdf
- European Charter For Small Enterprises. (19–20 Haziran 2000).Erişim:
13.11.2005
http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/charter/index_en.htm
- European Commission. (1990) *The European Community and Its Eastern Neighbours*, European Documentation 8/1990, Luxembourg.
- European Commission. (2003). *Creating an entrepreneurial Europe The activities of the European Union for small and medium-sized enterprises (SMEs)* Commission Staff Working Paper: 26. SEC(2003) 58 Brussels.
- European Commission. *Commission Staff Working Document 'European Competitiveness Report 2003'*, SEC (2003) 1299.
- European Commission, (2002) *Final Report Of The Expert Group On The Transfer Of Smes*, Record No. 5842
- European Commission, *Pre-cession Assistants*, Erişim: 20. Mart 2006
http://ec.europa.eu/comm/enlargement/financial_assistance/index_en.htm

- European Commission. (2002). Observatory of European SMEs 2002 *SMEs in focus–Main results from the 2002 Observatory of European SMEs*. Enterprise publications. Erişim Tarihi: 12.9.2005
http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/analysis/doc/execsum_2002_en.pdf
- European Commission. (2003). *Observatory of European SMEs, SMEs and Access to Finance*, Enterprises Publication: 2003–2
- European Commission. (2005) *b2europe : Networks*. Erişim: 27.02.2006
<http://europa.eu.int/comm/enterprise/networks/b2europe/networks.html>
- Gençkol, Metin. (2003) *Avrupa Birliği Mali İşbirliği Politikaları ve Türkiye*. Yayın No: DPT: 2679. Ankara
- Gök, Mehmet. (2004) *KOBİ'lerin Türk İşgücü Piyasasına Etkileri Ankara-Ostim Alan Çalışması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- İKV, (2001). *Avrupa Birliğinin Girişimcilik (Sanayi ve KOBİ) Politikası ve Türkiye'nin Uyumu*, İstanbul.
- KOÇEL, Tamer. (1993) *İşletme Yöneticiliği: Yönetici Geliştirme, Organizasyon ve Davranış*. İstanbul.
- KOSGEB, (2003). *AB'de Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonu İçin Yasal Ve İdari Ortam - Vergilendirme ve Diğer Bazı Seçilmiş Konular, Uzman Grubunun Çalışanların Hisse Senedi Opsiyonlarının Vergilendirilmesi Konulu Nihai Raporu, Nihai Taslak*. Erişim: 14.03.2006
<http://www.map.kosgeb.gov.tr/dokuman/index.html>
- KOSGEB,(2002) *Avrupa Birliği CC BEST Türkiye Raporu*, Ankara
- KOSGEB, (2004). *Best Projeleri ve Prosedürleri*. Erişim: 25.06.2005
<http://www.map.kosgeb.gov.tr/faliyet/best.html>
- KOSGEB, (2004). *Programın Geleceği*. Erişim: 25.06.2005
<http://www.map.kosgeb.gov.tr/gelecek/index.html>
- KOSGEB. (2000). *Dünya'da ve Türkiye'de KOBİ Tanımları*. KOSGEB Yayını; Ankara
- KOSGEB. (2004) *Çok Yıllı Program Kapsamında KOSGEB Faaliyetleri Özeti* Erişim: 21.12.2005 <http://www.map.kosgeb.gov.tr/faliyet/eic.html>
- KOSGEB, *KOBİ Teşvik İstatistikler*, Erişim 06.05.2006
<http://www.kosgeb.gov.tr/BilgiBankasi/default.asp?Action=...&ID=13>

- KOSGEB, *KOBİNET*. Erişim tarihi 22 Nisan 2006. www.kobinet.org.tr
- Kurban, Zuhul. (1994) *Girişimcilik Küçük İşletmeler İşlevsel Alanlarla ilgili Sorunları ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- *Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik*. (18 Kasım 2005) CUMA - Sayı: 25997
- *Multiannual Programme for Enterprise & ENTREPRENEURSHIP, in particular for Small and Medium-sized Enterprises 2001–2006*. Erişim: 20.04.2006
http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/mult_entr_programme/programme_2001_2005.htm
- National Commission on Entrepreneurship White Paper. (2001) *Embracing Innovation: Entrepreneurship and American Economic Growth*, National Commission on Entrepreneurship. Erişim: 04.04.2006
<http://www.publicforuminstitute.org/nde/sources/reports/whitepap.pdf>
- Oktav, Mete. (1990). *Orta ve Küçük İşletmelerde İhracata Yönelik Pazarlama Sorunları ve Çözüm Önerileri*. TOBB Yayınları No:176, Ankara.
- Özgül, Engin, (2005) *Doktora Tezi KOBİ'lerin Büyüme Stratejisi Alternatifi Olarak Özel Marka Uygulamalarının Dağıtım Kanalı İlişkisi Yaklaşımıyla Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi DEÜ. SBE. İşletme Anabilimdalı, İzmir.
- Özkan, Pınar (1998) *KOBİ'lerin İhracata Yönelik örgütlenmesi Üzerine Bir Model: Sektörel Dış Ticaret Firmaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, DEÜ, SBE, İzmir
- Reynolds, Paul D. & Bygrave, William D. & Autio, Erko. & Hay, Michael (30 November 2002). *2002 Summary Report*. Global Entrepreneurship Monitor (GEM) Babson College Ewing Marion Kauffman Foundation London Business School
- Sariaslan, Halil. (1994). *Orta ve Küçük Ölçekli İşletmelerin Finansal Sorunları*. TOBB Yayınları, No. 281–25:Ankara.
- Sayın, Meral ve Fazlıoğlu, Mustafa Akan. (1997). *Avrupa Birliği'nde KOBİ Destekleme Programları Ve Diğer Teşvik Araçları*. KOSGEB. Ankara. 19–20
- Scarpetta, Stefano. (2002) *The Role of Policy and Institutions for Productivity and Firm Dynamics: Evidence from Micro and Industry Data*, Working Paper No 329, et. al. ECO/WKP (2002)15,

- Tanrısever, Nazlı Hezar. (2004). *Avrupa Birliği 'nde Girişimciliğin Teşvik Edilmesi İçin İzlenen Politikalar ve Türkiye'deki Politikaların Avrupa Birliği Uygulamalarına Uyumu*. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Uzmanlık Tezi Sektörel Ve Bölgesel Politikalar Dairesi: Ankara
- Topal, Yusuf, Kurt Mustafa. (2003). *Avrupa Birliği Sürecinde KOBİ'lerin Rekabet Stratejileri: Yenilik Stratejisi*. Erişim: 15.02.2006, http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=383
- TUBİTAK. (2004) *Altıncı Çerçeve Programına Türkiye Katılımı*. Erişim: 07.02.2006 http://www.fp6.org.tr/web/e_dokuman/Cagri_Degerlendirme/fp6-tr-katilim-12.01.2004a.pdf
- TUBİTAK. (2004) *Altıncı Çerçeve Programına Türkiye'nin Katılımı*. Erişim: 07.02.2006. http://www.fp6.org.tr/web/e_dokuman/Cagri_Degerlendirme/fp6-tr-katilim-12.01.2004b.pdf
- TUBİTAK. (2005) *Türkiye ve AB Çerçeve Programları*. Ankara Erişim: 12.03.2006 http://www.fp6.org.tr/web/e_dokuman/TRnin_FP6_Durumu.pdf
- TUBİTAK. (2005). *Türkiye ve AB Çerçeve Programları*. Ankara
- Türkiye-Avrupa Birliği Derneği İstanbul Şubesi. (2000) *Gümrük Birliği Sürecinde KOBİ'ler Seminer 6-7 Mart 1999*, Yayın No:6: İstanbul
- Türkoğlu, Musa. (2003) Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ'lerin) Büyük İşletmelerle Rekabetinde Stratejik İşbirlikleri Yaklaşımı: Göller Bölgesi Uygulaması. Fırat Üniversitesi *Journal of Social Science Cilt:13, Sayı: 1, Sf 273-290*, Elazığ.
- Uludag, İlhan ve Vildan Serin. (1990)*Türkiye' de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler*. ITO Yayınları, No. 1990/25, İstanbul.
- Ulusal Ajans. *HABERLER: Türkiye'nin Leonardo Programı B tipi Proje Faaliyet Alanında Uygulanacak İlk Projeleri Açıklandı*. Erişim: 18.04.2006 http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=217,35653&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_cotno=392
- Ulusal Ajans. *Leonardo Da Vinci(Mesleki Eğitim Programı)* Erişim: 18.04.2006 http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=217,36364&_dad=portal&_schema=PORTAL

- University of Strathclyde Library (2005) “*Small and Medium Sized Enterprises : Definitions*” Erişim 04.04.2006
<http://www.lib.strath.ac.uk/busweb/guides/smedefine.htm>
- Yücel, Hayrettin. (2000). *Uluslararası Pazarlara Açılmada Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Rolü*. T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi.

EKLER

EK A: Dördüncü Çerçeve Programı'na Türkiye'nin Katılımı

Program	Toplam Proje Sayısı	En az bir Türk katılımcı bulunan projeler	Türk kökenli organizasyon tarafından yönetilen projeler
RTD and Demonstration Programmes			
<u>Telematics Applications</u> TELEMATICS 2C	640		
<u>Advanced Communications Technologies and Services</u> ACTS	223		
<u>Information Technologies</u> ESPRIT 4	1683		
<u>European Systems and Software Initiative</u> ESSI 2	392		
<u>Industrial Materials Technologies</u> BRITE/EURAM 3	2247		
<u>Standards, Measurements and Testing</u> SMT	426		
<u>Environment and Climate</u> ENV 2C	800	1	
<u>Marine Science and Technology</u> MAST 3	166		
<u>Biotechnology</u> BIOTECH 2	507		
<u>Biomedicine and Health</u> BIOMED 2	703		
<u>Fisheries, Agriculture and Agro-industrial Research</u> FAIR	870		

<u>Non-Nuclear Energy - Research and Development actions - JOULE</u> NNE-JOULE C	583	1	
<u>Non-nuclear energy - Demonstration actions - THERMIE</u> NNE- THERMIE C	493		
<u>Transport</u> TRANSPORT	336		
<u>Targeted Socio- Economic Research</u> TSER	171		
Uluslar arası Kooperasyon			
<u>International Cooperation</u> INCO	2415	54	1
Sonuçların Değerlendirilmesi ve Yayılımı			
<u>Innovation</u> INNOVATION	532	2	2
Araştırmacıların Eğitimi ve Hareketliliği			
<u>Training and Mobility of Researchers(TMR)</u>	3365		
EURATOM Çerçeve Programı			
<u>Nuclear Fission Safety</u> NFS 2	148		
Thermonuclear Fusion FUSION 12C	17		
Toplam	15545	56	1

Kaynak: http://dbs.cordis.lu/fep/FP4_MS/ms_tr_en.html

EK B: Beşinci Çerçeve Programına Türkiye'nin Katılımı

Program	Toplam Proje Sayısı	En az bir Türk katılımcı bulunan projeler	Türk kökenli organizasyon tarafından yönetilen projeler
Tematik Programlar			
<u>Quality of life and management of living resources</u> LIFE	2929	4	
<u>User-friendly information society</u> IST	2522	18	
<u>Competitive and sustainable growth</u> GROWTH	2208	4	
<u>Energy, environment and sustainable development</u> EESD	2006	16	
Yatay Programlar			
<u>Confirming the international role of Community research</u> INCO II	1202	25	
<u>Promotion and encouragement of SME participation</u> INNOVATION SMEs	149		
<u>Improving human research potential and the socio-economic knowledge base</u> IMPROVING	4990	3	
5.(Euratom) Çerçeve Programı			
<u>Research and Training in the field of Nuclear Energy</u> FP5 EURATOM	1032		
Toplam	16889	70	

Kaynak: http://dbs.cordis.lu/fep/FP5_MS/ms_tr_en.html

EK C: AB'NİN TÜRKİYE'DE DESTEKLEDİĞİ PROGRAMLAR VE KOBİ'LER

Aşağıda 2001–2005 yıllarında Avrupa Birliği'nin Türkiye'de desteklediği sanayi politikası ve KOBİ'ler konulu programlar yer almaktadır:
(www.deltur.cec.eu.int)

1. AB ON-LİNE BİLGİ AĞI: KOBİNET

Programın Tanımı

Proje, İnternet ortamındaki mevcut bilgi ağı KOBİNET'i geliştirecektir. KOBİNET KOBİ'lerin kullanımına yönelik (piyasa ve piyasalara ilişkin konular, istatistikler, veri tabanları, firma profilleri, yeni mevzuat, yasal sınırlamalar, vs.) bir web sitesi ve e-ticaret hizmetleri (e-posta hizmetleri, web hosting vs.) içermektedir. Ağ, KOBİ'ler arasında bilgi yayarak "bilgi sağlayıcı" olarak hareket eden 20 irtibat ofisini (ticaret/ sanayi odaları, bakanlıklar, vs.) içeren Ankara'daki KOSGEB Avrupa Bilgi Merkezi'nde bulunmaktadır.

Yüklenici tarafından sağlanacak hizmetler teknik destek verilmesini, toplantı ve ziyaretlerin düzenlenmesini, yerel personelin seçimini, malzeme (donanım ve yazılım) alımı için teknik desteği, KOBİNET hizmetlerinin genişletilmesini (özellikle e-ticaret hizmetleri) ve KOBİNET'in sürdürülebilirliğini temin edecek bir yöntemin geliştirilmesini içerecektir.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

Programın amacı aşağıdaki yöntemleri kullanarak KOBİNET'in kapsamını genişletmek ve işleyişini geliştirmektir: (AB Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği. 2003:64)

- KOBİ-NET ekipmanının modernleştirilmesi;

- Hem Türkiye'deki işletmeler arasında, hem Türk KOBİ'leriyle AB işletmeleri arasındaki ticarete kullanılacak bir e-ticaret sisteminin devreye sokulması;
- İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca ve İspanyolca hazırlanmış ek bilgiler dahil edilerek, KOBİ-NET aracılığıyla girilen web sitelerinin uluslararası taraflarının genişletilmesi;
- Türkiye'de ve AB'de KOBİ-NET hakkındaki bilinirliğin artırılması için politika önerilmesi;
- KOBİ-NET ağının proje bitiminden sonra da kendi kendini idame ettirebilir olmasını sağlamak için strateji geliştirilmesi.

Yararlanan kurum KOSGEB'dir. Programı üstlenen kurum BIC Friuli-Venezia Giulia S.p.A'dır.

Avrupa Komisyonu'nun katkısı 773.000 avro, Türkiye'nin katkısı ise 305.000 avro olmak üzere Projenin toplam bütçesi 1.078.000 avro'dur. Mayıs 2002'de başlayan projenin uygulama süresi 30 ay, uygulama yeri tüm Türkiye'dir.

2. AB-TÜRKİYE İŞ MERKEZLERİNİN KURULMASI

Program, yerel KOBİ'lere kapsamlı destek sağlayacak üç iş merkezinin (Gaziantep, Kocaeli, İzmir) kurulmasını kapsamaktadır. Merkezler hem genel işletme yönetimi alanında hem uzmanlık konularında danışmanlık ve eğitim faaliyetleri sağlayacak ayrıca KOBİ'lerin Avrupa ve Akdeniz pazarlarına girmelerini kolaylaştırarak ve bu piyasaların daha da gelişmesini sağlayarak, onların uluslararasılaşma gayretlerini destekleyecektir. Yerel uzmanların güçlendirilmesine dayanan proje, yerel ekonominin ihtiyaçlarını esas alan ve tamamen bağımsız, kalıcı merkezlerin oluşturulması için tasarlanmıştır.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

- Proje sonunda kendi varlığını sürdürebilir şekilde işleyecek, AB finansmanı olmaksızın, tamamen Türk personel tarafından yönetilecek ve işletilecek üç bağımsız AB-Türkiye İş Merkezi'nin olması
- Her bir merkezin proje süresince 1200'er firmaya destek sağlaması;
- Kendi faaliyetlerinde ve KOBİ'lere sunulan hizmetlerde çevrenin sürdürülebilirliğini teşvik etmeye ve uygulamaya yönelik bir strateji ve uygun araçlar;
- Merkezlerin ve sundukları hizmetlerin kadınlar tarafından kullanımını ve genel anlamda kadınların iş camiasına katılımlarını kolaylaştırmaya yönelik bir strateji ve uygun araçlar;
- Merkezlerin, AB üye ülkelerinde ve Akdenizli ortaklardaki mevcut iş merkezleri ağına tam olarak entegre edilmesi;
- Üç iş merkezinin performansına dair kapsamlı bir değerlendirme yapılması ve (arzu edilirse) kalkınma potansiyeli olan diğer bölgelerde ek merkezlerin kurulması için ayrıntılı bir stratejinin hazırlanması;
- Proje süresince KOBİ'lerin iş ortamları konusunda kazanılan tecrübenin, politikaları etkileyebilecek uygun kurumlara aktarılmış olması.

Proje dâhilinde yararlanan kurum TOBB – Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'dir. Program ortakları KOSGEB, Kocaeli Sanayi Odası, Gaziantep Ticaret Odası, Ege Bölgesi Sanayi Odası'dır. Programı üstlenen kurum IMC Danışmanlık Ltd. (İngiltere)'dir. (AB Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği. 2003:65–67)

Avrupa Komisyonu'nun katkısı 17.300.000 avro, Türkiye'nin katkısı ise 1.335.000 avro olmak üzere Projenin toplam bütçesi 18.635.000 avro'dur. Mart 2002'de başlayan projenin uygulama süresi 48 ay, uygulama yeri tüm Türkiye'dir.

3. AYAKKABICILIK EĞİTİM KURUMU PROJESİ

Programın Tanımı

Bu projenin genel amacı, ayakkabıcılık sektöründeki mesleki ve teknik eğitimin, sektörde KOBİ'ler tarafından istihdam edilen işçilerin niteliklerinin ve becerilerinin artırılması yoluyla güçlendirilmesidir. Bu kapsamda, İstanbul'da bir eğitim merkezi ve kalite kontrol laboratuvarı ile, Ankara'da bir bilgi/iletişim merkezi kurulması planlanmaktadır. Merkez sektördeki KOBİ'lere en son teknolojiler ve yönetim tekniklerine ilişkin eğitim ve temel bilgileri sunacaktır.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

7. Kalıcı bir mesleki eğitim merkezinin kurulması ve donatılması ve Kalite Kontrol Laboratuvarının kurulması;
8. Yerel eğitimcilerin eğitimi;
9. Yerel eğitimcilerin sektörde faaliyet gösteren KOBİ'lerin çalışanlarını eğitmesi;
10. Yabancı ve yerel eğitimcilerin KOBİ'lere; yönetim, mali işler ve pazarlama alanlarında eğitim vermesi;
11. En son teknolojiler ve yenilikler konusunda seminerler yoluyla bilgi dağıtımının sağlanması.

Yararlanan kurum KOSGEB'dir. KOSGEB Avrupa Komisyonu Temsilciliği'nin de temsil edildiği bir Koordinasyon Komitesi aracılığıyla Türk Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK), TUAF, Türkiye Ayakkabı Sektörü Araştırma Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TASEV) ve Milli Eğitim Bakanlığı ile yakın işbirliği içinde çalışmaktadır.

Avrupa Komisyonu'nun katkısı 1.962.000 avro, Türkiye'nin katkısı ise 1.220.000 avro olmak üzere Projenin toplam bütçesi 3.182.000 avro'dur. Nisan 2002'de başlayan projenin uygulama süresi 4 yıl uygulama yeri İstanbul'dur.

4. BAZI YENİ YAKLAŞIM DİREKTİFLERİNİN UYGULANMASINDA SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI İLE TÜRKİYE'DE UYGUNLUĞU DEĞERLENDİRECEK KURUMLARIN DESTEKLENMESİ

Programın Tanımı

Programın genel hedefi, özellikle piyasa gözetimi destek laboratuvarları ve uygunluk değerlendirme kurumları ağının yaratılması üzerinde odaklanarak, iç pazar alanında AB müktesebatının uygulanmasına katkıda bulunmaktır. Programın amacı, Telekom, Makine, Basınçlı Ekipmanlar, Basınçlı Kazanlar, Oyuncaklar, Tıbbi Cihazlar ve Deterjanlar gibi, seçilen öncelikli alanlarda Uygunluk Değerlendirme Kurumları (UDK) ve piyasa gözetimi destek laboratuvarlarından oluşan ulusal sistemi, söz konusu kurumların ilgili uygunluk değerlendirme prosedürlerini bağımsız olarak yürütecek donanım ve kabiliyete sahip olmalarını sağlayarak güçlendirmektir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın (STB) piyasa gözetim kapasitesinin güçlendirilmesi de programın özel amaçları arasındadır.

Ulaşılan Veya Hedeflenen Sonuçlar

Proje üç bileşenden oluşmaktadır.

Birinci Bileşen: UDK'lar için ekipman temini ile ilgili fizibilite etüdü

➤ Teknik ve ekonomik değerlendirmeye dayalı olarak ekipmanlarla ilgili teknik şartnamenin doğrulanması ve projeden nihai olarak yararlanacakların seçilmesi.

İkinci Bileşen: UDK'lar için Ekipman Temini

➤ Test laboratuvarları için, uygunluk değerlendirme prosedürlerini de kapsayan gerekli ekipmanların temin edilmesi ve çalıştırılması;

➤ Direktiflerde öngörülen yeni ürünleri test etme olanağının elde edilmesi ve test prosedürlerinin kalitesinin artması sonucunda UDK'ların LVD, EMC,

Telekom, Makine, Basınçlı Ekipmanlar, Basınçlı Kazanlar, Oyuncaklar, Tıbbi Cihazlar ve Deterjanlarla ilgili test kabiliyetlerinin artması,

Üçüncü Bileşen: Eşleştirme

➤ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı personelinin piyasa gözetim faaliyetleriyle ilgili idari yeterliklerinin ve teknik becerilerinin AB düzeyine yükseltilmesi;

➤ İkincil mevzuatın AB müktesebatı ve uygulamaları ışığında değerlendirilmesi ve gerektiğinde başka taslakların hazırlanarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından onaylanması.

Merkezi Finansman ve Sözleşme Birimi (MFSB) programı uygulayacak ve ihale sürecindeki tüm işlemlerden, sözleşmelerden ve proje faaliyetlerinin mali yönetiminden sorumlu olacak kurumdur.

Avrupa Komisyonu'nun katkısı 4.970.000 avro, Türkiye'nin katkısı ise 2.030.000 avro olmak üzere Projenin toplam bütçesi 7.000.000 avro'dur. Aralık 2003'de başlayan projenin uygulama süresi 2 yıl uygulama yeri çeşitli illerdir.

5. BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ MEKATRONİK MERKEZİ PROJESİ

Programın Tanımı

Programın amacı, sanayi sektörünün endüstriyel süreç ve sistemler alanındaki kapasitesini geliştirmektir.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

➤ Boğaziçi Üniversitesi'nin Mekatronik Merkezi'nin fiziksel kapasitesinin geliştirilmesi;

➤ Modüler eğitim programlarının hazırlanması ve sunulması;

➤ Sanayi sektörüne teknoloji danışmanlık hizmetlerinin sağlanması;

➤ KOBİ'ler ve büyük ölçekli işletmeler arasında bir mekatronik ağı kurulması.

Yararlanan kurum Boğaziçi Üniversitesi'dir.

Avrupa Komisyonu'nun katkısı 1.418.000 avro, Türkiye'nin katkısı ise 382.000 avro olmak üzere Projenin toplam bütçesi 1.800.000 avro'dur. 2004'de başlayan projenin uygulama süresi 2 yıl ve uygulama süresi İstanbul ve Türkiye'nin diğer kentlerdir.

6. GAP BÖLGESEL KALKINMA PROGRAMI

Programın Tanımı

Program, GAP (Güney Doğu Anadolu Projesi) bölgesindeki sosyo-ekonomik durumun iyileştirilmesini amaçlamaktadır.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

KOBİ'lerin Geliştirilmesi Bileşeni (1)

- GAP bölgesindeki mikro ölçekli firmalar ve KOBİ'lere iş geliştirme ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması amacıyla Girişimci Destekleme Merkezleri'nin (GİDEM) kapasitelerinin geliştirilmesi;
- Danışmanlık ve bilgi hizmetlerinin sunulması;
- GİDEM'lerin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla belirli gruplara ve sektörlere yönelik kapasiteler geliştirilmesi ve yerel ortakların desteklenmesi;
- AB ve proje ortaklarının projeye katkılarının görünürlüğünün sağlanması;
- Rekabete dayalı hibe programları aracılığıyla seçilecek projelere mali destek sağlanması.

Kırsal Kalkınma ve Mikro Kredi Bileşeni (2):

- Eğitim programları ve destek hizmetleri aracılığıyla tarım ve tarıma dayalı faaliyetlerin desteklenmesi;
- Desteklenen yatırımlar aracılığıyla, programdan yararlanan çiftçiler ve KOBİ'lerin gelir düzeylerinde artış sağlanması;

- Tarımsal ürünlerin, desteklenen yatırımlar ve uygun pazarlama stratejileri yoluyla, piyasalardaki rekabet gücünün artırılması;
- Tarımsal faaliyetlerin gelişimiyle doğrudan bağlantılı olan altyapının güçlendirilmesi.

Kültürel Mirasın Geliştirilmesi Bileşeni (3):

- AB standartlarına uygun bir kültürel mirasın geliştirilmesi stratejisinin hazırlanması ve uygulanması amacıyla ulusal ve bölgesel kapasitenin artırılması;
- Teklif çağrısı yoluyla seçilen yaklaşık 50 projenin uygulanması;
- Uygulama sonunda kültürel mirasın geliştirilmesi konusunda yerel kurum ve kuruluşlar için bir model geliştirilmesi;
- “Entegre Kültürel Miras Geliştirme Eylem Planı”nın hazırlanması.

Programdan yararlanan kurum GAP Bölgesel Kalkınma İdaresi'dir.

Programın toplam bütçesi: 47.000.000 avro'dur. Bileşen 1'e Avrupa Komisyonu'nun katkısı 7.590.000, GAP Bölgesel Geliştirme İdaresi'nin katkısı 225.000 avro'dur, Bileşen 2'ye Avrupa Komisyonu'nun katkısı 24.200.000 ve Bileşen 3'e Avrupa Komisyonu'nun katkısı 15.000.000 avro'dur.

7. HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDE MESLEKİ EĞİTİM

Programın Tanımı

Programın genel amacı, giyim sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lerde çalışan işçilerin ve yöneticilerin nitelik ve becerilerinin artırılması ve İstanbul ve Adana'da iki adet Kalite Kontrol Laboratuvarının kurulmasıdır.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

- KOSGEB'in İstanbul İkitelli'de bulunan binasında ve Ümraniye Kız Meslek Lisesi'nde iki adet mesleki eğitim merkezinin kurulması;
- KOSGEB'in İstanbul İkitelli'de bulunan binasında ve Adana Hacı Sabancı Organize Sanayi Sitesi'nde iki adet Kalite Kontrol Laboratuvarının kurulması;
- Yerel eğitimcilerin, AB uzmanları tarafından eğitilmesi;
- Yerel eğitimcilerin sektördeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin çalışanlarına eğitim sunması.

Programdan, Avrupa Komisyonu'nun da temsil edildiği bir proje yürütme komitesi aracılığıyla, Türkiye Giyim İmalatçıları Birliği ve Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde çalışan KOSGEB yararlanmaktadır.

Avrupa Komisyonu'nun katkısı 1.490.000 avro, Türkiye'nin katkısı ise 945.750 avro olmak üzere Projenin toplam bütçesi 2.435.750 avro'dur. Nisan 2002'de başlayan projenin uygulama süresi 3 yıl, uygulama yeri İstanbul'dur.

8. İŞ VE YENİLİK GELİŞTİRME MERKEZLERİNİN (İYM) OLUŞTURULMASI İÇİN PİLOT PROJE

Programın Tanımı

Programın amacı, Avrupa Komisyonu'nun İYM modeline uygun şekilde, dört İş ve Yenilik Geliştirme Merkezinin kurulmasını sağlamaktır. Avrupa Komisyonu'nun İYM modeli, planlama kapsamında stratejik yönlendirme hizmetleri, mali danışmanlık hizmetleri ve ortak hizmet veren sanayi tesisleri olmak üzere üç bileşenden oluşan bütünleştirilmiş hizmetler paketini içermektedir.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

- Mevcut yedi teknoloji geliştirme merkezinden ikisinin İYM'ye dönüştürülmesi;
- 9 yer arasından seçilecek yerlerde iki ek İYM kurulması;
- Her İYM'nin içinde bir inkubatörün faaliyet göstermesi. İYM'ler, merkezde bulunan firmalar tarafından ortaklaşa kullanılacak bir bütünleştirilmiş hizmetler paketi sağlayacaktır. Firma sayısı her bir İYM'nin bulunduğu yere ve imkânlarla bağlı olarak başlangıç aşamasında belirlenecektir. Toplam şirket sayısı on ikiden az olmayacaktır (bir başka deyişle her İYM başına 3 firma);
- 40 adet yeni iş kurulması: yeni merkezlerin her biri tarafından 5 ve teknoloji geliştirme merkezinden İYM'ye dönüştürülen merkezlerin her biri tarafından da 15 olmak üzere, yaklaşık olarak 200 adet yeni tam zamanlı iş yaratılacaktır;
- İş hizmetlerinin sağlanması (finansman imkânları da dâhil, İYM programı dâhilinde ve haricinde bulunan firmalara sağlanacaktır);
- Türk İYM'ler ve AB'dekiler arasında bağlantı kurulması.

Yararlanan kurum KOSGEB'dir.

Avrupa Komisyonu'nun katkısı 3.013.000 avro, Türkiye'nin katkısı ise 1.720.000 avro olmak üzere Projenin toplam bütçesi 4.733.100 avro'dur. 2003'de başlayan projenin uygulama süresi 48 ay uygulama yeri İstanbul'dur.

9. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN DESTEKLENMESİ

Programın Tanımı

Programın genel hedefi özellikle küçük aile şirketlerinin kurulmasında ve/veya işletilmesinde aktif rol oynayan Türk kadınları arasında girişimciliğin teşvik edilmesidir. Bu program sadece Türk ekonomisini desteklemekle kalmayacak, aynı

zamanda Türk kadınları için gelişme imkânları sunarak toplumdaki rollerini güçlendirecektir.

Program ayrıca eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlayarak, kadınların kilit rol oynadıkları küçük aile şirketlerine ve iş kurmak isteyen kadınlara destek sağlayacaktır. Bu amaçla, kadınlara öncelik tanımak suretiyle (toplam kişi sayısının üçte ikisini oluşturacaklardır), beş adet eğitim merkezi kurulacaktır. Hedef, beş eğitim merkezi aracılığıyla 1500 kadına eğitim hizmetinin sağlanmasıdır. Merkezler Ankara, Bursa, Çorum, Denizli ve İçel’de kurulacaktır.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

- Esas olarak kadın girişimcilere yönelik eğitim programları ve danışmanlık hizmetleri için gerekli altyapıya sahip beş adet eğitim merkezinin kurulması ve işler hale gelmesi;
- 1500 kadının iş yönetimi konusunda eğitilmesi ve iş kurup yönetici olmaya teşvik edilmesi;
- Kadınlar için düzenlenecek eğitim programlarının sürekliliğini ve sonrasında bu program kapsamında bulunmayan bölgelerde de kadınlar için eğitim merkezlerinin kurulmasını teminen, TESK personelinin eğitilmesi;
- Kurslar için eğitim malzemelerinin hazırlanması ve bu malzemelerin kadın girişimciler için ileride düzenlenecek eğitim programlarında da model olarak kullanılması;
- İş kurma konusunda, yerel düzeyde kadınların duyarlılıklarının artırılması.

Yararlanan kurum TESK’dir. Programın yürütülmesini üstlenen kurum Instituto Formazione Operatori Aziendali -IFOA ‘dur.

Avrupa Komisyonu’nun katkısı 1.040.000 avro, Türkiye’nin katkısı ise 266.400 avro olmak üzere Projenin toplam bütçesi 1.306.400 avro’dur. Haziran 2002’de başlayan projenin uygulama süresi 24 ay, uygulama yeri İstanbul’dur.

10. KOBİ'LER İÇİN FİNANSMAN OLANAKLARININ TÜRKİYE'YE SAĞLANMASI

Programın Tanımı

Programın genel amacı, Türk bankalarının, uzun vadede finansman olanaklarını, KOBİ'leri de kapsayacak şekilde genişletmesi ve muhafaza etmesinin teşvik edilmesidir (projenin uygulandığı bölgelerde dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya, istihdam yaratılmasına ve mali sektörün genişletilmesi ve derinleştirilmesine de katkı sağlaması beklenmektedir).

Programın çok özel hedefi, KOBİ'lerin piyasa koşullarında mali hizmetlere (uzun vadeli krediler) erişimlerinin sürdürülebilir olmasının sağlanmasıdır.

Bu program çerçevesinde, KOBİ'ler, 150'den az çalışanı olan ve aktifleri başvuru döneminde 5 milyon ABD dolarını aşmayan işletmeler olarak tanımlanmaktadır. Buna ilaveten, sermayenin veya oy hakkının yüzde 25'ten fazlasının KOBİ olmayan bir ya da daha fazla işletmenin elinde bulunmaması gerekmektedir. Her bir alt projenin finansmanı için azami kredi tutarı 200.000 avro'dur. (ortalama olarak 100.000 avro)

Bu program çerçevesinde, Alman-Türk Mali İşbirliği Fonu'ndan özel bir kalkınma bankasına (Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası) döner kredi fonu aktarılması, bu fonların da, TSKB'nin hissedarı olan özel ticari bankaların finansmanı için kullanılması planlanmaktadır. Program, bu fonlardan KOBİ'lerin yararlandırılmasını öngörüyor.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

- Yerel bankalar tarafından Türk KOBİ'lerine verilen uzun vadeli kredi düzeyinde artış kaydedilmesi;
- Türk bankalarının KOBİ'lere yönelik mali hizmetlerini geliştirmeleri;

➤ Özellikle Türkiye'nin daha az gelişmiş bölgelerinde olmak üzere, KOBİ sektörünün büyümesine katkıda bulunulması.

Projeden tüm KOBİ'ler yararlanabilmektedir. Program ortağı Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB)'dir.

Avrupa Komisyonu'nun katkısı, KfW (Alman Hükümeti)'nin katkısı 4.000.000 avro, Projenin toplam bütçesi 25.326.000 avro'dur. Şubat 2002'de başlayan projenin uygulama süresi 54 ay uygulama yeri tüm Türkiye'dir.

11. KÜÇÜK İŞLETMELER İÇİN KREDİ PROGRAMI

Programın Tanımı

Programın amacı, 50 kişiden az çalışanı olan ve aktif değeri 1,1 milyon avro'yu geçmeyen küçük işletmelere kredi imkânları sağlamaktır. Bu krediler, ticari bankalar aracılığıyla, piyasa koşullarında sağlanacaktır. İstihdam yaratma ve uluslararası piyasalara açılma potansiyeli olan yenilikçi küçük işletmelere özel önem verilecektir. Program ekonomik kalkınmaya ve istihdam yaratılmasına katkıda bulunacak ve mali sektörün genişlemesi ve derinleşmesini destekleyecektir.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

- Artan kredi olanakları sayesinde Türkiye'deki küçük işletmelerin rekabet gücünün artması;
- Seçilen Türk ticari bankalarının küçük işletmelere borç verme imkânlarını geliştirmeleri;
- Küçük işletmelere verilen kredilerin yeniden finansmanı için sürdürülebilir bir sistem oluşturulması.

Programın yürütülmesini üstlenen kurum Kreditanstalt für Wiederaufbau'dir.

Yararlanan kurum 50'den az çalışanı olan ve aktif değeri 1 milyon avro'dan az olan küçük işletmelerdir.

Programın uygulama yeri Kocaeli, İzmir ve Gaziantep'tir. Programın gidişatına göre, Doğu Anadolu bölgesindeki kentler başta olmak üzere, başka yerler de dâhil edilir. Toplam bütçesi 20.000.000 avro. Başlangıç tarihi Temmuz 2002 ve süresi 48 aydır.

12. MODA VE TEKSTİL GRUBU

Programın Tanımı

Genel hedef, Türkiye'deki Tekstil ve Konfeksiyon sektörünün küresel rekabete dayanabilecek şekilde güçlendirilerek, ülkede rekabete dayalı ve yeniliklerin teşvik edildiği bir sektörün desteklenmesi, geliştirilmesi ve sürdürülmesidir. Projenin amacı, İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçıları Birlikleri'nin (İTKİB) kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi vasıtasıyla Türk hükümetine Tekstil ve Konfeksiyon sektöründeki KOBİ'lere yönelik etkili destek mekanizma ve araçlarını geliştirmede ve uygulamada yardımcı olmak ve küçük ve orta büyüklükteki işletmelere sektörel gruplama vasıtasıyla teknolojik yenilik ve beceri geliştirme, pazarlama/uluslararasılaşma ve Topluluk müktesebatının kabulü alanlarında yardım sağlamaktır.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

- Grup Analizi yapılması; Grup Koordinasyon Kurumu oluşturulması;
- Tekstil Araştırma ve Geliştirme merkezi kurulması; Moda Enstitüsü kurulması;
- Güncelleştirilmiş bir işletme planı, bir insan kaynakları stratejisinin geliştirilmesi ve İTKİB için tasarlanan grup modeli doğrultusunda modern teknoloji

kullanılarak işlevsel süreç geliştirmeye yönelik planlar tasarlanması vasıtasıyla İTKİB ve diğer ilgili iş örgütlerinin kurumsal kapasitesinin artırılması;

- Grup ağı dâhilinde en az 50 ortak proje geliştirilmesi ve uygulanması;
- En az 500 KOBİ'nin iş piyasası gerekleri uyarınca becerilerinin artırılması için eğitilmesi;
- Tekstil donanım analizinin tamamlanması ve "ortak kullanılacak donanım" ve / veya "KOBİ'ler için ödenek programı" için belirlenen ihtiyaçlar karşısında yeniliği esas alan çözümler yoluyla iyileştirmeler ve geliştirmeler hakkında tavsiyeler üretilmesi;
- AB - Türkiye Mali İşbirliği Programı 2004/2005 kapsamında finanse edilecek ikinci aşama (Yatırım Desteği: KOBİ'ler İçin Ödenek Programı ve / ya da Ortak Kullanılacak Donanım İçin Yatırım) için öneri hazırlanması. Bu öneri,
- Grubu oluşturan KOBİ'lerce ortaklaşa kullanılmak üzere satın alınacak (tahmini bütçe: 2 milyon avro) "ortak kullanılacak donanım"ı belirleyecek ve
- KOBİ'ler için bir Ödenek Programı (tahmini bütçe: 4 milyon avro) hazırlanıp etkin bir şekilde yönetilecek ve teknolojik altyapılarını yenilemek üzere tekstil ve hazır giyim sektöründe faaliyet gösteren Türk KOBİ'lerine (tahmini sayı: 100 KOBİ) ödenecektir.

MFSB programı uygulayacak ve ihale sürecinin usule ilişkin tüm boyutlarından sorumlu olacaktır. Projenin tüm bileşenlerinden yararlanan kurum olan İTKİB sorumlu olacaktır.

Uygulama yeri tüm Türkiye olan projenin başlangıç tarihi 2004'dür. Toplam 4.000.000 avro bütçesi olan projeye Avrupa Komisyonu'nun katkısı 4.000.000 avro'dur.

13. OTOMOTİV SEKTÖRÜNDEKİ KÜÇÜK TAŞERON ŞİRKETLER İÇİN SANAYİ BÖLGESİ KURULMASINA DESTEK

Programın Tanımı

Türkiye’de otomotiv sektöründe taşeronluk hızla yayılmaktadır. Programın amacı altmış kadar küçük ve orta ölçekli yedek parça imalatçısını Taşıt Aracı Yedek Parçaları Organize Sanayi Bölgesinde (TOSB) toplamaktır. Böylece, taşıt aracı yedek parça sanayi, daha etkin bir şekilde yeniden yapılandırılmış olacaktır. Programı üstlenen, yeni sanayi bölgesinin geliştirilmesi, teknik destek ve yeniden yapılanmanın uygulamaya geçirilebilmesi için yeni kalkınma stratejileri konusunda danışmanlık ve eğitim sağlayacaktır.

Planlanan faaliyetler üç aşamada gerçekleştirilmektedir:

- TOSB ile bağlantılı olarak kurulacak Uluslararası Teknoloji ve Yenilik Merkezi’nin fizibilite çalışması;
- Türkiye’de yedek parça sanayisinin yapısı üzerine bir piyasa araştırması;
- Sanayi bölgesine yerleşmeyi planlayan 60 civarındaki KOBİ için eğitim programı.

Hedeflenen Ve Ulaşılan Sonuçlar

- Önerilen Teknoloji ve Yenilik Merkezi’nin tasarım ve planıyla birlikte ilgili yetkililer için fizibilite çalışmasının yapılması;
- Sanayi bölgesine yerleşen KOBİ’lerin ihtiyaçlarına ilişkin derinlemesine bir piyasa araştırmasının (ürün, pazar, fiyat, tanıtım) yapılması;
- Altmış civarındaki KOBİ yöneticisinin, ihtiyaçlarına göre tasarlanmış olan eğitim ve özel danışmanlık programlarından faydalanması. Programlar özellikle yönetim, kalite kontrol ve yeni teknolojiler üzerinde odaklanacaktır.
- KOBİler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi ve daha fazla ortak yatırım imkânından yararlanılması. Üretim, uluslararası düzeyde kabul edilen kalite standartlarına uygun olacaktır.

Yararlanan kurum KOSGEB'dir. Program ortağı Taşıt Araçları Parça Sanayicileri Derneği ve Programın (TAYSAD) yürütülmesini üstlenen kurum da Franklin Danışmanlık Hizmetleri (FAS)'dır.

Uygulama yeri tüm Türkiye olan projenin başlangıç tarihi 2002, uygulama süresi 24 aydır. Toplam 2.117.500 avro bütçesi olan projeye Avrupa Komisyonu'nun katkısı 1.100.000 avro iken Türkiye'nin katkısı 1.017.500'dür.

14. SAMSUN (AMASYA, ÇORUM, SAMSUN VE TOKAT), KASTAMONU (ÇANKIRI, KASTAMONU VE SİNOP) VE ERZURUM (ERZURUM, ERZİNCAN VE BAYBURT) NUTS II BÖLGELERİNDE BÖLGESEL KALKINMA

Programın Tanımı

Genel hedef, Türk Hükümeti'nin üç NUTS II bölgesinde¹ bütünsel bir bölgesel kalkınma politikası uygulamasında, (1) ilgili bölgelerin sürdürülebilir ekonomik kalkınmasının teşvik edilmesini ve (2) AB ile ortaklaşa kaynak sağlanan, yerel ölçüğe uygun hibe programları yürütülerek bölgesel deneyim sağlanmasını amaçlayan projeler ile desteklenmesidir.

Programın spesifik amacı, NUTS II bölgelerinde: (1) yerel kalkınma girişimleri için bir hibe programı, (2) KOBİ'lere yönelik bir hibe programı, (3) küçük ölçekli altyapı hibe programı oluşturmak ve (4) projenin uygulanmasını destekleyecek teknik yardım sağlamaktır.

---

¹ 26 NUTS II bölgesi, Türkiye'de Eylül 2002'de Bakanlar Kurulu Kararıyla belirlenmiştir. Bu 26 Bölge, illerin istatistikî bilgi derleme amacıyla gruplandırılmasıyla oluşturulmuştur. NUTS II düzeyi, AB'de Yapısal Fonlar'ın uygulandığı düzeydir.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

Öngörülen müdahaleler, küçük ölçekli altyapı projelerini, sürdürülebilir KOBİ'lerin (yeni kuruluşlar dâhil) gelişmesini ve çeşitli alanlarda (kırsal kalkınma, insan kaynakları gelişimi, vs.) yerel girişimlerin özendirilmesini destekleyerek, söz konusu bölgelerde ekonomik ve sosyal kalkınmanın teşvik edilmesine yardımcı olacaktır. Program ayrıca, belli başlı yerel ve ulusal kuruluşlara, AB'nin bölgesel kalkınma yaklaşımı çerçevesinde küçük ölçekli bağışlarla finanse edilen hibe programlarının oluşturulması ve yönetilmesinde pratiğe dönük deneyim sağlayacaktır.

➤ Yerel Kalkınma Girişimleri hibe programı, yerel gereksinimlere yanıt oluşturmak üzere toplu hizmet geliştirilmesi ve verilmesine yönelik yerel düzeydeki çözümleri destekleyecek ve kamu kurumları, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve üniversiteler arasındaki ortaklıkları pekiştirecektir.

➤ KOBİ Hibe Programı özel sektöre ait küçük işletmelere fiziki yatırımın yanı sıra iş eğitimi, danışmanlık ve bilgiye erişimin iyileştirilmesi vb aracılığıyla insan kaynaklarının ve yönetimin güçlendirilmesi için de kaynak sağlayarak girişimci faaliyetleri teşvik edecektir.

➤ Küçük Ölçekli Altyapı Hibeleri, altyapı konusundaki öncelikli ihtiyaçları gözeterek yöre halkı ve yerel işletmeler için hayati değere sahip hizmetleri sağlayacak ve böylece bölgedeki yaşam standartını yükseltecektir;

➤ Girişim ayrıca, üç hibe programının uygulanmasını desteklemek üzere Teknik Yardım sağlayacaktır.

Bu bütünsel girişimin bileşenleri birlikte ele alındığında, üç bölgedeki sosyo-ekonomik koşulları iyileştirecek ve Türkiye'nin belirli zorluklar içinde bulunan bölgelerinde kalkınmanın teşvik edilmesinde görev alan yerel ve ulusal düzeydeki kamu kurumlarına değerli deneyimler sağlayacaktır.

MFSB programı uygulayacak ve ihaleyle ilgili tüm işlemlerden sorumlu olacaktır. Programdan DPT yararlanacak, Teknik Yardım ekibinin desteğiyle, proje

için gerekli tüm belgelerin hazırlanmasından sorumlu olacaktır. DPT faydalanan kurum olarak, projenin bölgesel düzeyde uygulanmasını desteklemek üzere ilgili düzenlemelerin gerçekleştirilmesinden sorumlu olacaktır.

Projenin toplam bütçesi 52,33 milyon avro iken, buna Avrupa Komisyonu'nun katkısı 40 milyon avro ve Türkiye'nin katkısı 12,33 milyon avro'dur. Uygulama yeri Samsun, Kastamonu ve Erzurum NUTS II bölgeleri olan projenin başlama tarihi 2004 'dür süresi 21 aydır.

15. TEKSTİL SEKTÖRÜNDE ÇEVRE STANDARTLARI

Programın Tanımı

Programın genel amacı, Türk tekstil sanayinde kullanılan malzemenin AB tarafından kabul edilen çevre standartlarına uygunluğunu temin etmektir. Programın çok özel amacı ise, ISO 17025 standartlarına uygun olarak akredite edilmiş bir laboratuvarın kurulmasıdır.

Söz konusu laboratuvar çevreyle ilgili endişelere yanıt verilmesi ve düzenleyici standartlara uyumun temin edilmesi amacıyla sanayiye özellikle de Türk ekonomisinde önemli yer tutan tekstil sanayine yardımcı olmaktadır. İlk etapta, ele alınan düzenleyici standart tekstil ürünlerinin belgelendirilmesini içermektedir. Bu çerçevede, Avrupa tekstil sanayinin belgelendirme programından sorumlu merci tarafından tanımlanmış kirlilik parametreleri analiz edilecektir. Tekstil üreticilerinin, belgelendirme standartları ile koyulan ve yeni KOSGEB laboratuvarı tarafından belirlenen limitlere uyması, Avrupa pazarlarına ihraç amaçlı üretilen ürünlerin belgelendirilmesine imkân verecektir.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

Program bitiminde laboratuvar akredite edilmiş olacak ve tekstil ürünlerinin EKOTEX 100 belgesini alabilmelerini teminen gerekli testler

gerçekleştirilebilecektir.

KOSGEB, İzmir Sanayi Odası, Ege İhracatçılar Birliği. Projenin yürütülmesinden sorumlu kuruluşlardır. Uygulama yeri İzmir'dir. Uygulama süresi 3 yıl olup başlangıç tarihi Kasım 2001'dir. Avrupa Komisyonu'nun katkısı 1.000.000 avro olan projeye KOSGEB 1.128.000 avro katkı koymaktadır. Toplam bütçe ise 2.128.700 'dur.

16. UYGUNLUK DEĞERLENDİRMESİ VE PİYASA GÖZETİMİ ALANINDA FİZİKSEL ALTYAPININ GELİŞTİRİLMESİ - OTOMOTİV

Programın Tanımı

Programın genel amacı, otomotiv sektörü için gerekli laboratuvar altyapısının geliştirilmesi yoluyla uygunluk değerlendirme ve piyasa gözetimi üzerinde odaklanarak, iç pazar alanındaki AB müktesebatının uygulanmasına katkıda bulunmaktır. Spesifik amaç, otomotiv sektöründe Türk laboratuvar altyapısını, özellikle uygunluk değerlendirme ve/veya piyasa gözetimi destek faaliyetlerinde yer alan veya yer alacak test laboratuvarlarını ıslah etmektir. Program, özellikle yararlanıcı laboratuvarlara, otomotiv sektörüyle ilgili AB yönergelerinin uygulanması için gereken ilave donanımları ve eğitimi sağlayacaktır.

Hedeflenen Veya Ulaşılan Sonuçlar

- Program, Türk makamlarının, yeterli ve güvenilir laboratuvar tesisleri kullanarak, otomotiv ürünlerinin AB yönergelerine teknik uygunluğunu inceleyip doğrulamasına imkân sağlayacaktır.
- Program, otomotiv sektörü için test olanaklarını iyileştirecektir. Yeni ürünlerin test edilmesini mümkün kılacak ve test prosedürlerinin kalitesini arttıracaktır.
- Program, test laboratuvarlarının yeterli kesinlik ve güvenilirlik ile AB

yönergelerinde istenilen testleri yapabilmelerini sağlayacaktır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, sektörün temsilcileri (Otomotiv Sanayicileri Derneği OSD) ile işbirliği ile potansiyel yararlanıcıları belirlemiş ve ön seçimi yapmıştır. Programdan İstanbul Teknik Üniversitesi'nin (İTÜ) otomotiv laboratuvarları yararlanmaktadır. MFSB programın uygulanmasından ve ihale sürecinin bütün işlemlerinden sorumlu olacaktır.

Programın uygulama yeri Ankara, süresi 18 ay, başlangıç tarihi Ağustos 2003'dür. Toplam bütçesi 3.000.000 avro olan projeye Avrupa Komisyonu'nun katkısı 2.250.000 avro, Türkiye'nin katkısı 750.000 avro'dur.

17. İNSAN HAKLARI REFORMLARININ UYGULANMASINA DESTEK PROJESİ

Programın Tanımı:

Projenin amacı, Türkiye'deki insan hakları reformlarının uygulanmaya konmasını desteklemektir. Bu bağlamda, projenin birbirleriyle iç içe geçmiş üç ana bileşkeni vardır:

Kolluk güçleri yetkililerinin iyi davranış standartlarını geliştirilmek ve uygulamak. Bu amaca yönelik olarak, kolluk güçlerinin (polis ve jandarmanın) iyi davranış standartlarını Avrupa İnsan Hakları hukuku ve uygulaması prensiplerine, reform paketlerinin yasal ve idari içeriklerine ve İnsan Hakları Mahkemesinin hükümlerine uygun hale getirmek.

İnsan Hakları Başkanlığı, İnsan Hakları Kurulları, İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı arasındaki işbirliğinin güçlenmesini ve bu makamların yetkilerinin artırılmasını sağlamak.

Kamuoyunun reformlar konusunda bilincinin yükseltilmesi dâhil, sivil toplumun insan hakları reform programının uygulanmasında daha fazla söz sahibi olmasını sağlamak.

Hedeflenen veya Ulaşılan Sonuçlar

- İnsan Hakları Başkanlığı'nın ve İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının icra yetkilerinin artırılması.
- Reform programının uygulanması ve bunun sağlayacağı haklardan etkin biçimde yararlanılması konusunda, STK ve Baro Dernekleri üyelerinin de dâhil olduğu, tüm sivil toplum üyelerinin bilincinin yükseltilmesi.
- Avrupa insan hakları hukuku ve uygulaması ve reform paketinin yasal ve idari içeriği hakkında yargıç ve savcılarının bilgilerinin artırılması.
- İnsan hakları prensiplerinin uygulanmasında en doğrudan ilgili olan kişilere, sorgulama, ifade alma, asayiş sağlama, asgari güç kullanma gibi konularda özel operasyon eğitimi ve çeşitli faaliyetler sağlanması ve ifade ve örgütlenme özgürlüğünün teşvik edilmesi.
- Reformların etkin bir şekilde uygulanmasını sağlayacak ve sivil toplumda ve Avrupa Birliği'nde reform hedeflerinin yerine getirildiği yönündeki güveni arttıracak bir hedef izleme programı yürütülmesi.

İhale Olanakları

Kurum inşası konusunda danışmanlık ve yardım, bilinç yükseltme programları ve eğitim ve operasyon malzemeleri üretimi için bir hizmet kontratı olarak belirlenmiştir.

Proje yönetiminden sorumlu kuruluşlar: İnsan Hakları Başkanlığı (İHB), İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları (İHK), İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı'dır.

Programın toplam bütçesi 5.461.000 avro'dur ve Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı çerçevesinde finanse edilmektedir. Başlangıç tarihi 01.09.2005 olan programın süresi 12 aydır. Uygulama yeri tüm Türkiye'dir. Programdan faydalanan kuruluşlar STK'lar, Girişimler, KOBİ'ler, Kamu Kurumları, Özel kurumlar olarak belirlenmiştir.

18. JANDARMANIN KOLLUK FAALİYETLERİNDE PROFESYONEL ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI

Programın Tanımı

Jandarmanın kolluk faaliyetlerinin yeniden-örgütlenmesine ilişkin Eylem Planı'nın geliştirilmesi ve uygulanması; profesyonel polislik ve etkin suç araştırma kapasitesi gibi alanlarda AB icraatları paralelinde modern eğitim ve personel yönetimi.

Hedeflenen veya Ulaşılan Sonuçlar

- Kolluk faaliyetlerinin yeniden-örgütlenmesi Eylem Planının onaylanması
- Yukarıdakine ilişkin ayrıntılı proje önerilerinin ve teknik spesifikasyonların belirlenmesi
- Jandarmanın operasyon standartlarının onaylanması
- Hizmet-öncesi ve hizmet-içi programlarının ve insan kaynakları geliştirme ve eğitim yönetimi programının kabul edilmesi ve uygulanması
- Değerlendirme, terfi ve tayinleri de içeren yeni bir personel sistemi için önerilerin incelenip onaylanması ve uygulamaya konması
- Suç araştırma kapasitesinin güçlendirilmesi
- Diğer Türk asayiş organları ile kurumsal işbirliği için model ve protokollerin kabul edilmesi ve uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi.

Eşleştirme Projesi (Twinning Project), Türkiye İçişleri Bakanlığı'nın yakın işbirliğinde, Türk Jandarma Kuvvetleri tarafından uygulamaya konacak.

Toplam 2.120.000 avro'luk bütçenin, 150.000 avro'luk bölümü Tedarik, 1.970.000 avro'luk bölümü ise Eşleştirme için kullanılacak. Eşleştirme projesi için öneri çağrısı yapıldı, ve İngiltere eşleştirme ortağı olarak seçildi. Tedarik için, 2006'nın ilk yarısında teklif çağruları yapılacak.

Programın toplam bütçesi 2.120.000 avro'dur ve Meda Programı çerçevesinde finanse edilmektedir. Başlangıç tarihi 01.09.2005 olan programın süresi 24 aydır.

Uygulama yeri tüm Türkiye'dir. Programdan faydalanan kuruluşlar STK'lar, Girişimler, KOBİ'ler, Kamu Kurumları, Özel kurumlar olarak belirlenmiştir.

19. TÜRK ELEKTRİK FREKANS PERFORMANSININ ELEKTRİK İLETİMİ KOORDİNASYONU BİRLİĞİ (UCTE) KRİTERLERİNE UYUMUNUN SAĞLANMASI İÇİN TEKNİK YARDIM

Programın Tanımı

Programın genel hedefi Türk elektrik piyasasının AB iç elektrik piyasasına entegrasyonunun sağlanmasıdır.

Projenin amacı da Türk elektrik sisteminin UCTE şebekesi ile senkronize paralel olarak çalışabilmesi için frekans kontrol performansının iyileştirilmesidir.

Hedeflenen veya Ulaşılan Sonuçlar

- Mevcut Türk elektrik sisteminin frekans kontrol performansının tesbit edilmesi
- Seçilmiş bazı elektrik santrallerinin hız kontrol sistemleri için matematiksel modellerinin geliştirilmesi.
- Seçilmiş bazı elektrik santrallerinin hız kontrol sistemlerinin UCTE koşulları ile uyumlaştırılması
- Türk elektrik sisteminin frekans kontrol performansının optimizasyonunun sağlanması.
- Frekans kontrol test el kitabının hazırlanması

MFSB programı uygulayacak ve tüm sürecinden sorumlu olacaktır. Projeden yararlanacak esas kuruluş Türkiye Elektrik Üretim A.Ş.'dir

Teknik Yardım ihalesi sonucunda bir hizmet sözleşmesi sonucunda bir hizmet sözleşmesi imzalanacaktır.

Programın toplam bütçesi 2.500.000 avro'dur ve Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı çerçevesinde finanse edilmektedir. Başlangıç tarihi 21.04.2005 olan programın süresi 26 aydır. Uygulama yeri tüm Türkiye'dir. Programdan faydalanan kuruluşlar Girişimler, KOBİ'ler, Özel kurumlar olarak belirlenmiştir.

20. TÜRK KARAYOLU SEKTÖRÜ'NE DESTEK

Programın Tanımı

Programın genel hedefi Türk karayolu sektörünün AB müktesebatına uyumlu olarak geliştirilmesidir.

Projenin amacı da Türk karayolu sektörünün yasal ve idari çerçevesini AB müktesebatına uyumlu olarak daha da geliştirmektir.

Hedeflenen veya Ulaşılan Sonuçlar

- Türk karayolu sektörünün yasal ve idari çerçevesini özellikle tehlikeli maddelerin taşınması konusunda AB müktesebatı ile uyumlu olarak geliştirilmesi
- Daha da geliştirilmiş inceleme, kontrol test sistemleri ve donanımları ile kontrol ve yaptırımları sıkılaştırılması
- Ulaşım politikasını desteklemeye yönelik olarak bilgilerin toplanmasını yardımcı olacak Karayolu ulaştırmasının izlenmesine destek olacak izleme yönteminin oluşturulması
- Kamu görevlilerinin karayolu mevzuatının uygulanmasına yönelik bilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi

İhale Olanakları

- Twinning seçme süreci sonunda bir Eşleştirme sözleşmesi imzalanacaktır.
- Teknik yardım sözleşmesi sonucunda bir hizmet sözleşmesi imzalanacaktır.

➤ Mobil veri terminali ve mobil kontrol istasyonu ihalesi sonucunda bir tedarik sözleşmesi imzalanacaktır.

MFSB programı uygulayacak ve tüm sürecinden sorumlu olacaktır. Projeden yararlanacak esas kuruluş Ulaştırma Bakanlığı Kara Ulaştırması Genel Müdürlüğüdür

Programın toplam bütçesi 5.550.000avro'dur ve Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı çerçevesinde finanse edilmektedir. Başlangıç tarihi 31.03.2005 olan programın süresi 24 aydır. Uygulama yeri tüm Türkiye'dir. Programdan faydalanan kuruluşlar Özel kurumlar, Kamu Kurumları, KOBİ'ler, Girişimler olarak belirlenmiştir.

21. VERGİ İDARESİNİN KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ 2004

Programın Tanımı

Programın genel amacı, vergi müktesebatını etkin biçimde uygulamaya koymak için, Türk Vergi İdaresi'nin vergi gelirleri toplama kapasitesini ve işlerliğini geliştirmektir.

Programın iki ana bileşkeni vardır:

➤ Uygun bir yazılım programı geliştirerek, Bilgisayarlı Risk Analiz Yöntemleri'nin uygulamaya konması.

➤ Vergi mükelleflerine yardım hizmetleri sunan bir danışma merkezinin kurulması.

Hedeflenen veya Ulaşılan Sonuçlar

➤ IT-tabanlı, geniş çaplı bir istihbarat ve enformasyon sistemini uygulamaya koyarak, risk analizlerinin etkin kullanımını, vergi mükelleflerinin tespitini ve bilgisayarlı denetim tekniklerini desteklemek ve böylece vergi yükümlülüğünün yerine getirilmesini denetlemek.

➤ Vergi mükelleflerine daha iyi hizmet için etkin enformasyon yöntemlerinin ve araçların yürürlüğe konması ve vergi kanunlarının tüm ülke çapında eşit bir şekilde yorumlanması için gerekenin yapılması.

İhale Olanakları

Eşleştirme projesi için teklif çağrıları yapılmış ve bir Alman-İngiliz konsorsiyumu eşleştirme ortakları olarak seçilmiştir. 2005'in ikinci yarısında, tedarik ve hizmet alanında ihale çağrıları da yapılacaktır.

MFİB ihale, kontrat ve hesaplardan sorumlu olan Uygulama Ajansıdır. Gelirler Genel Müdürlüğü, Vergi Denetleme Heyeti ve Üye Devletlere mensup üst düzey temsilcilerden oluşan bir Proje Yönlendirme Komitesi (PYK), kurum-inşa paketinde öngörülen teknik yardımı sağlayacaktır. PYK, projenin genel gelişimini ve uygulamasını izleyecek, denetleyecek ve koordine edecektir.

Programın yararlanıcıları Maliye Bakanlığı'na bağlı Gelirler Genel Müdürlüğü ve Vergi Denetleme Heyeti'dir.

Programın toplam bütçesi 6.175.000 avro'dur (Türkiye'nin Katkısı: 976.250.- Avrupa Komisyonu'nun Katkısı: 5.198.750.-) ve Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programı çerçevesinde finanse edilmektedir. Başlangıç tarihi 01.01.2005 olan programın süresi 24 aydır. Programdan faydalanan kuruluşlar Girişimler, STK'lar, Özel kurumlar, Sığınmacılar, KOBİ'ler olarak belirlenmiştir.

EK D:

ANKET

Bu ankette verdiğiniz bilgilerin tümü TC. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Anabilim dalı Yüksek Lisans öğrencisi Latife Yardım'ın "Avrupa Birliği'nin KOBİ Politikası Çerçevesinde Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi" adlı tezinde "sadece akademik amaçlı" kullanılacak olup tezden sorumlu öğretim üyesi Doç. Dr. Oğul Zengingönül'dür.

1. Firma ismi:.....
2. Anketi yanıtlayanın görevi:.....
3. Şirketinizin kuruluş yılı:.....
4. Şirket türünüz nedir?
a. Anonim b. Limited c. Adi d. Kollektif e. Komandit f. Yabancı Ortaklı
5. Şirketinizde kaç kişi çalışıyor?
a. 0-9 kişi b. 10-49 kişi c. 50-249 kişi d. 250 den fazla
6. Şirketinizde aşağıdaki departmanlardan hangileri bulunmaktadır? (Birden fazla şık işaretlenebilir.)
a. Dış Ticaret
b. İnsan Kaynakları
c. AR-GE
d. Satış ve Pazarlama
e. Kalite Kontrol
f. Üretim
g. Halkla İlişkiler
h. Satınalma
i. Finansman
7. (Şirketiniz aile şirketi ise bu soruyu yanıtlayınız) Şirketinizde kurucu ortak(lar) ile akrabalık bağı olan kişi sayısını belirtir misiniz:.....
8. Uluslararası ticaret yapıyor musunuz?
a. Evet b. Hayır
9. Yurtdışına ürünlerinizi hangi yolla satıyorsunuz?
a. Kendi şirketiniz üzerinden b. Aracı kurum vasıtasıyla
10. Avrupa Birliği ile ilgili bilgi düzeyinize 0-5 arasında bir puan verir misiniz?
a. 1 b. 2 c. 3 d. 4 e. 5
11. KOBİ'lerin yararlanabileceği AB fonlarından haberdar mısınız?
a. Evet b. Hayır
12. KOBİ'lerin yararlanabileceği AB fonlarından destek almak için başvuruda bulundunuz mu?
a. Evet b. Hayır
13. Herhangi bir projeniz AB'den destek aldı mı, AB fonlarından yararlandınız mı? Yararlandıysanız belirtiniz.
a. Hayır
b. Evet.....

14. AB fonlarından destek almak için başvuruda bulunmuş KOBİ biliyor musunuz?
a. Evet b. Hayır
15. KOBİ'lerin AB desteklerinden yararlanamama nedenleri sizce neler olabilir?
a. AB fonları hakkında bilgi sahibi olmamaları.
b. Proje temelli çalışmaya alışık olmamaları
c. Bu konuda bilgi ve danışmanlık hizmeti verecek bir kurum duymamış olmaları.
d. Proje yazıp uygulayacak gerekli eğitim ve dil yeterliliği olan kadroya sahip olmamaları.
e. AB fonlarına başvurunun fazla karışık olması
16. Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan devlet desteklerinden haberdar mısınız?
a. Evet b. Hayır
17. Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan devlet desteklerinden ne yolla haberdar oldunuz?
a. İnternet
b. Yazılı basın
c. Üniversite etkinlikleri
d. Dahil olduğunuz oda, birlik vb kanalıyla
e. Seminer ve konferanslar
f. Eş dost
g. Diğer.....(Lütfen Belirtiniz)
18. Türkiye'de KOBİ'lere sağlanan devlet desteklerinden faydalandınız mı? Faydalandınızsa belirtiniz.
a. Evet.....
b. Hayır
19. AR-GE yatırımınız var mı?
a. Evet b. Hayır
20. AR-GE yolu ile ürettiğiniz bir üründen ticari kazanç elde ettiniz mi?
a. Evet b. Hayır
21. Üniversite ile işbirliği içinde bulundunuz mu?
a. Evet b. Hayır
22. Firma tarafından çalışanların sektörle ilgili güncel eğitimleri alması sağlanıyor mu?
a. Evet b. Hayır
23. Sektörel fuar ve toplantılara katılıyor musunuz?
a. Evet b. Hayır
24. Aşağıdaki programlardan hangilerini duydunuz? (Birden fazla şık işaretlenebilir.)
a. 6. Çerçeve ve 7. Çerçeve
b. E-İçerik
c. Cinsiyet Eşitliği Programı
d. İşletme ve Girişimcilik için Çok Yıllı Program
e. Leonardo Da Vinci Programı
f. Socrates Programı
g. AB Bölgesel Kalkınma Programı
h. E-Avrupa+Girişimi

25. Aşağıdakilerden hangilerinden yararlanıyorsunuz?
- a. KOBİNET
  - b. Yenilik Aktarım Merkezi (IRC-EGE)
  - c. Avrupa Birliği Bilgi Merkezleri (ABM)
  - d. Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi (ABİGEM)
  - e. TR-Access
  - f. Bunlardan haberdar değilim.